AIDAI

11

ILUSTRUOTAS
ĖNESINIS
OKSLEIVIŲ
URNALAS

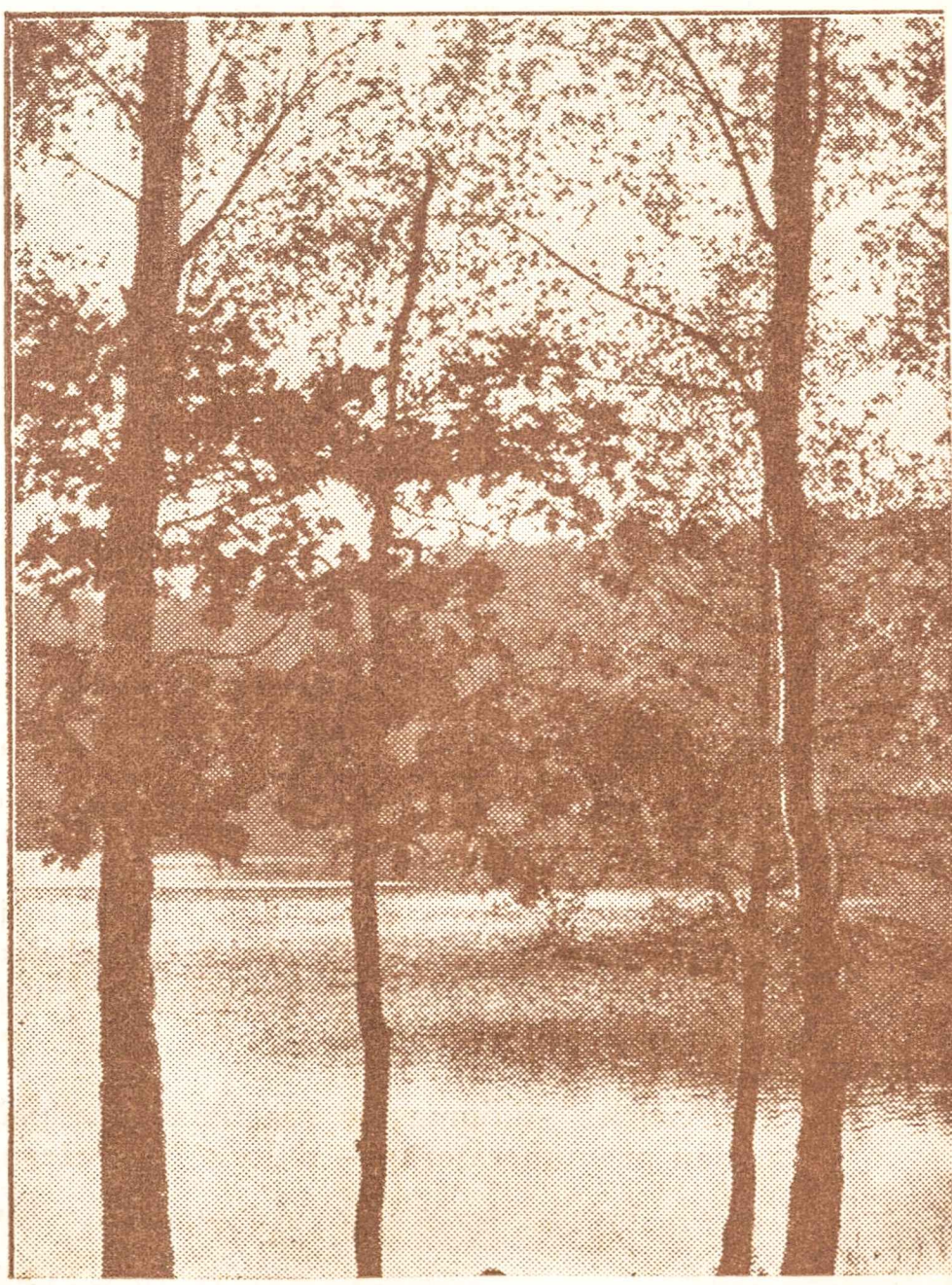

VĖLYVAS RUDUO

APKRIČIO
9 3 7

TIEJI METAI

ATEITIS

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA

K a u n a s, Laisvės al. 3 b.

Telef. 2 52 35

Prenumerata: moksl., stud. ir kaimo jaunimui met. — 5 lit., pusm. 3 lit. Kitiems: met. — 10 lit., pusm. — 5 lit. Užsieny: met. 16 lit., moksl. — perpus pigiau. Atskiras nr. — 1,50 lit.

Redaktoriaus kalbamosios valandos: kasdieną, išskyrus šventadienius, nuo 12 iki 14 v.

TURINYS

1. **Julija Švabaitė** — Ruduo, eil. 385
2. **Kazys Bradūnas** — Mano liūdesys, eil. 386
3. **Bronius Kriaučeliūnas** — Šeštadienio preliūdas, eil. 386
4. **St. Tamulaitis** — Rudens meliodijomis, novelė 387
5. **Vytautas Mačernis** — Laiškas Kristui, eil. 393
6. **Evelina Kolupailaitė** — Baidare per 35 ežerus 394
7. **Pranas Rimša** — Tautinė kultūra 399
8. **Pranas Kozulis** — Jaunystei, eil. 405
9. **Pr. Aukštikalnytė** — Iškeliavimas, eil. 405
10. **Kazys Bradūnas** — Jaunystės maršui skambant 406
11. **Kapel. kun. St. Raila** — Mūsų darbas religiniuose būreliuose . . . 408
12. **Gertrud von le Fort** — Iš „Himnų bažnyčiai" 410
13. **Prof. Pr. Dovydaitis** — Pijus XI — vienas tobuliausių Šv. Petro papė-dininkų 411
14. **Stud. M. Stonys** — Būsimiems kunigams 415

Apžvalga — 418; Mokykloj ir gyvenime — 419; Kreivos šypsenos — 424; Kūno kultūra — 426; Auxilium latynum — 429; Literatūros nau-jienos — 431. Priedas — „Gamtos Draugas" lapkričio mėn.

Naujam nr. raštus siųsti iki XII.7.

NUO 1938 M. PRADŽIOS „ATEITIS" EIS PADIDINTA

„Ateities" skaitytojai ir platintojai, kurie nori, kad jų mėgiamas žur-nalas būtų didesnis, gražiau iliustruotas, turi iš anksto pasirūpinti laiku apmokėti prenumeratą ir surinkti dvigubai daugiau skaitytojų.

Pildydami mūsų skaitytojų pageidavimus, nuo 1938 m. pradžios pa-naikiname „GAMTOS DRAUGO" priedą, o jo vietoje 16 puslapių padi-dinsime „Ateitį".

„Ateities" didumas ir gražumas yra pačių skaitytojų reikalas. Juo daugiau prenumeratorių — didesnė ir gražesnė bus „Ateitis".

„Ateities" Administracija

Spaudė „Šviesos" spaustuvė, Kaune, Jakšto 2

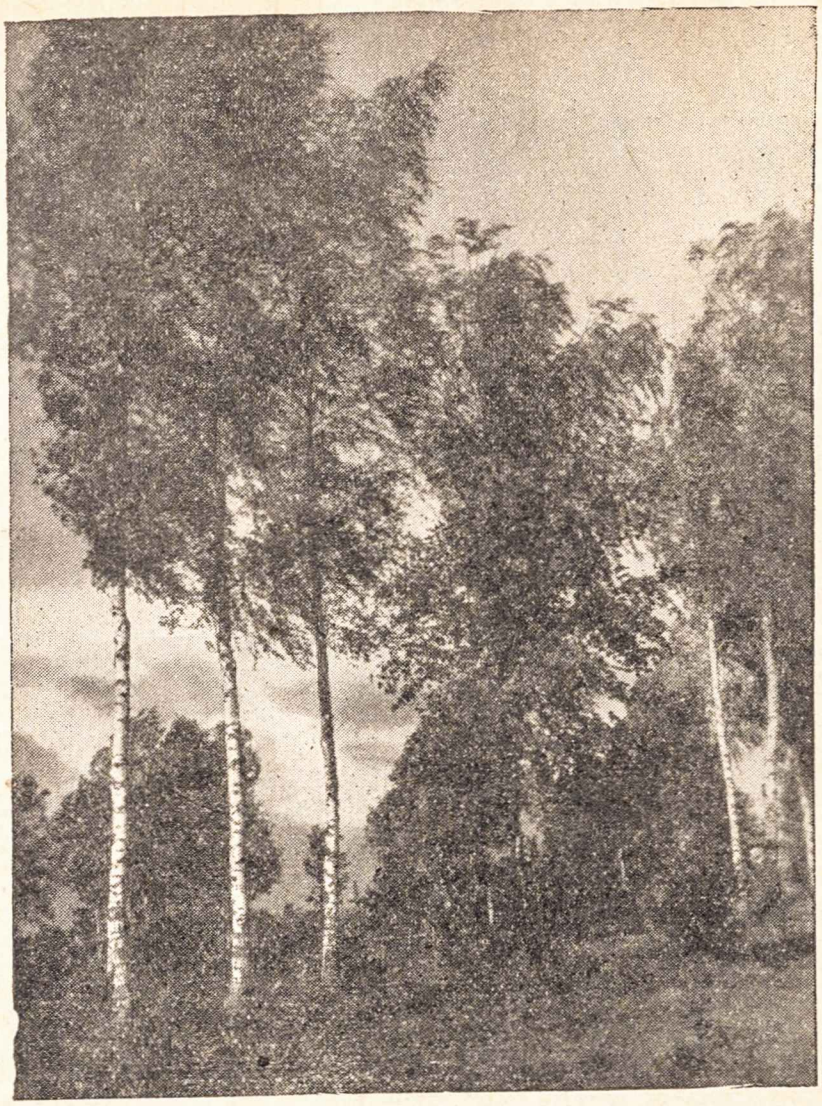

Šiltas, gražus rudenėlis . . .
„N. Romuvos“ klišė

JULIJA ŠVABAITĖ

RUDUO

BUS palūžę dienos. Merdės šviesios naktys,
Suvirpės ramunė kelio pakrašty.
Mėlynoj padangėj saulė vėjuj plaksis
Ir išpuoš man klevą gintaro raštu...

Eisime ilsėtis ant auksinės pievos,
Slenkant debesėliams vakarų šalin...
Nuo rasoto klevo žvelgia liūdnas Dievas,
Su kantraus klajūno vieniša dalia...

Verks palaukės beržas, beržas baltarankis,
Be žvaigždžių vainiko ant žalių šakų.
Bus nuliūdę paukštės, ten, ant marių kranto,
Ten, ant balto smėlio, vandenų pilkų...

Eis ruduo per kaimą, per triukšmingą miestą,
Baltus lauko žiedus ant kelių pustys...
Degs išblyškę ugnys, degs nugeltę šviesos,
Lyg nuo saulės karščio nebylė širdis...

MANO LIŪDESYS

MANE viliojo žemė
Ir saulė ta šviesi...
O kas geresnis draugas,
Kaip mano liūdesys.

Išauš gegužio rytas
Ir daug ką pažadės,
O vakarui atėjus,
Nukris mana žvaigždė.

Mane viliojai tujen —
Ne tokia jau esi...
O kas geresnis draugas,
Kaip mano liūdesys.

Praeis pavargę metai,
Ir meilės nebebus.
Ant mūs jaunystės kapo
Ramunės tesiūbuos.

Paliksiu vienų vienas,
Kitur nueis visi.
Paliks tik mano draugas,
Tik mano liūdesys.

BRONIUS KRIAUČELIŪNAS

ŠEŠTADIENIO PRELIŪDAS

KLAUSYK, ko tavo veidas liūdi?
Ko tau nemiela, nejauku?
Atskamba vakaro preliūdai,
Ir grįžta juokas iš laukų.

Džiaugsmingi šūkavimai aidi,
Linksmai kartojas pas namus.
Gražios šeštadienio čia žvaigždės,
Gražus gyvenimas čia mūs.

Kieme armonika ir dainos.
Berželiais kaišome vartus.
Nenusimink. Duok ranką. Einam!
Dangus ir žemė skris kartu.

Jau temsta vakaras toks margas,
Ir vis tolyn ir vis plačiau...
Klausyk, dabar nėra čia vargo,
Čia jo aš niekad nemačiau.

ST. TAMULAITIS

Rudenio melodijomis

Mėgstu tą tylų šiltą mūsų rudenį, kada medžiai nusidažo skaisčiai geltonomis ir raudonomis spalvomis, sužaliuoja jaunučių rugių želmenys, o ant laukų ir pievų nutysta tūkstančiai voratinklių gijų.

Dėl to, nors iš mano atostogų rudenį kai kas ir juokėsi, aš labai buvau jomis patenkintas.

Juk niekad, tik rudenį gali tu pajusti gaivališką gamtos meilę, pasaulio daiktų ir žmogaus gyvenimo greitą kitimą ir menkystę, apgedėti prabėgusias laimės valandas, nuvytusias gėles, mirusius artimuosius.

Žvelk aplinkui į rudenio gamtą: ten toli laukuose įsirėžęs horizonte stovi tylus geltonas beržynas, šalia žmonės, panašūs į tamsius kupstelius, kasa bulves; gretimais iš lėto kyla tiršti deginamų bulvienojų dūmai; toliau po plačias lankas ganosi išsisklaidžiusi galvijų banda; o ten, už Nemuno krantų, veizint toli į rytus, dunkso mėlyni panemunių miškai, visuomet — vasarą ir rudenį — mėlyni.

Bet visa šita aš niekuomet nebūčiau minėjęs, jei nebūčiau tą rudenį sutikęs savo gerojo pažįstamo Petro.

Tą vakarą mudu buvova Nemune ir irstėvos laiveliu. Pūtė vakaris vėjas, ir krito smulkus rudenio lietus. Pagal karklynus degė vakaro laužai sielininkų, malkų sargų, arkliaganių. Panemunėmis raudonos, kaip kraujas, melancholiškai švietė Nemuno lempos — garlaivių kelio ženklai. Taip liūdna, ilgu buvo tada ...

Ir kai jis man visa papasakojo ir kietai sučiaupęs lūpas įsižiūrėjo į tamsų Nemuno vandenį, aš su nerimu ir baugiu jausmu žvelgiau į rytus, Nemunu aukštyn, kur toli, toli horizonte dideliu pusračiu matėsi miesto gaisai. Ten dabar triukšmingai eina gyvenimas, ten ir mudu nesenai bėgiojova su savo reikalais, tokiais menkaverčiais, dirbova, gyvenova. Ten ir jis, mano draugas, pergyveno tai, ką rengiuos čia papasakoti.

*

* *

Jis buvo gražus geras jaunuolis. Tamsūs plaukai ir akys, gilus žvilgsnis, vidutinis ūgis. Jo elgesys su žmonėmis malonus, neįkyrus ir taktiškas. Jis vaikščiojo visuomet užsisvajojęs, galvodamas apie didžius darbus, didelį gyvenimą, apie kilnią meilę. Nuo gimnazijos dienų jis išliko santūrus, tyras mintyse ir darbuose.

— Tu vertas geros mergaitės, — sakydavo jam draugai.

Petras tik nusišypsodavo ir ranka numodavo. Jis vis laukė, rinkosi.

Žinoma, kaip kiekvienas, ir jis turėjo tam tikrų trūkumų. Jis per daug buvo nuosaikus, atsargus, apsisvarstęs, kaip koks rimtas senas pedagogas

mokinių akivaizdoj. Jo charakteryje nebuvo lengvumo ir sąmojaus ir to leistino artistiškumo, kuris draugystėj, jei tik nelieka rėžiantis akį, išskiria žmogų, suįdomina savimi kitus.

O vis tik jam buvo likimo lemta susidraugauti su šia mergaite.

Pamatė jis ją Konservatorijoje, lankydamas savo draugus.

Ji — jaunutė, 18 mtetų panelė, gyvo linksmo būdo, graži, juodomis didelėmis akimis. „Kregždė" — vadindavo ją jos draugės. Vyrai laikė ją neprieinama, išdidžia. Ji irgi rinkosi.

Ji atkreipė dėmesį į Petrą dėl to, kad šis atrodė jai toks abejingas visom moterim ir toks rimtas ir valingas. Ji kartais svajodavo apie tokį mylimąjį.

Kai juodu vėliau susipažino, ji pasirodė jam per daug šalta, jis laukė jos kitokios. Ir jos kalbos tembras ir akcentas pasirodė jam ne tokie puikūs ir žavį, kokius jis sau vaizdavosi. Bet jos suvirpėjusi ranka, jiems pirmą kartą sveikinantis, ir jos truputį kimus balsas ir greitesnis alsavimas — tokios, palyginus, smulkmenos — suteikė jam daug džiaugsmo.

*

* *

Agnė buvo pamėgus muziką, piano muziką. „Muzika ir daina — man viskas: laimė, svajonė, mylimasis", taip sakydavo ji juokdamos savo draugėms. Būti garsia dainininke ar artiste — toji kiekvienos mergaitės svajonė — neaplenkė ir jos. Per dienas apie tai ji mąstydavo. Jos turtingi tėvai norėjo, kad ji baigtų gimnaziją ir ką rimčiau pasirinktų, bet Agnė nesidavė perkalbama.

— Mamyt, tėvel! Užteks VI-sios. Kas iš to, kad kalsiu tuščiai visokias datas, zubrinsiu kažkokius Livijus, rašysiu sinusus ir kosinusus — mokslininkė vis tiek nebūsiu.

Ir teko nusileisti jai, tai „išdykusiai ožkai", kaip tėvas sakydavo.

Po darbo valandų Konservatorijoj retkarčiais Petras ją palydėdavo. Ilgais Žaliakalnio laiptais jie iš lengvo kopdavo aukštyn, ir, atsigręžus, jų žvilgsniai atsimušdavo į apsnigtus panemunių medžius ir ledo sukaustytą Nemuną. Ji be galo linksmai su juo čiulbėdavo. Iš karto toks jos džiaugsmas ir natūralus atvirumas jį priglušino. Jis nežinodavo, ką tokiais atsitikimais jam sakyti. Moksle ir dailėj jis orientavos gerai ir greit, bet flirte, kalboj su mergaite, kurią jis brangino, gal būt mylėjo, visos jo jėgos sutirpdavo. Vietoj atsakyti už linksmumą linksmumu, už šposą šposu, jis tik pratardavo bereikšmius žodžius:

— Jūs labai draugiška! Tai labai gražu, panele Agne! ...

— Ačiū ... — išsprūsdavo jai iš gražių lūpų. Paskui ji imdavo išdykėliškai juoktis, nežinia, iš tų jo žodžių, ar iš savęs.

Petrui būdavo nesmagu. Jis prikąsdavo kraštą lūpos, patylėdavo ir paskui imdavo rimtai kalbėti apie dailę, meną ir dvasines vertybes.

*

* *

Vieną pavakarį jie ėjo pro čiuožyklą. Grojo muzika, o čiuožėjai įvairiomis figūromis sukinėjosi žiemos parkete. Balti megztinukai, liekni kūnai, sveiki įraudę veidai.

Ji sustojo ir žiūrėjo pro plyšį į čiuožėjus.

— Kaip tai puiku! Kiek šiandie daug! Jūs mėgstat čiuožti, ponas Petrai?

— Nelabai, — abejingai pasakė jis. — Čiuožiau tik būdamas žemesnių klasių mokinys. Man atrodo, tai nerimtas sportas.

— Dėl ko? O aš labai mėgstu čiuožti ir pačiūžom ir sky. Lygu, balta visur, o vėjas tik švilpia pro skruostus — toks greitis. Tiesa? Jaunystėj reik būti greitam.

Juodu atsitraukė nuo čiuožyklos ir ėjo centrinių gatvių link. Ji dabar tylėjo. Matyt, jo abejingumas ten, kur ji nebuvo abejinga, jai nepatiko.

— O kiną jūs mėgstat?

— Kino irgi nemėgstu. Retai į jį einu ir tik į tikrai geras filmas. Kinas yra teatro ir apskritai meno profanacija. Taip aš įsitikinęs. Jūs manot kitaip, panele Agne? Jūs mėgstat kiną?

— Žinoma. Aš kiną mėgstu. Kiek ten puikių dalykų ligi juokų ir ligi ašarų. Įdomūs artistai, egzotiški kraštai... Jei niekinat kiną, perdedat apie meną, ponas Petrai. Žinokit tai. Meną aš irgi gerbiu, bet nuo gyvenimo negalima juk atsilikti. Kinas daug turi pliusų.

Jai buvo kiek nesmagu dėl jo. Kodėl jis toks negyvenimiškas? Ji laukė jo kitokio. Ji visų pirma laukė sau draugo, visur ją suprantančio. Jis, tiesa, buvo nuoširdus draugas, bet į viską jis žiūrėjo perdaug rimtai, skrupulatiškai.

*

* *

Vienas Petro draugų buvo Povilas Bruzga. Nedidelio ūgio, labai tamsaus veido ir plačios kaktos vyrukas. Jo lūpos visuomet sučiauptos, o iš po didelių užgriuvusių antakių švietė griežtos, bet rimtos akys. Tai buvo vienas gabiausių Meno Mokyklos mokinių. Iš jo daug visi tikėjosi. Bet kiek jis buvo talentingas, tiek pat ir charakteringas. Visame kame, kalboj ir elgesy, jis buvo radikalus ir ekscentriškas. Jis turėjo dvi ydas: smarkiai gėrė degtinę ir nekentė moterų. Žinoma, antrąją savo ydą jis nelaikė yda, o išimtinu privalumu. Kai Petras vieną dieną atvėrė jam savo sielą, jis ėmėsi įprastos misijos — atkalbėti nuo jo tą mergaitę.

— Moterys! Che!... Moterų keliai taip vingiuoti, brolyti, kad nė jos pačios nežino, kur jie veda. Sakau tau, spiauk jų pusėn, tada būsi vyras, che. Visos jos tuščios ir labai gyvenimiškos. Jos ir vyrus renkasi gyvenimiškus, tuščius, kaip ir jos pačios. Jos įsimyli sportininkus, artistus, paprastus šarlatanus ir įvairius donžuanus, bet tikrų vyrų, valios, proto ir plataus mosto vyrų — muzikų, rašytojų, menininkų, visuomenės veikėjų — jos nekenčia. Jie joms atrodo nuobodūs, nes jie nemoka tuščių kalbelių kalbėti. Che!... Kas juokinga, kad jos visos vienokios, tos mūsų moterėlės. Jos net nori būti vienokios. Tik pažiūrėk į jų tualetą, veidą, visų vienaip nuskųstus antakius, che. Yra moterų, kurios supranta gyvenimo vertybes, vyrą ir jo talentą, kurios išlieka skaisčios ir doros, bet, deja, jų maža, kaip maža yra gėlių po pirmųjų šalnų. Tokias verta mylėti, bet jūs sakot, jos tokios, jos anokios, jos negražios jums. Jūs nesuprantat tada grožio ir tikrų vertybių harmonijos. Štai kas, che...

Petras prieštaravo.

— Ne. Apie moteris negalima taip kalbėti. Jos geresnės už vyrus. Jos ir skaistesnės už vyrus. Ar rasi ką gražesnio Dievo sukurtame pasaulyje, kaip graži nekalta mergaitė? Jei ir yra blogų moterų, tokias jas padarė tik vyrai. Na, o jei moterys turi dėmių, ar galima jas už tai peikti

perdaug? Saulėje irgi yra dėmių, nors ji labai šviesi. Dėmės ją ryškina, ir tai yra žemiška. Moteris su dėmėmis pasirodo esanti žemės, ne dausų deivė. Nerūstaukim tad perdaug, kurie esam ne be kalčių... Tavo, Povilai, gyvenimas yra vienašališkas. Tu permažai domiesi jaukuju gyvenimu. Tu perdaug vengi moterų, pasilinksminimų, draugijų. Vienos tik degtinės tu, Povilai, nevengi.

Petras jo perdaug neklausė, nes visi jo užpuolimai jam visai nederėjo. Jie tiko šimtams šiaudadūšių ir žemažiūrių ponaičių, tik ne jam, senam idealistui, — galvojo jis pats.

*

* *

Buvo arti pavasaris, todėl ledo mėgėjai skubėjo pasinaudoti paskutiniais malonumais. Kartą Agnė bečiuoždama susipažino su vienu žmogumi, kuris daug nulėmė jos gyvenime. Ji ilgai čiaužė su juo, daug kalbėjo, ir jis jai pasirodė gana įdomus. Tiesa, iš karto ji kiek kritikavo savo širdyje jo išvaizdą, bet jo manieroms ir elgesiui ji nieko negalėjo prikišti.

Petras iš karto tik juokėsi, kai pamatė ją vaikščiojančią su tuo žmogumi. Jis žinojo gerai apie jį ir manė, kad ir Agnė greit sužinos. Tačiau pažintis tęsėsi. Tada Petras ėmė vis labiau pavyduliauti ir visa siela neapkęsti Alfonso Grunskio, naujo Agnės adoratoriaus.

Kas gi buvo tas naujas Agnės pažįstamasis? Tai buvo apsukrus vyrukas, galantiškai apsirengęs — nes tai leido jam jo gera tarnyba — ir persiėmęs visokiu išoriniu mandagumu. Dienos gyvenimas, saldžios akimirkos — buvo jo šūkis. Carpe diem!

*

* *

Kartą Petras bedirbdamas su vienu savo draugu bendrąjį kasdieninį darbą, plačiau įsikalbėjo dienos klausimais. Žinoma, neaplenkė ir moterų. Baigiant jiems pašnekėsius, draugas nei iš šio nei iš to užsiminė apie ją, Agnę. Nieko nenumanydamas apie Petro meilę, visa, ką žinojo, stačiai ir išpasakojo: susipažinusi ji ant ledo su Alfonsu Grunskiu, visiems žinomu donžuanu. Kartą, lydėdamas ją iš čiuožyklos, užsivedęs ją į savo kambarį. Jis gudrus ponaitis, labai meilus, moka prisigerinti.

Bet Petras jau neklauso jo kalbos. Jis suvirpa ir jaučia, kad nevaldo gerai savo akių, savo veido ir rankų. Draugui jis tik ištaria keletą beveik beprasmių žodžių:

— Taip, aš manau... Kodėl gi ne!...

Skubiai įsigilina į darbą, bet dvasioje baisi audra: lūžta tiltai, gęsta švyturiai, kriokia baisios bangos.

Ji, toji geroji mergaitė... Argi tai tiesa? Jo meilė supurvinta, jo pasitikėjimas moterimis išjuoktas, tikėjimas gyvenimui ir idealu — sumintas.

Jis negali vietoj sėdėti, taip jam baisiai neramu. Bijodamas draugo akies, jis nesikelia. Skaito, bet temato tik atskirus žodžius, be sąryšio su kitais. Jie be prasmės. Žiūri į knygą, varto — viskas beprasmiška.

Staiga pasikelia, ima paltą, skrybėlę ir išeina. Galva karšta, lūpos sukepusios. Kur jis eina? Jis pats nenuvokia. Bet kur, kad ir beprasmybėn — kad tik eitų. Į veidus ir daiktus jis žiūri lyg į pirmą kartą pamatytus: jie kieti, šalti, iškraipyti ir visai nepažįstami.

Kaip šiurpu pajusti žmogui, kad jis vienui vienas pasaulyje. Vienui vienas ir visko netekęs.

Pasuka uosto pusėn. Tyli naktis išsiskleidus tarp kalnų ant vandenų. Neseniai išneštas upės ledas užvertęs krantus, didžiuliais gabalais susikibęs, šiepia į jį nedraugiškus nasrus ir sako:

— Žinom!... Apgautas, atstumtas, išjuoktas...

Jam visai negaila jos, tos mergaitės. Jam gaila tik jo idealo, gražios meilės idealo joje. Tas idealas kartu su ja, kaip paskutinės ledo lytys nuplaukė drumstu vandeniu tolyn, tolyn...

Nei pasigerti, nei kur užeiti pasikalbėti Petras negali ir nenori. Vėl eina, eina. Skubėdamas viena gatve sutinka Povilą. Petras kalba su juo, bet baisiai išsiblaškęs.

— Tu sergi? — klausia jį Povilas.

— Taip, viduriais, — mechaniškai, nepagalvojęs atsako Petras.

Povilas žiūri į jį ir šypsosi. Palinguoja galvą, paskui perkreipęs lūpas lėtai iškošia:

— Ech, tos moterys! Che... Ar aš nesakiau, drauge, tau...

*

* *

Kartą Grunskis atėjo pas Agnę į namus ir rado ją beverkiančią. Ji parodė jam anoniminį laišką, kurį jai kažkas parašė. Laiškas rašytas vienos draugės vardu, bet, aišku, tai buvo vyro darbas, greičiausiai kokio seno Agnės adoratoriaus. Laiške visaip išskaitytos šito ponaičio nuodėmės. Duota faktų, suminėta nemaža mergaičių pavardžių. Dėl šito laiško ji ir verkusi.

Jis nubąlo ir valandėlę jautėsi visiškai sukompromituotas. Bet neilgai. Tuoj gimė mintis gintis, viską paneigti. Nusišypsojo skeptiškai ir tarė:

— Et, manau esi tokia lengvabūdė, kad tikėtum. Tai melas, geroji! Duodu garbės žodį, tai melas, šlykštus melas! Matai, žiūrėk gi pati, kaip mudu nori atskirti mūsų laimės pavyduoliai.

Ji tyli, ima rimti ir šluosto paskutines ašaras, lyg susižeidęs kūdikis, motinos maldomas.

— Na, Agne, ar tiki?

— Netikiu, — pasako ji pagaliau. Netikiu, Alfonsai, tai melas.

Ir ji nemato nieko, nei tų godžių lūpų nei tų baisių akių, jaučia tik begalinę šilumą ir malonumą.

— Myliu, myliu, — šnabžda ji beveik užmerktom akimis ir vos begali pastovėti.

Jam išeinant, žiūri į jį meile spindinčiu žvilgsniu ir švelniu dzūkišku akcentu sako:

— Netikiu, netikiu, Alfonsai! Nepamiršk manęs!...

Ir kai vėliau ji ką išgirsdavo bloga apie jį, ji stengdavos neklausyti, užmiršti, tuščiai prieštarauti: „Netikiu, netikiu".

*

* *

„Daug kas skirta šioj žemėj vertiesiems, bet meilę Viešpats tyčia paliko nevertiesiems", — taip pasakė Tagorė, ilgai stebėjęs vieną iš įdomiausių šios žemės dalykų — žmonių santykius. Ir tikrai taip yra, tokia jau likimo ironija. Daugelis, kurie gerbia idealą, meilę ir moterį, dažnai būna moterų atstumti. O daugelis, kurie jas niekina ir laiko žemesniu žmogumi, įgyja jų palankumą. Bet ar galime mes, mirtingieji, suvaikyti ir pakeisti žmogaus likimo kelius?...

— O gal ji niekuo nekalta? — galvojo Petras. — Gal viskas perdėta, išpūsta?

Jis nusprendžia parašyti jai laišką, nes lyg tyčia niekur negali jos sutikti. Užeiti tiesiog pas ją jam nepatogu. Laišką turės perduoti Povilas, taip bus geriausia. Ilgai keičia laiško turinį, brauko, taiso, kol pagaliau taip išeina: „Geroji Agne, norėjau su Jumis pasikalbėti. Juk negalima už tokius menkniekius jauniems žmonėms taip ilgai pyktis. Praneškit, ar sutiktumėt, jei užeičiau pas jus ryt 5 val. Petras".

Bet Povilas griežtai atsisako jo laišką nešti.

— Didžiausią kvailystę darai, Petrai. Jokių laiškų daugiau, jokių pasikalbėjimų! Nekrėsk komedijų, che... O dėl Agnės lankymosi pas Grunskį perdaug netikėk. Ji buvo pas jį, bet, sako, su drauge.

Tik degtine girdomas Povilas pagaliau sutinka. Gerokai įkaušęs, eina, kur buvo prašomas. Ten jis tuojau susipyksta su griežtąja šeimininke už dorovinius pamokslus, ir jam tenka greit nešdintis.

Kitą dieną Petras gavo per draugą ant mažos špargalkėlės parašytus smulkučius žodžius: „Gerbiamasis Pone Petrai. Juk, rodos, mes nesam susipykę, tad kam mums tie pasiaiškinimai? O jei jūs tikrai pykstat, ar aš galiu jus nuo to sulaikyti? A."

Gavęs šitą popieriuką, Petras Povilo patariamas išvyksta keliom dienom pas tėvus, toliau nuo miesto, nuo klastų. Jo tėvas po pavykusio vieno biznio buvo pirkęs prie Nemuno, netoli Dubysos įtakos, dvarą. Ten jis nurims, pasilsės, viską užmirš.

Taškydamas bangas neria garlaivis Nemunu žemyn. Rusvas pavasario vanduo, kalnai, nuplikę bejausmiai medžiai, klykiančios žuvėdros — Petrui nekelia jokio naujo jausmo, jis vis liūdi. Jo išbalusį veidą čaižo žvarbus vakaris vėjas ir plėšia nuo galvos skrybėlę. Monotoniškai šnypščia mašinos, o vienas matrosas dainuoja banalią dainelę.

*

* *

Atvykęs rudenį mokytis, Petras buvo Agnę jau gerokai pamiršęs. Jis ja daugiau ir nebesidomėjo, nors pirmykštė meilė dar truputį ruseno, lyg neužgesusi anglis laužo pelenuose, kai jį išspardė nedorų vaikigalių kojos. Agnė liko jam šaltai mandagi, toks pat buvo ir jis jai. Kartą jis ją matė skubančią gatve, žiūrinčią į laikrodėlį ir besitaisančią skrybėlaitę. Aišku, ji skubėjo į rendez-vous. Kitą kartą matė einančius juodu drauge. Jis ėjo ramus, tylus, o ji jam kažką gyvai pasakojo.

*

* *

Už namo sienų be galo tamsu, lyja rudenio lietus, ir šniokščia vėjas.

Nenumaldomai tyliai ji verkia. Ji girdi ne vėją ir ne lietų, tik savosios jaunystės gedulo skundą. Koks menkas žmogaus gyvenimas! Ir kokia trumputė buvo jos jaunystės laimė, lyg linksmas žiogo šuolis per tris pievos gėlytes.

Ilgai tyliai ji verkia. Nes žino, ne tiek žino, kiek jaučia, kad labiausiai neįvykdomas ir visų labiausiai trokštamas šiame pasaulyje dalykas — tai grąžinti praeitį, ir labiausiai pasaulyje gaila to, ko amžinai nustota.

Ji pamatė kas jis, įsitikino to anoniminio laiško tikrumu, prisimena Petrą, bet jau viskas pervėlai. Ji žino kas jis, Grunskis, bet jį myli.

VYTAUTAS MAČERNIS

LAIŠKAS KRISTUI

MES parašysim, Kristau, Tau šį menką laišką,
Žodžius gražiausius iš pačios širdies.
Gal nesuprantamas, gal bus kitiems neaiškus,
Ir žmogui mirusiam širdyj, lyg varpas, neskambės.

Šiandieną mylime Tave mes, Kristau,
Nes su Tavim gyvent lengviau.
Aukojam Tau save, jaunystę,
Gražias dienas aukojam Tau.

Tavy viltis, kai saulė teka rytą,
Kai žvaigždės blėsta vakare.
Nebus Mesijo mums, ir Pranašo nebus mums kito,
Ir niekas niekad nepakeis Tavęs.

Jau mintyse žali žolynai želia —
O auga meilė Tau tokia stipri.
Ir lenkias prieš Tave balti laukų berželiai,
Ir žiba žvaigždės naktimis.

Žinoma, jis ją pametė. Ar dar reikia aiškinti dėl ko ir kaip?

Keletą mėnesių ji sekioja jį, vaikščioja paskui, stengdamosi susitikti. Kiekvienas vyriškis, kurs meiliai jai nusišypso, ar kurio akys jai žada meilę, darosi jai biaurus. Jis, tik jis!

O jis jau šypso kitoms.

Kartą ji sako savo draugei:

— Drauguže mano! Ar ne visas mūsų gyvenimas dažnai lieka tik apgavystė? Ar ne visa mūsų žemės laimė tėra tik iliuzija, fikcija, nervų, pinigų ar kraujo dalykas? Nežinau laimės žmonėse, kuri kada nors nesubirtų ir tuoj neišnyktų. Sako, yra nedūžtanti ir patvari didžių vertybių laimė, atidaranti akis į plačius horizontus, į pasaulių pasaulius, į Absoliutą. Apie tai man kalbėjo sykį vargšas Petras. Bet ar galiu aš tą laimę dar surasti?

*

* *

Petras viską sužinojo, kas nutiko Agnei. Pirmojo įspūdžio pagautas, jis irgi norėjo mestis į palaidumo bedugnę. Bet čia sulaikė jį jo motinos paveikslas, jo religiški įsitikinimai, jo vyriška valia. Na, ir Bruzgos liežuvis atliko čia nemenką vaidmenį.

— Spiauk į viską! — rėkė jis sykį Petrui. — Pirmyn! Argi ne jaunas, pilnas jėgų vyras esi? „Sieh' vorwärts und nicht hinter dich!" taip pasakė Šileris. Tiesa, turiu vis tik pripažinti, daug gerų mergaičių yra pasaulyje. Sutiksi naują kada nors, pamatysi. Tegul visas pasaulis verčiasi kūliais, tegul verias žemė, o tu laikykis savo įsitikinimų! Tada tai būsi vyras, Petrai.

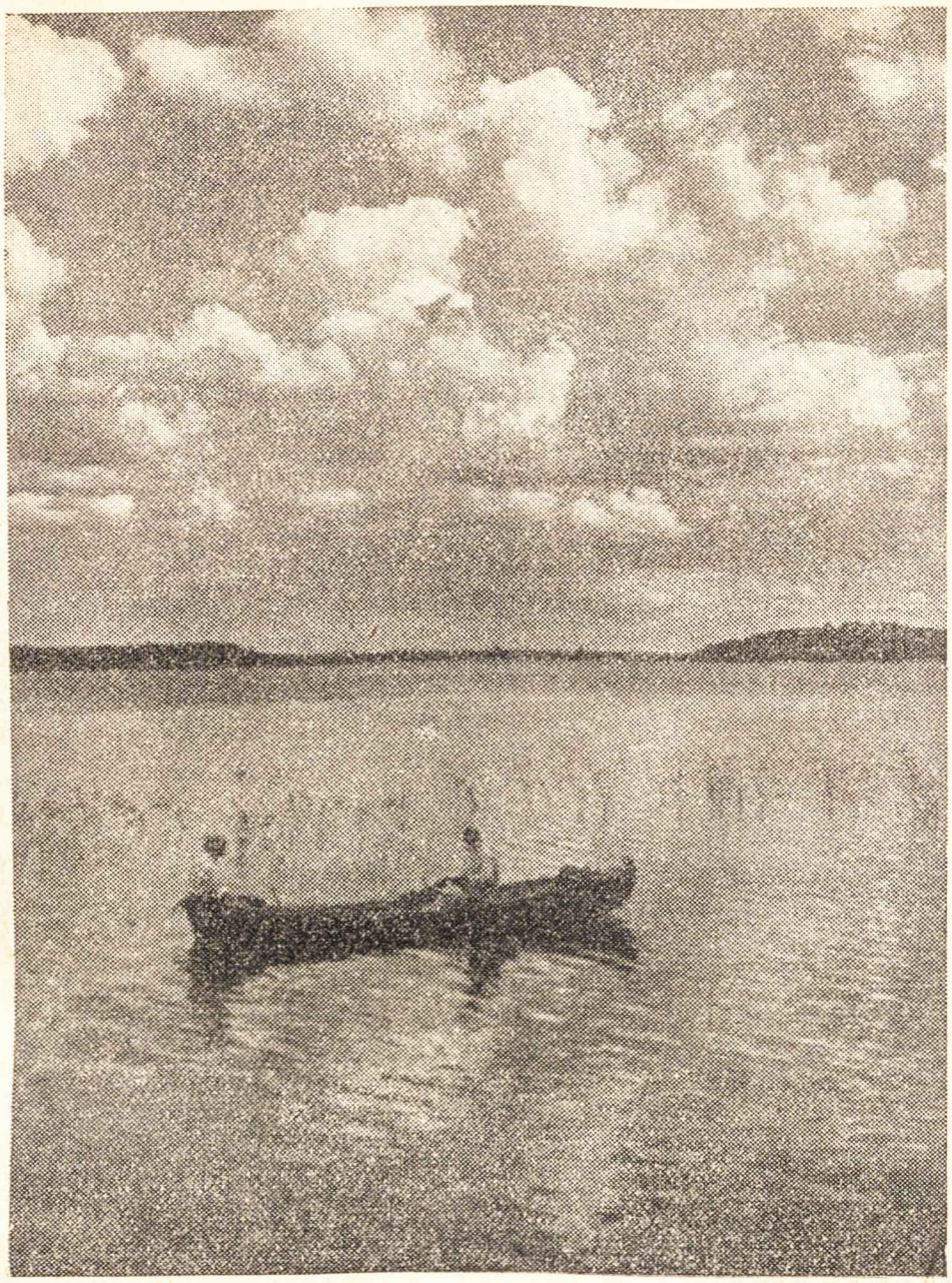

Baltasis Lakajis — vienas gražiausių Lietuvos ežerų
Foto prof. St. Kolupailos

EVELINA KOLUPAILAITĖ

Baidare per 35 ežerus

Vasarai prisiminti

Po sunkių ir varginančių baigiamųjų egzaminų, nekantraudama laukiau poilsio — įdomiųjų vasaros kelionių. Ir tikrai. Staiga vieną dieną tėvelis pasiūlo keliauti baidare Aukštaičių ežerais. Kelionės tikslas: perplaukti kiek galima daugiau ežerų!

Tvarkydama būtiniausius daiktus kelionei, savo vaizduotėje kūriau įvairius pavojingus plaukimo momentus, vaizdavausi plaukianti siauručiu upeliu arba lipanti per klampų liūną į krantą ... Panašūs vaizdai klaidžiojo mano mintyse keliaujant traukiniu: pravažiavome Radviliškį, Panevėžį, iš kur siauruoju geležinkeliu pasiekėm Saldutiškį. Drauge su mumis keliavo

kan. Sabaliauskas, pulk. Vintartas ir p. Ingaunius su žmona. Visi linksmi ir kupini pasiryžimo šiai įdomiai ir nežinomai kelionei.

Saldutišky buvome maloniai priimti vietos urėdijoje. Kitą dieną baidares ir visą savo mantą nugabenome į Kirdeikius.

VIII.22.

Paviešėję klebonijoje, sudedame savo baidares, sukrauname į jas visus daiktus ir atsisveikinę baidarininkų tradicija — pakeldami irklus aukštyn, pradedame pamažu irkluoti. O kaip gera baidarėje! Nei dulkių, nei kratymo. O nedidelis darbas rankų raumenims — vieni niekai! Bet kas tai? Danguje pasimato keletas debesėlių. Nejau užeitų lietus? Bet nenusimenam, net džiaugiamės: tegul truputį palyja, kad ežeras nedulkėtų... Plaukiame Pakaso ežeru. Krantai nelabai aukšti ir lyg tuštoki, bet juk tai pirmasis ežeras! Visi gėrimės ta ramybe, kuri siaučia ežerą.

Vos pusvalandį paplaukę susitinkame su pirmąja kliūtimi — negalim rasti Pakasos upelio. Teko lipti į krantą, nes iš baidarės, pro nepaprastai tankius švendrynus, nieko nesimato. Upelis baidarei pakankamai patogus. Pralendame po pirmuoju tiltu, ir prieš mūsų akis atsidengia naujas vandens plotas — ežeras Ukojus. Kairiajame ežero krante iškyla apaugęs Ginučių piliakalnis. Ežero spalvos nepaprastai gračios, krantai staigūs ,o gilumas vietomis siekia net 19,5 metrų. Į mūsų bendrakeleivio dainą nuo kranto atsako savotiškas „aidas". Kartais pataikydavo laiku baigti posmą, o kartais pats „aidas" nutęsdavo ilgiau už dainuojantį.

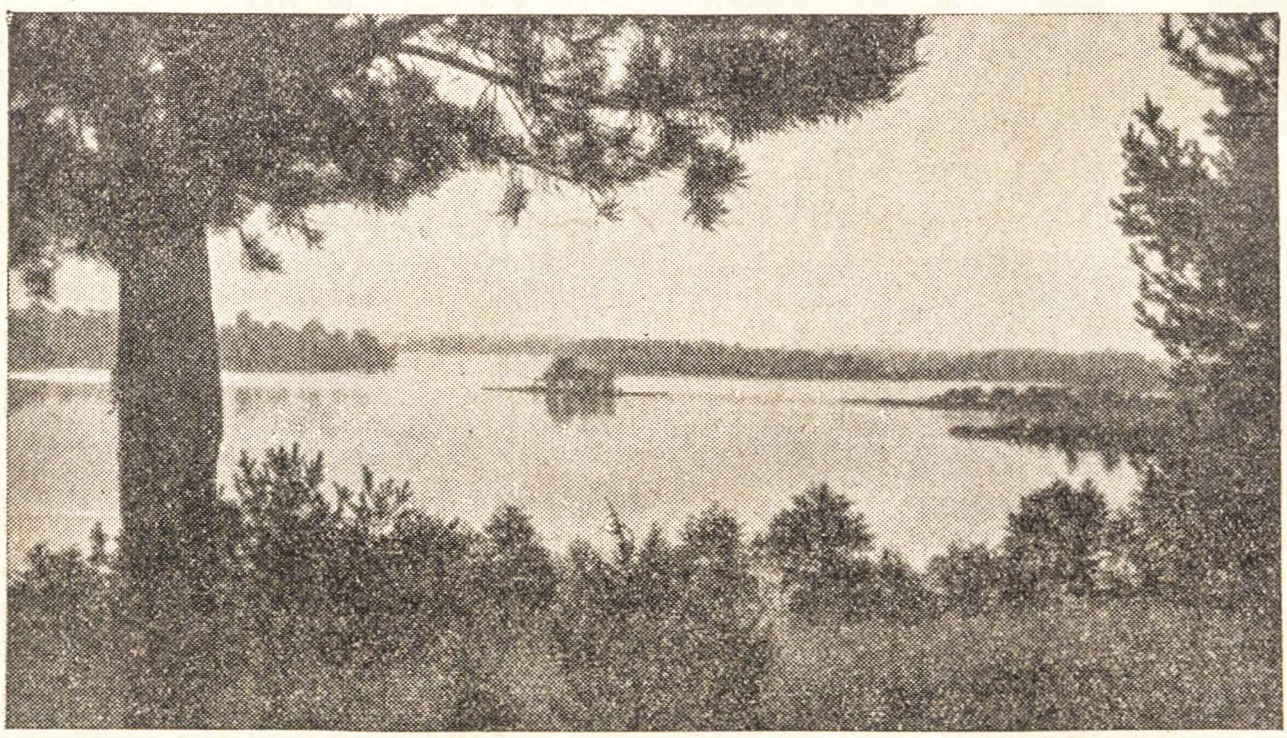

Asalnykščio ežeras Foto prof. St. Kolupailos

Ežero gale randame nedidelį upelį Noveną. Kartu ir pirmos rūšies tiltas baidarininkui — po juo visai laisvai praplaukiame. Ir vėl ežere. Tai Alksnas. Ir čia ramybė nepaprasta; girdėti tik irklų dūžiai į vandenį, tik retkarčiais kažkurio keleivio susižavėjimas „ak, kaip tylu"... O toliau linksmai užgroja armonika ir skamba lietuviškos dainos. Sutikti pasienio sargybiniai pasakoja, kad čia nekartą mūsų baidarininkai buvo įkliuvę

lenkų nelaisvėn. Tiksliai apklausinėję „šiaudinės sienos“ liniją, pasukome į to ežero vieną siaurą įlanką, iš kurios yra trumpiausias kelio tarpas iki Salų kaimo. Sutiktas žvejys bando mus sulaikyti nuo to rizikingo žygio: „Ten už žolynėlių, tai va, jau lenkų krantas. Va, kad sykį plaukė ir įkliuvo keturi laiveliai. Mat juos biesas, neplaukite ponai!“. Bet mes vis vien nuplaukėm į siaurąją įlanką, netoli lenkų kranto, kuriame ramiai snaudė nedidelės kapinaitės. Žmonių, kaip paprastai, nesimatė.

Keltis teko per liūną. Gyvatės buvo tokios mandagios, kad mūsų kėlimuisi netrukdė. Gerą prieglaudą ir vakarienę gavome Salų kaime. Pirmoji naktis ant šieno! Smagus kvapas svaigina — neduoda miegoti.

VIII.23

Diena vėl puiki. Vietinių gyventojų išlydėti pamerkiame irklus Asalnykščio ežere. Vandens plotas didelis ir kitas krantas jau lenkų pusėje.

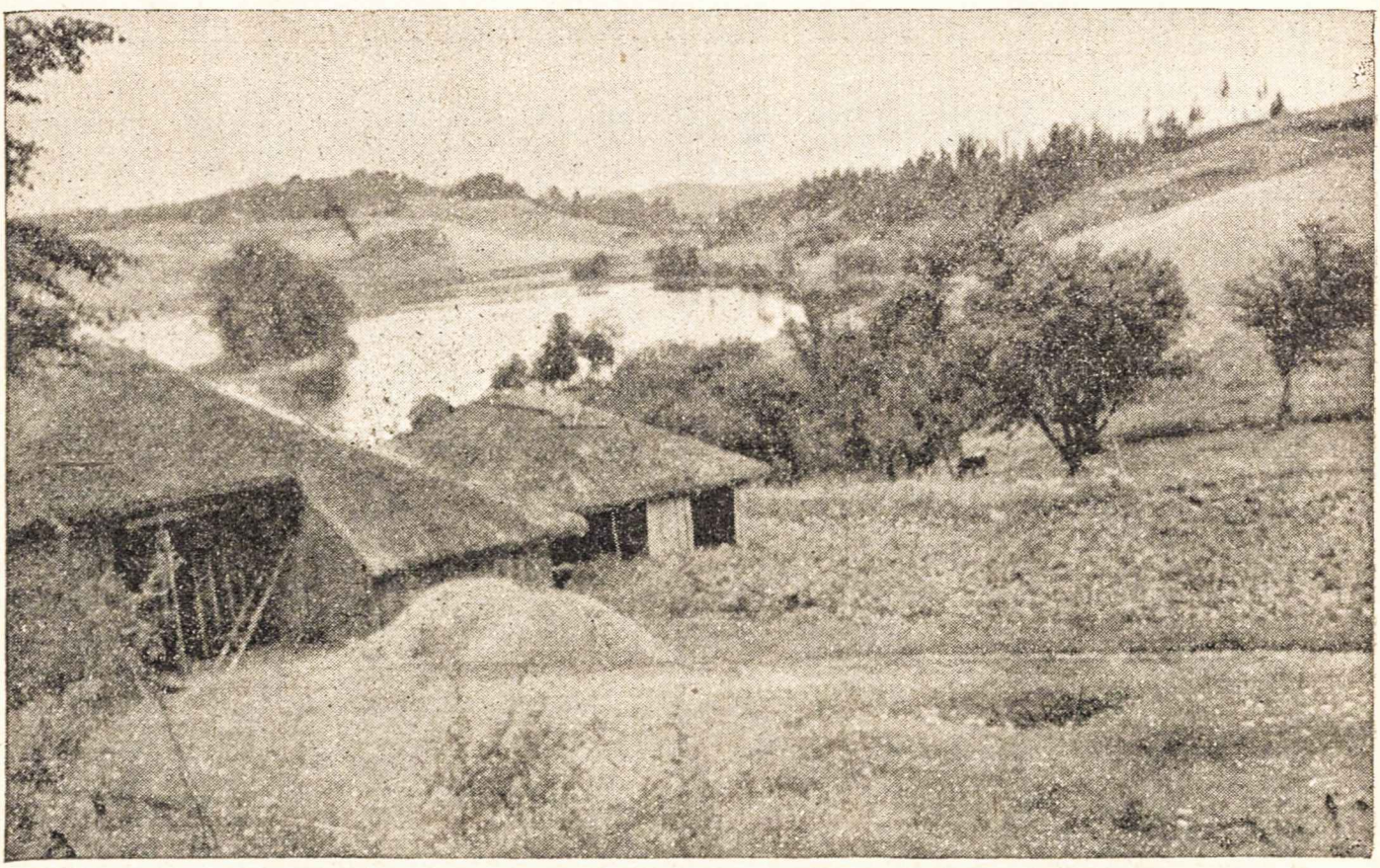

Puziniškių kaimas Foto kan. A. Sabaliausko

Aplankome Giružiškę salą ir vėliau Puziniškių kaimą, ant aukšto kranto. O mūsų keliauninkai, norėdami pasigėrėti puikiomis apylinkėmis, sulipa ant vieno namo stogo!

Visi krantai nešvarūs, menkomis nendrėmis apaugę. Vos tik atsisėdi į baidarę, tuoj įvairiaspalviai vabalai pradeda skubindamiesi laipioti po baidarę, irklais, rankomis...

Asalnų ežero krantai apaugę aukštais miškais. Vandens paviršius švelniai banguoja; ore ūžia lėktuvo motoras. Tai lenkų lėktuvas, kuris rytą skrenda iš Rygos į Varšuvą, o vakare — atgal.

Beplaukdami sutinkame didelę bandą galvijų, genamą iš Meironių kaimo. Senesnė moteris ir dvi jaunos mergaitės moka lietuviškai, bet tre-

čioji ir savo pavardę tik lenkiškai težinojo ... Ji, mat, lanko lenkišką pradžios mokyklą.

Spėjome, kad netoli mūsų vandens plotas šiame ežere turėjo baigtis, nes demarklinija eina pro Meironių km. Krante atsiranda mūsiškis sargybinis, kurs, pasirodo, mus lydėjo nuo pat Puziniškių. Jis mums nupasakoja vargingą vietinių žmonių gyvenimą: pav., kiekvieno ūkininko pase yra pažymėta į kokius kaimus jis turi teisę nuvykti. Bet jei kaimas kad ir už dviejų kilometrų, jei tik pase jo vardas nepažymėtas, vykti į jį griežtai draudžiama! Reik leidimo iš Švenčionių storastos ... Sutemus draudžiama žibinti šviesą, neleidžiama laikyti šunų, karvelių, foto kameros ...

Lydimi malonaus sargybinio pasiekiame Trakalinkį. Pats ežerėlis miške. Tai nedidelis vandens plotas, bet nepaprastai gražus krantas ir įdomi vandens spalva. Iš čia keliame savo baidares ratukais į Dringių ežerą. Krantai vien liūnai, su daugybe geležinių gyvačių ir žalčių ... „Romantiška" ... O dugne keisti juodi augalai, kurių nieku būdu negalima paimti į ranką. Iš Mikailakumpio plaukiame pro dvi salas, kurių viena mūsų, o antroji per pusę su lenkais. Gėrėjomės plačiuoju Dringių ežero vandens paviršiumi. Čia pirmą kartą tenka pakovoti su bangomis. Nemaža jų tykšta ir į baidarę! Aukštame okupuotame ežero krante matom palapines. Tai lenkų skautų stovykla, kaip vėliau sužinojome. Stebėdami Vaičniūnų kaimą pagal žemėlapį, taikome į kairėje esančią trobą. Tai vienintelė iš viso kaimo, priklausanti lietuviams. Iki to kaimo demarklinija eina upeliu Švogena. Gi prie pat kaimo upelis paliekamas ramybėje ir visas kaimas priklauso lenkams. Mažytės kapinaitės ir tos pusiau padalintos. Iki kranto buvo likę dar kone kilometras, kai pastebėjom sparčiai plaukiančią į mūsų pusę valtį su policininkais. Bet ar jie lietuviai ar lenkai!? Ne koks malonumas ... Atrodo, kad greičiau lenkai ... Staiga: „Mūsiškiai" ... pasigirdo iš abiejų pusių. Mes nudžiugom, o jie — nusivylė ... Kodėl? Manau, patys atspėsite.

Iš čia keliaujame į Dringių ežero dalį — Juodakumpį. Iškėlę baidares ant kranto sudedam į vežimus ir nugabenam į Trainiškių km. Vėl puiki vakarienė ir nakvynė ant šieno.

VIII.24

Pusryčiaujame pas vieną ūkininką. Ant stalo žuvys, vėžiai, kiaušiniai. Negirdėtas kelionėje komfortas! Nors tėra 9 val. ryto, saulutė mus gerokai šildo, kai tik įsėdam į baidares. Ež. Balošas įdomus savo įvairiais krantais ir salomis. Apkeliaujame kelis iškyšulius, kol pagaliau išlipame mažutėje salelėje. Šiandien irtis buvo jau daug sunkiau, ir sėdėti teko ant apsiausto ir miegamosios paduškaitės ... Ką padarysi — trečia diena kelionės. O čia dar vis didėjančios bangos ir vėjas, priešingas mūsų pasirinktajai krypčiai. Prie upelio, vardu Baloša, kuris išteka iš to ežero, randam net baltų putų. Upelis smagia srove, tat visai nereikia irtis, tik vairuoti ... Po kiek laiko mes Balošykščio ežere. Prisiminiau, kad nuo kelionės pradžios nematėm laikraščių: gal kiniečiai su japonais susitaikė? O gal kur žemės drebėjimas įvyko? gal koks karalius mirė? ... Tai vis klausimai, į kuriuos neturėjome atsakymų ... Mus užjausdama varna liūdnai sukranksėjo juodalksnio viršūnėje.

Iš Balošykščio pro nendrynus patekome į upelį Kregžlę. Upelis baidarininkui labai geras: platus, maža posūkių, krantai aukšti ir apaugę.

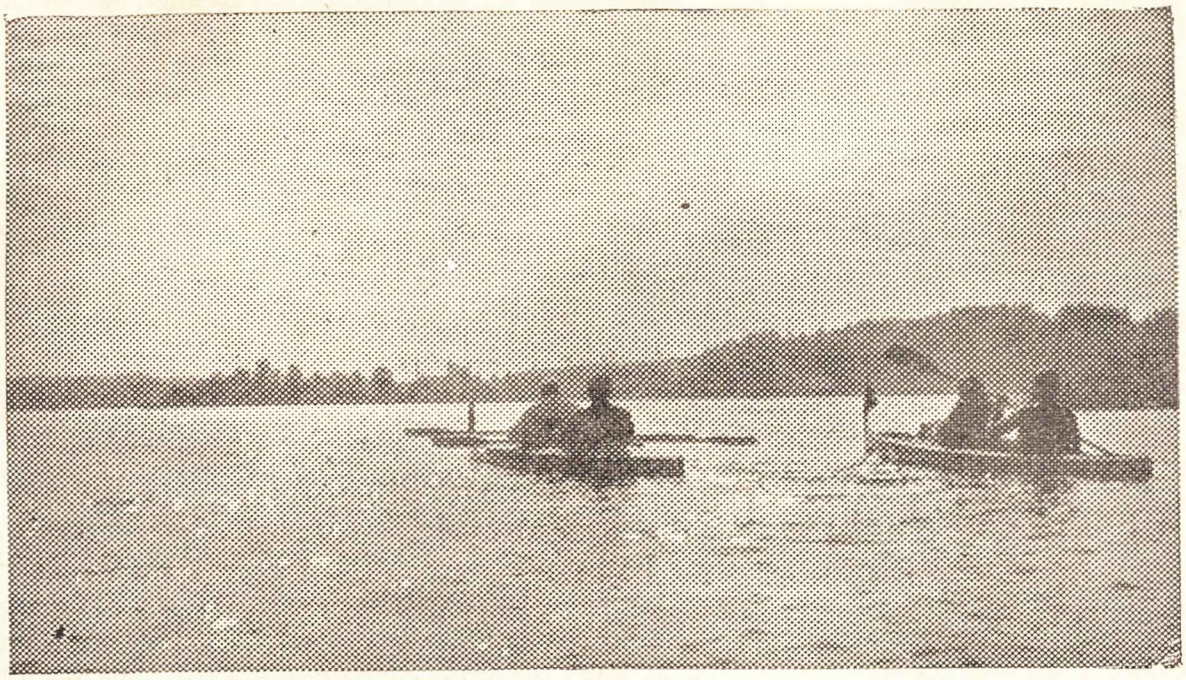

Kur mūsų baidarių dar nematė: Balošo ežeras
Foto prof. St. Kolupailos

Štai ež. Sravinaitis, iš jo upeliu Sravė į Almajo ežerą. Laimingai persikeliame per pirmąjį malūną... Almajo ežeras didelis ir imponuojantis savo gražiais krantais. Bangų beveik nėra, todėl plaukti vienas malonumas. Bet kaip po pietų vėl sulipome į baidares, vaizdas buvo visai kitoks... Visas ežeras virte virė, kur-ne-kur matėsi baltos bangų keteros. Nekartą bangos stengėsi pažiūrėti į baidarės vidų. O dar reikia irtis prieš stiprų vėją. Po sunkesnio spaudimo vėl labai malonu plaukti Almajos upeliu. Baidarei vietos labai daug, labai gražūs ir nestaigūs vingiai, dugnas išklotas įvairiaspalvių akmenų kilimais, vanduo visai tyras.

— O kad toks upelis būtų prie Kauno... — pastebi p. pulkininkas.

— Na, nebūtų toks tyras vanduo, nes kas metrą sėdėtų po vasarotoją... — ramiai atsako kitas bendrakeleivis.

O štai dugnas pasikeičia. Jis visas užaugęs „kopūstlapiais". Tik vienas nemalonumas: turime vengti pakrantėmis augančių alksnių, nes jie mus gausiai apiberia juodomis kirmėlėmis. Toliau upeliu beplaukdami randame gražiai nusvirusį medį. Bet fotografai nenori užfiksuoti šio švelnaus vaizdo, mat... girdi, jiems nepilnas jis — trūksta beždžionių! Pagaliau patenkame į Asako ežerą. Nors krantai gražiai apaugę ir aukšti, bet dugne — dumblas. Visas ežeras priaugęs įvairių žolių, gilumas tesiekia vos du metrus. Užtat ežeras žuvingas. Asakos upeliu patenkame į Linkmeno ežerą, kurio krantai apsėti nuogais apvaliais kalneliais. Vienas jų panašus į Fudžijamą. Į jį įlipę matom aplink 7 ežerus. Vaizdas nepaprastai gražus. Iš čia galim stebėti visus ežerus, kuriais šiomis dienomis buvome perplaukę. Atsidūrę Alksnaičio ežere, o vėliau Ukojaus, kuriame buvome prieš kelias dienas, baigiame pirmąjį savo kelionės ratą. (B. d.)

PRANAS RIMŠA

TAUTINĖ KULTŪRA

Lietuvai reikia pasukti kultūros laikrodį šimtu metų pirmyn.

Prof. K. Pakštas

„Turime išjudinti savo tautoje glūdinčias kūrybos pajėgas. Bet norint ką judinti, reikia patiems būti judriems, dirbti kantriai ir ištvermingai šiokioje ar tokioje vietoje esant, dirbti ne iš prievartos, o iš sąžinės, su kits kitu varžantis".

Resp. Prezidentas Antanas Smetona

Pagaliau jau labai būtų metas imti drąsiau svarstyti mūsų kultūros klausimus ir tuos būdus, kaip trumpiausiu keliu galėtume pasiekti visa, kas mus sulygintų su aukštesnės kultūros kraštais. O mes, priešingai, vis labiau grimstame į pasyvumą, vis daugiau ir daugiau užsisklendžiame tik savo asmens reikaluose, nieko gilesnio, platesnio nebeįžvelgdami, kaip smulkučius dienos reikaliukus, nesantaikas, intrygėles. Susmulkėjame. Sumiesčionėjame. O vienok mūsų dvasia turi pabusti. Turi įvykti stebuklas, kad visa tauta, nuo viršūnės ligi pagrindo, drąsios minties sukrėsta ir paraginta, nublokštų nuo savęs bet kokį neryžtumą, svyravimą, tūpčiojimą, ir nusiteiktų dideliam šuoliui — šimto metų šuoliui.

Tatai ypač pats metas šiandie, kada pradedam ruoštis didžioms 20 metų Nepriklausomo gyvenimo sukaktuvėms ir iškilmėms.

Tautoje glūdinčioms pajėgoms išjudinti didžiajam šuolio sąjūdžiui sukelti reikia drąsios minties, reikia *žodžio.* Bet kas jį tars, kas prabils į minias šaukiančio varpo balsu. Kadaise didvyrių tauta šiandien savo šešėlio, savo balso bijo. Tas mūsų nūdienis bailingumas kyšote kyšo, na, tegu, kad ir iš dienraščių skilčių. Žmogaus veikli dvasia stumia mintimis pasidalyti, sumanymus, troškimus kitiems perteikti. To vidaus balso suragintas, žiūrėk, pakyšt žmogutis su straipsneliu: žodžiai, sakiniai atsargiai minkšton vaton suvynioti, Dieve gink, kad ko norint neužgautumei, didesnio nepapiktintumei. Bet kad ir kažin kaip anas stengiasi tyliai balsą leisti, žodį pratarti, tuoj atsiranda, kas iš kito kampo išlenda ir už pakarpos nutveria: a, tu šitoks, tu anoks, tu jau balanos išsižadi ... Ir spūdina žmogutis šalin, jau iš tolo baidosi literatūros ir...

Daug didelių dalykų galėtume įvykdyti, daug gera sau ir savo tautai padarytume, palengvintume ir pagražintume mūsų gyvenimą ir po savęs mūsų ainiams patogesnę buitį paliktume, negu ją paveldėjome, — jei turėtume drąsos daryti tai, ką žinome esant gera, ką sąžinė mums pataria, nesibijodami nei pašaipos, nei tuščios, negatyvinės kritikos tų, kurie, atrodo, ne dirbti, bet kritikuoti į šią žemę atėjo.

Dažnai atsitinka, kad ką vienas stato, kitas išdrįsta pargriauti. O to neturėtų būti.

Didesniems užsimojimams stingame drąsos. O tačiau prieš dvidešimtį metų mūsų tautos veteranai išdrįso tarti pasuliui:

„Lietuvos Taryba skelbia atstatanti Lietuvos Valstybę su sostine Vilniuje...“

Jau nebe taip toli tas laikas, kai Laisvės Varpas paskelbs dvidešimtuosius nepriklausomo gyvenimo metus prasidėjus. Ir tą reikšmingąją valandą šalia V. D. Muziejaus tebestovės sena, aprūkusi būda su juodu aukštu kaminu viduryje, lietuvių tautos ekonominio engimo ženklas, ir Vaižganto „Šeimos vėžių“ aprašytasai prieškarinis lietuvis inteligentas, sėdėdamas prie radijaus, kalbėsis su pačia ir vaikais svetima mums kalba. Paklausk, kas jam Lietuva, — vargu ar išdrįs pasakyti (nebent būtų paskučiausias akiplėša), kad tai tik melžiama karvė.

Bet mūsų akis stebės ir širdį džiugins linksmesni reiškiniai. Antai, Kaune, viršum mūrų, rūkstančių kaminų, viršum viso triukšmingojo klonio, pasišokėjęs ant kalno, drąsiai stiebiasi aukštyn Tautos Prisikėlimo Paminklas. Tai tartum simbolis, kaip visa Lietuva persiima kūrybos mintimi, kaip energingai kopia į aukštumas: kultūrines, ekonomines, dvasines. Ir tasai vyksmas vyksta visose mokyklose, pradedant pradžios, baigiant universitetu, akademijomis, institutais, pilkose šiaudinėse pastogėse prie tamsios žibalinės lempos, po kuria nulinksta senelio ir vaiko galvos prie laikraščio ar knygos, mūsų pieninėse, turguose, supirkimo punktuose, — bręsta, tvinksta pajėgos didžiajam dvasiniam perversmui, kuris turi atnešti mums tautinę kultūrą.

Istorijos vadovėliuose skaitėme, kad kažkuris Prancūzų karalius sakydavęs, norįs, kad kiekvienas prancūzas sekmadieniais galėtų išsivirti vištą. O mes, kai kalbame apie reikalą pasukti mūsų kultūros laikrodį šimtu metų pirmyn, o mes ar pagalvojame, ko pirmiausia reikėtų mūsų tautiečiui, ko norėtume sulaukti artimiausioj ateity, už trejų, už penkerių, dešimties, dvidešimt penkerių metų ...

Ir, apskritai, kokiais įvaizdžiais trumpiausiai galėtume apibūdinti mūsų būsimos kultūros sąvoką? — Višta ūkininko puode? — Elektra kūtėje? — Radijas?

Galima visko siekti: ir elektros, ir radijaus. Neatsisakysime nieko, kas padaro žmogui gyvenimą malonesnį, turiningesnį, lengvesnį, gražesnį, patogesnį. Bet kad būtume realūs savo svajonėse, sumanymuose, siekimuose, turime nusistatyti siektinu tai, kas dabar, šiuo laiku, artimiausiu laiku, labiausiai mums reikalinga.

Kad lietuvio šeima būtų *jauki*. Kad mažas kūdikis nekosėtų, trepinėdamas basomis kojytėmis prie ledais užmaurojusio, apgriuvusio lango, nepūstų į stiklą, norėdamas pažvelgti, kas yra už jo, ar greit jis galės išbėgti į saulę, į orą. Tai, ką mes patys vaikystėje šalome ir kentėjome, turi mus raginte raginti pagerinti mūsų ūkininkų ir darbininkų materialinę būklę bent tiek, kad nauji žmonės nesijaustų nereikalingai į žemę atėję, tėvams ne našta, o palaiminimu būtų.

Ir, apskritai, būdingiausia mūsų tautinės kultūros žymė turės būti *jaukumas plačiausia prasme*.

Padavimas seka, kad Vilniaus Gedimino pilis buvusi pastatyta ant paprastų lauko gėlių puokštės, kurią buvo suskynusi nekalta mergelė,

ant kurios krisdama uola jai iš rankų išplėšė. Gėlė išauga iš žemės. Ji yra organiškai su ja susiejusi, iš jos paeinanti. Taigi, iš kertinio akmens padėjimas ant gėlių puokštės turėjo reikšti, kad tas akmuo yra atsirėmęs į tautinį pagrindą, yra kaip gėlė organiškai susirišęs su ta pačia žeme, kuri ir gėlę, ir žmones tuos išaugino. O Nekaltoji Mergelė šiuo atveju galėtų gražiai simbolizuoti moralinę ir, apskritai, dvasinę tautos kultūrą.

O mes, naujosios, prisikėlusios Lietuvos lietuviai, jau nebe anokią pilį statysime. Pilis anais laikais galėjo reikšti ne tik vietą, kur galima buvo slėptis ir gintis nuo priešų. Ne. Juk ne visą laiką kariaujama. Taikos metu pilis, aukštai savo kuoru iškilusi viršum plačios apylinkės, reiškė *valstybės fizinę jėgą.* Ir žodis „pilietis", kurį dar nuo anų laikų ir šiandien vartojame, reiškė žmogų, tai piliai organiškai priklausantį, iš jos paeinantį. Žmogus ne pilietis buvo arba svetimtautis pirklys, klajoklis, arba priešas, arba kaimynas, arba plėšikas, apskritai, žmogus, paliktas už įstatymo ribų. Valstybė buvo pilis, pilis — fizinė jėga. Likimas nebuvo palankus lietuvių tautai. Pilys sugriautos, išdraskytos, Gedimino pilis pavergta. Prie upių, balų, tarp kalvų grandinių, stūkso seni piliakalniai. Jie byloja apie palaužtą ginklo galybę. Senovės nebeatstatysime, ginklu pasauliui nebeimponuosime. Todėl ir mūsų naujoji pilis turės reikšti jau nebe fizinę jėgą, o moralinę, kultūrinę.

Ant kokio pagrindo statysime naujosios pilies — tautinės kultūros rėmo — kertinį akmenį? Aišku, kad Gedimino pilies pavyzdžiu, atsiremsime į visą istorinį tautos palikimą: mūsų motučių margus raštus, (sąmoningai rašau „motučių", nes daugumoje sesutės jau austi nebemoka), juostos, dievdirbių kryžiai, smūtkeliai, koplytėlės, rūpintojėlių kaktos raukšlėse įrašytasai gilusis universalinis krikščionybės turinys, organiškas ryšys su praeitimi, senove, tėvų ir prosenolių vėlėmis, jų kančiomis ir rūpesčiais, su knygnešiais ir Kražių kankiniais, — visa tatai sudarys pagrindą, pradžią tautinei kultūrai.

Kodėl aš tai primenu, tartum atsikūrusi Lietuvos valstybė nebūtų senosios Lietuvos pratęsimas. Tartum organiškas istorinis ryšys su garbingąja mūų senove būtų kuomi nors nutrauktas. Ot, tai ir yra visa nelaimė, kad jau labai gręsia tik tam vienam istoriniam ryšiui ir bepalikti. Visos gijos su praeitimi, paveldėta kultūra nebesulaikomai viena po kitos trūksta. Ir nebe ateis praėjusių amžių gerosios mirusiųjų tautos narių vėlės, dideliems žygiams dvasią paraginti, nes atėję ar beatpažins mus savaisiais. Tilsta laukuose mūsų daina, pakelėse tebenyktsa kryžiai. Vietoj lietuviškos, ilgesingos dainos, kaskart vis drąsiau girdėti išsiversti kino šlageriai, vetoj meniškų kryžių vis daugiau atsiranda nutašytų akmens stulpų, be kryžiaus formos, pagoniški akmens, tartum žydkapėse. Nulūžusią Jono Krikštytojo ranką su dubenėliu gal tik parsineš atsidūsėjusi lietuvė senutė pagarbiai kur prieklėty pakabinti. Rudens vakarais nebesusieis kaimynai, moterys nebesusės prie dūzgiančių ratelių, senelės užmirš anūkams sekti pasakas. Kur besutiksi lietuvę mergelę su rūtos šakele gelsvose kasose, marginiuota, pačios siuvinėta arba austa priejuoste, sijonėliu? O taip būtų miela širdžiai!... Ir dabar kuo beatskirsi lietuvaitę nuo žydės, vokietės, lenkės: ji ir pakaušį, kaip žydaitė, skutasi, ir kuklumo mažiau beturi, ir ištekėti už žydo, vokiečio ar lenko nebe ką besigėdi. Ir, apskritai, kokiu charakteringu bruožu šiandien išskirsi lietuvį, ypač inteligentą, iš kitataučių: jis yra toksai, kaip daugelis,

yra bet kuriuo atveju geriau už svetimą, pagaliau, jau vien tik dėl to, jis yra X žmogus. Ir todėl tuščia, šalta, nyku ima darytis mūsų tėvynėje.

O mūsų miestai, miestai, Viešpatie mano! Tas Kušlius, silkele į pirkios langą kyščiojęs, į kurį mūsų liaudis tik su pasigailėjimu, švelnia užuojauta kitados žiūrėjo, antai, jau išdidžiai vaikšto Laisvės alėja, auditorijose perdaug laisvai jaučiasi ir net išdrįsta mūsų sodietį pastumti. Jokios pagarbos valstybinei kalbai. Mieliau vokiškai ar rusiškai erzės, tik ne lietuviškai. Eini gatve ir tavo ausis užgauna svetima engėjų kalba.

Iškabose reta kuri pavardė lietuviška, o ir šios savininkas dėl biznio dažnai aukoja savo tautinį jausmą.

Tiktai akyliau peržvelkmie Lietuvą, ir pastebėsime, kokiu sparčiu tempu mes atitrūkstame nuo savo praeities, senovės, nespėję iš visur tvinstančių svetimų įtakų, modernizmo, savaip pervirškinti, sutautinti. Užuot skolinius perdirbę pagal savo tautinę individualybę, mes juos prisiimame iš viršaus, jausdami, kaip kaskart vis daugiau ir daugiau nustojame tautinio savitumo, originalumo. Ir jei tam nulietuvėjimo procesui nebus pastatytas taškas: stop!, mes baigsime nutautėti jau savoj laisvojoje valstybėje. Ir taip tapsime kažkokia nauja tauta, kuriai neberasime praeityje pateisinimo, nes nebebūsime senosios lietuvių tautos ainiai. O tokiai tautai, ypač tokioj nepatogioj geopolitinėj padėty, likimas yra pakankamai aiškus.

I. Išvada: pradėdami kurti tautinę kultūrą, turime atstatyti organišką ryšį su visa iš senovės einančią, taip vadinamąją **sodžiaus kultūrą.** Tam tikslui (dvidešimties metų nepriklausomybės sukaktuvės būtų labai tinkama proga) reik sukelti **visuotinį tautinį sąjūdį,** atgaivinant papročius, šokius, dainos pamėgimą, tautinę rėdyseną, nusikratant blogai suprasto modernizmo — sekti viską, kas iš svetur ateina; įsąmoninant, kad sava yra bet kuriuo atveju geriau už svetimą, pagaliau, jau vien tik dėl to, kad tai yra **sava.**

Skelbdamas ateinantiems sukaktuviniams metams **visuotinį tautinį sąjūdį,** aš nemanau siūlyti užsisklęsti nacizme ir nieko iš svetur nebepriimti. Jau senovės amžiais tautos bendravo, dalinosi savo žiniomis, kūrė vertybes ir jomis mainėsi. Jūros ir aukšti kalnai, nepereinami miškai jas skyrė, o vienok susisiekdavo. Tuo labiau mūsų amžiuje, kada tartas žodis tą pačią sekundę girdimas tolimiausiuose pasaulio užkampiuose, izoliuotis nebegalima. Net įsivaizduoti negalima tautos, kuri sugebėtų visiškai atsitverti nuo kito, likusiojo pasaulio įtakos, minčių, idėjų. Priešingai. Kad laiduotume sau ne tik kultūrinę, bet ir politinę nepriklausomybę, kaip tiktai turime stengtis pasinaudoti kitų tautų pasiektais kultūriniais laimėjimais, idant išloštume laiko tautų kultūrinėse lenktynėse. Neprotinga būtų iš naujo ieškoti tai, kas jau žinoma, kitų surasta. Tai tik jėgų ir laiko eikvojimas. (Imkim Japoniją. Ji puikiai mokėjo pasiimti iš Europos kultūros tai, kas buvo joje vertingiausia ir kas Japonijai buvo reikalinga. Šiandien ji stovi pasaulio priešakyje).

Bet negalima visa ką aklai prisiimti, kas iš svetur ateina. Už kiekvieną pasiskolintą svetimą žodį, mintį, mes išduodame tos svetimosios tautos kultūrai vekselį, kurį turėsime kada nors išpirkti savistovumo kaina arba tokia pat savosios kultūros paskola. Tik universaliąsias vertybes galime semtis iš visuotinojo žmonijos lobyno be vekselių ir palūkanų. Vertybė yra nelygstama, nesikeičianti ir universali gėrybė. Ji ne-

gali būti kurios nors vienos tautos, ar grupės, ar partijos nuosavybė. Vadinasi, ji yra kartu ir internacionališka, niekieno, ir tuo pačiu tos tautos, kuri ją apipavidalino, tautinę lytį suteikė. Universaliosios gėrybės yra visos žmonijos laimėjimai ir todėl visiems žmonėms priklausą. Jos taip yra kiekvienam žmogui artimos, savos, kad šis net užmiršta, jog dar yra ir daugiau žmonių, kurie taip pat jas savomis vadina. Nestebėtina todėl, kad dar taip neseniai mūsų sodiečiai negalėdavo išskirti lietuviškumo ir katalikiškumo sąvokų: kas buvo lietuvis, tas ir katalikas, o lietuvis nekatalikas buvo laikomas latviu, liuteriu ir pan.

Ką tas reiškia? Ogi, kad universaliosios vertybės, suteikus joms tautinę lytį, prigyja, lieka savomis, tautinėmis gėrybėmis. Juk mūsų tulpę, leliją, rūtą, ar galima laikyti tik lietuvių tautos nuosavybe. Ne. Todėl kad ir kitur tų tulpių, lelijų, rūtų augama, ir žydima, ir jomis puošiamasi. Bet gal būt, niekur jos nėra taip gražiai dainose minimos, margais raštais į audinius, juostas įaustos, stilizuotos, taip mylimos. Kai mūsų sesutė tas gėles svajonėmis, savo gražia siela išdabino, kai įkvėpė joms jausmą ir galią prabilti į kito sielą, tulpė, lelija, rūta gavo lietuvišką charakterį. Ir ne siūlai, ne gijos, ne medžiaga daro audinį lietuvišku, tik tame margame rašte plasdenanti lietuviškoji dvasia, lietuvės mergaitės nerimas, svajonės ir ilgesys. Todėl ne turinys, o tiktai forma, stilius ir lytis yra ir tegali būti lietuviška arba nelietuviška.

II išvada. Statydami tautinės kultūros rūmą, mes iš visuotinojo žmonijos lobyno semsime universalųjį turinį, apipavidalindami jį tautine lytimi. Iš kitų tautų gera valia prisiimsime tiktai tai, kas yra savyje vertybė, ir žiūrėsime, kad ji prigytų, nes, kaip mūsų Resp. Prezidentas Antanas Smetona yra kartą pasakęs, „kai skolinys prigyja, tai darosi tautiškas ir visuotiniškas".

Į visa kita, kas atplūsta iš svetur, ir nėra vertybė, žiūrėsime, kaip į svetimąją ekspansiją, kaip į mūsų tautiškos sąmonės aneksiją.

Kuo mažiau kultūros vekselių svetimiesiems!

Sąjūdžiai sekasi sukelti, masės uždegti, kai yra vadų, sugebančių pažadinti tautoje glūdinčią kūrybinę energiją ir duoti tai energijai reikštis kryptį. Apie vadus šnekėsiu plačiausia prasme. Kiekvienas žmogus gali būti savo aplinkos, savo didesnio ar mažesnio ratelio vadas, jei jis moka paveikti taip, kad dalykai būtų kreipiami jo norima, jam pageidaujama linkme. Ir juo žmogus aukštesnio kultūrinio laipsnio, juo aukščiau už kitus pakopęs, tuo didesnę jį apsiaušiančią sritį jis valdo, duoda jai toną, nuotaiką.

Konkrečiu atveju, mūsų tautiniam sąjūdžiui, vadas turėtų būti šių privalumų:

1) įtikėjęs į būsimą lietuvių tautos didybę ir jos pašaukimą,
2) suprantąs gyvenamojo laiko ir geopolitinės padėties ypatingumą;
3) pažįstąs iš to ypatingumo pereinančius lietuvos tautai uždavinius;
4) sugebąs bendradarbiauti,
5) mylįs darbą.

Gyvename perdaug nepatogiu laiku, kad galėtume leisti sau tokią žalingą prabangą, kaip ginčai, nesutarimas, susiskaldymas. Tačiau siekti vieningumo, nuslėgiant priešingą nusistatymą, kitokią spalvą jėga, yra išvirkščias vienybės kelias. Vienijimas iš viršaus neatsiekia tikslo, nes jo sudarytoji vienybė yra netikra, nepastovi ir netgi pavojinga tuomi, kad gali iširti kaip tik pačiu kritiškuoju valstybei momentu, kada reikės

Kaišiadorių amatų mokykl. mokiniai su p. direktorium, per vieną vasaros atostogų mėnesį padarę 120 suolų mokykloms

didžiausio jėgų įtempimo, didžiausio pasiaukojimo. **Mums siektina organiškoji vienybė; vienybė iš vidaus.** Tam pasiekti reikia, pagaliau, įsisąmoninti ir visus įsąmoninti, kad žmogus nėra nepriklausomas dėmuo, galįs priklausyti bet kokiai institucijai, bet yra organiškas savo šeimos, savo bendruomenės, tautos, valstybės, Bažnyčios, narys. Su jomis suaugęs ir jų apspręstas. Todėl negali būti žmogaus **šalia** savo šeimos, **šalia** savo bendruomenės, **šalia** savo tautos, **šalia** savo valstybės. Tokioj organiškoj vienybėj reiktų siekti visų jėgų koordinavimo vienam bendram tikslui — tautinei didybei. Bendradarbiavimas turėtų būti sprendžiamasis veiksnys organiškoj vienybėj. Nemokėjimas bendrai bendro darbo dirbti ir yra bene didžiausia mūsų kultūrinio gyvenimo negerovė. „Bendradarbiavimas tai yra sugebėjimas sutelktinėmis pajėgomis vykdyti gyvenime sumanymus, išskiriant iš jų visa, kas yra neigiama, ir pasiūlant savų pataisų". (Prof. St. Šalkauskis). O tą sugebėjimą, tą tikrai didelį **reikalingo gyvenimui žmogaus** dorybę, gali ir turi išsiugdyti kiekvienas.

Be sugebėjimo bendradarbiauti lygiai svarbi dorybė yra dirbamo darbo meilė. Be jos visiškai neįmanomas bet koks geresnis uždavinio atlikimas. Atlikti geriau, negu galima, **atlikti geriausiai** — štai šūkis, kuris veda į visokį pasisekimą, tai šūkis pažangos.

Kiek moksleivis savo darbu, savo veiksmu gali prisidėti prie didžiųjų tautos uždavinių sprendimo, gal bus proga pakalbėti plačiau kitąsyk. Šį kartą galima tik tiek pasakyti, kad, jei tik jis bus geras mokinys, mėgstąs knygą, besidomįs kultūriniais, religiniais, tautiniais dalykais, tai, baigęs gimnaziją, bus mielai sutinkamas ir laukiamas, bus **reikalingas** gyvenimui žmogus.

Pranas Rimša

PRANAS KOZULIS

JAUNYSTEI

TU esi, kaip šviesi šviesiaplaukė,
Kaip padangių svajonė skaisti —
Šviesus veidas per ūkanas plaukia
Ir prapuola dangaus pakrašty.

Susimąsčius mergaitė verandoj,
Ir žvaigždė virpa skliaute tyliam,
Aš palengva palaukėm atbrendu
Ir nedrąsiai pabeldžiu stiklan.

Ji išeina baltuos šilko rūbuos,
Tartum gulbė jauna ir grakšti —
Šviesus veidas per ūkanas skuba
Ir prapuola dangaus pakrašty...

PR. AUKŠTIKALNYTĖ

IŠKELIAVIMAS

TAI sakai, išeisi, pilkoms gervėms krykščiant,
Nusibodo lankos, šienas, pabaliai...
Niekas nebesiaus čia, nieko nebeliks čia, —
Vos pražydęs linas išsiverks gailiai...

Kuo pakeisi laime nudažytą sodžių,
Kuo rausvus, kaip meilė, dobilų laukus?
Kokios liesis eilės ir kokie bus žodžiai
Tarp dažytų lūpų ir melsvų plaukų?...

O dabar takeliais vienas toks išeisi,
Kol žali žilvyčiai rudeniu palinks — —
Gal ir vėl čia laimė plyšaus, kaip kadaise,
Bet nebus čia gera, jau nebus čia linksma...

Ten, tarp miesto bonių, gal užmirši viską —
Sidabruotą naktį ir marias žiedų — —
Leisis aukso saulės užu juodo miško —
Bus čia baisiai liūdna ir skaudu, skaudu...

Susimirkčios žvaigždės čia kiekvieną rytą,
Ir bežadės naktys ašarom permirks...
...Jau nebetikėsi, kad viešėjo meilė,
Kad žydėjo ievos, dobilai pirmi...

KAZYS BRADŪNAS

JAUNYSTĖS MARŠUI SKAMBANT

Malda žydinčiose lūpose, darbu jaunose dienose, drąsiu pasiaukojimu kilniems idealams tu kyli vis aukštyn, aukštyn ereliu, ereliu į saulę..., į Kristų, tu plasnoji erdvioje žvaigždžių austoje padangėje — savoje linažiedėje, kviečių varpos paauksuotoje Tėvynėje.
Iš A. Sušinsko knygos „Maršas jaunystei".
Alfonsas Sušinskas

Brangusis drauge, ko nuliūdęs? Gal nepasisekė rašto darbas? Gal šiandien suvalgei paskutinę kriaukšlę duonos, o gal, visa ko pertekęs, nerandi širdies ramumo? Gal tu draugų pajuokiamas, o gal pamatei savo įsivaizduotos didybės paikumą? Dovanok... gal ta meilė?

Neliūsk. Jaunystės maršui skambant, ieškok kelio. Ateik pasitarti su tuo, kuris žino tavo jaunos dvasios tyliausius virpėjimus, kuris vargo tokį pat vargą kaip ir tu, kuris dėvėjo tokią pat gimnazistišką kepurę, drebėjo dėl rašto darbo, šoko tą pačią ūžiančią polką, dirbo, degė tais pačiais troškimais kaip ir tu. Tu paklausai ir atverti pirmuosius „Jaunystės maršo" lapus. Nustembi! Ten randi patį save, atsisveikinantį su namiškiais, prieš pirmą gimnazistišką kelionę. Randi save patį ir gimnazijos suole, ir draugų būry, ir bažnyčioj, ir tylioj tylioj vakaro maldoj. Ir galvoji: „Nejau autorius būtų mane pažinojęs; nejau būtų sekęs mano gyvenimą?" Taip, mylimasis drauge, jis seka ir žino ne tik tavo, bet ir visos jaunuomenės troškimus, norus, vargus, džiaugsmus ir ašaras. Jo žodžiais gali pasitikėti. Jie parašyti ne dėl pinigo, ne dėl minkštesnės kedės ar literato garbės, o tik dėl tavo šviesios, giedrios ateities.

Na, kad jau kalbą užvedėm, kalbėkime ir toliau. Žinau, kad tu labai gerbi mokytojus, nors kartais ir šiek tiek pasikarščiuoji, bet tas labai greitai praeina. Daug jie atskleidžia tau nežinomų tiesų, nežinomų paslapčių. Bet argi nepajauti kartais kilnesnio gyvenimo ilgesio: gyvenimo, kuris neapsiriboja teoremomis ir linksniuotėmis? Brangusis, ar kartais tu nepagalvoji, kad mokykla tau būtiniausių dalykų: religijos, charakterio ugdymo principų duoda per maža? O gal tavo gimnazijos aplinkuma yra net priešinga tavo troškimams? Gal tu nuleidi rankas ir pasiduodi rutiniškai aplinkumai? Ne! Netikiu! Ko negauni mokykloje iš mokytojų, to ieškai knygose. Tikiu, kad Toth'as ir Mardenas yra tau gerai pažįstami. Pažįstamas tau ir „Jaunystės maršo" dirigentas. Jis tau bus net malonesnis už anuos, nes tai yra tavo tautietis, gyvenąs tos pačios tėvynės vargais ir džiaugsmais. Šie pedagogai tave nei baus, nei driektoriui ar tėvui skųs, o vis dėlto tavo sielai duos kur kas daugiau, negu anos sausos teoremos, kurios gal padės aprūpinti tik tavo kūną.

Jei tu esi žemesnėse klasėse, kur gimnazijos baigimo paskutinis laiptas dar gana toli, kada dar nuo tavęs pareina, ar tu ją baigsi penketukais, ar gal ir visai nebaigsi, skaityk pirmąją knygos dalį „Po moksleiviška pastoge". Ji tau padės (žinoma, tik prie gerų norų ir darbų) mokslo laiką, miegą, maldą, žaidimus susitvarkyti taip, kad tu pats nepajusi, pasidaręs pirmasis klasės mokinys. Jeigu tu esi neturtingas, ji tave išmokys pasidaryti laimingesniu už turtingąjį. Jei tu esi silpnas savo kūnu, ji išmokys pasidaryti dvasios galiūnu.

Jeigu tu esi jau penktokas, penktokė ar šeštokas, šeštokė, kada pradedi nuduoti vyrą ar damą ir iš to didelio džiaugsmo nepastebi, koki dideli pavojai tave supa, skaityk antrąją knygos dalį „Sielai žydint". Čia tau paaiškės ir tavo jaunystės pašaukimas, ir tas aktualus „meilės" klausimas, ir aktualūs mūsų krašto reikalai.

Gerai, o gal tu pasakysi: „Aš esu sportininkas, sportuoju: sveikame kūne — sveika siela! Kam gi man rūpintis anais pamokslais?" Broliuk, ir apie tai, ir apie sportą čia daug ką rasi. Jei tu esi jau ne normalus sportininkas, bet sporto alkoholikas, gal tau ką nors pasakys ir šitie autoriaus žodžiai: „Sportas mums, ne mes sportui!"

O gal tu literatas, literatė? Knygoj ieškai gražaus stiliaus, palyginimų, kalbos žodingumo. Pasakysi, kad šituos moraluos nieko panašaus, tur būt, nėra. Brangusis, brangioji, aš pacituosiu tik porą ištraukėlių, o jeigu tu literatas — išvadas sugebėsi pasidaryti pats:

> „Kai į medaus korį pažiūri, geltoną auksinį putlų, pilną sulčių, nustembi žmogus: toks mažas padarėlis, ta ratuotoji bitelė, pikčiurna giliai gylį leidžianti, nė lašo vandens pavilkti negalinti, suneša, sudeda, suklijuoja šį korį, šį saldųjį saldumyną". (34 p.).
>
> „Bitutė darbininkė. Ji nepažįsta tinginio. Kada lauke visi lietūs lyja, visi vėjai pučia, o perkūnija, audra siautėdama nebežino ribų, tada mūsų bitutė dirbti nebegali, ir ji tada kenčia, skaudžiai kenčia, liūdi, sielvartauja". (35 p.).

Juozas pasakys: „Aš mėgstu skaityti Pivošą, Janušytę. Ot, tie tai prablaivina nuotaiką! O čia dabar tikrai grūmoja devyniomis „peklomis" ir dar labiau nuotaiką sudrumsčia". Linksmasis broli, pažiūrėk į šitokią sceną:

> „Štai sėdi dama čiuožykloje ant suolelio, o simpatija skrieja aplink ją ratų ratus, lyg gaidys suprakaitavęs. Neduok, Dieve, „katastrofos": jei čia kojas jis patiesia, kaip bitės geliamas šoka, savo „nelaimę" rodomu vikrumu atitaisyt norėdamas". (168 p.).

Kitur vėl argi ne juokas iš to Zenono Dūdelės, kuris pirmokų „koncerte" pačiu laibuoju veda?

O tu, mano drauge, labai rimtai nusiteikęs. Žinau, kad tau nepatinka tie visoki charakterių spėjimai iš eisenos, iš rašysenos arba tos veido raukšlių paslaptys. Sakai, visa tai nesiderina prie bendro knygos veido. Gerai. Su tavim sutinku. Bet žinok, ši knyga ne vien tokiems rimtiems filosofams kaip pats. O gal kitam visi tie spėjimai įdomūs?

Pagaliau tu perskaitai visą knygą ir pajunti save lyg kitokiu: tavyje plazda kažkokia harmonija tarp religijos, tėvynės meilės ir mokslo, tarp sporto, draugystės, pareigos ir žaidimų. Tu išsivalai rūbus, pasveikini

KAPEL. KUN. ST. RAILA

MŪSŲ DARBAS RELIGINIUOSE BŪRELIUOSE

Neabejojame, jog mūsų sielos religinis troškimas yra galingesnis ir platesnis, negu jį gali patenkinti paprastas žinių surinkimas tikybos pamokose. Religiška, šventa ir jaunatviška mūsų širdis veržte veržiasi gilyn į religinį lobyną. Mus vilioja stori religijos mokslo knygų tomai, traukia didinga Bažnyčios istorija, sužavi šventieji gyvenimo ir veikimo didvyriai, jaunieji pasiryžėliai.

Bet čia dar neviskas. Čia tik aštriems protams darbo laukas. Bet ugningi entuziastai moksleiviai nėra tik proto aruodai, šaltos logikos vyrai. Ne. Mes esame gyvenimo lankščiosios gėlės, kurios atjaučiame ir švelnaus vėjelio pūtimą, malonią muziką, dangišką atodūsį ... Mes pasipuošę kilniais jausmais, didžiais pasiryžimais. Ir štai turime kitą religinio gyvenimo plotą: tai praktiškasis religinis gyvenimas. Čia mūsų valia ieško ugnies, gyvybės, gaivinančio balzamo. Religinė mūsų sielos puota, visas religinis gyvenimas, pasiekiamas tik už tikybos pamokos, nes tikybos pamokose mūsų religinė praktika pasibaigia trumpute, dažnai išsiblaškiusiai sukalbama, maldele.

Tuose dviejuose didžiuose darbo baruose sėkmingai galime įleisti sielos arklą. Bent iš dalies, tai galime atlikti religiniuose būreliuose. Juk labai svarbu religijos tiesos giliau suprasti, pažinti, mokėti jas kitiems paaiškinti. Čia tokie platūs horizontai mūsų jaunuoliškiems protams, kad šioj srityj niekuomet nebus perdaug pasidarbuota.

Mes daug girdime, skaitome religijos klausimais, bet labai maža galime kitiems pasakyti. Jei ko kitiems negalime pasakyti, tai ir, gal būt, patys maža težinome.

Visų pirma religijos būreliuose galėtumėm mokytis svarbesnių religijos tiesų kitiems paaiškinti, taptumėm jaunaisiais Katechetais savo gyvenamoj aplinkoj. Juk tiesiog gėda mums būtų visokius kitus dalykus atsiminti, bet nemokėti svarbiausiųjų religijos tiesų kitiems perduoti.

---

ryte šeimininkę, grįžęs iš gimnazijos, sąžiningai ruoši pamokas, neužmiršti ir sporto ir jautiesi patenkintas, kad knygos autorius pasiekė to, ko labiausiai troško įžangos žodyje:

> „Jei nors vienas knygos lapas nors vienam pažeistam jaunystės žiedui padėtų, nors vienam ištroškusiam žiedeliui gaiviu dangaus rasos lašeliu pabūtų, jos autorius šventą džiaugsmą gautų, jo tikslas ir tada jau būtų pasiektas..."

Kaip moksleiviai yra lėkštūs religijos moksle, gali parodyti ir šis vaizdelis. Literatūros mokytojas, būdamas geras katalikas, nori sužinoti savo mokinių religinį susipratimą. Aiškina lietuvių literatūrą ir labai pabrėžtinai iškelia religines mintis, motyvus mūsų katalikų rašytojų raštuose. Po kurio laiko paklausinėja pabrėžtų religinių klausimų. Vienas nustebęs atsako, kad čia ne tikybos pamoka esanti, o ir iš tikybos tokių dalykų juk mokęsis I-oj klasėj (dabar jis VI-kas).

Ne, toks atsakymas — neatsakymas. Išmokai ne užmiršti, bet atminti. Reikia mokėti ir žinoti ne mokyklai, klasei, bet gyvenimui. Religiniuose būreliuose kaip tik būtų galima šiek tiek daugiau pasisavinti religinių tiesų gyvenimui. Už tą mokslą negresia pažymio baubas, nežiūri kun. kapeliono akis. Čia noriai, laisvai turtiname savo brangiosios religijos sandėlį.

Tai tik viena teoretiškoji religinimosi vaga. Patys jų galite atrasti žymiai daugiau.

Bet dėkingiausias darbas religiniuose būreliuose būtų įsiskelti ne tik teoretiškųjų kibirkščių, bet įkaitinti jaunąją savo širdį ir džiaugsmingam religiniam gyvenimui. Jaunieji mokslo mylėtojai! Pasisakykime atvirai, to mums trūksta. Kaip greit mes susižavim naujais sporto rekordais, didžiuojamės išdaigų skaičiumi, gal tuoj pradėsime dusti ir skęsti naujoviškų šokių kvaituly ... Bet kaip šaltai pergyvename religines tiesas. Taip neturėtų būti. Mūsų iš prigimties religinga siela turėtų ir čia pajusti dangišką džiugesį, pakilti, ieškoti didžiojo džiaugsmo. Jaunieji, nuoširdžiai sakau, jei religinis gyvenimas mus labau džugntų, šildytų, nereiktų kartais perdaug kaitintis dušniose salėse, paprastose vakaruškose.

Sakykim — tokių pasiryžėlių būriai gražiai šviečia mūsų mokyklose. Ar jau viskas? Ne. Pirmieji pionieriai turi nutiesti džiaugsmingo religinio gyvenimo tiltą ir į kitų draugų ir draugių širdis. Mes negalime būti abejingi, kai matom šaltai žiūrinčius draugus į taip brangius ir svarbius religinius klausimus. Reikia visus uždegti gražiosiomis religinėmis idėjomis. Šito uždavinio gali imtis ir religinis būrelis. Pirma patys užsigrūdinę, įkaitę, gali drąsiai pradėti kitus veikti. Čia pasiryžėliai gali ruošti visai gimnazijai įspūdingas religines šventes, religines valandas, vaidinimus, koncertus ir t.t. Trijų dienų rekolekcijas galėtų padaryti tikrojo religinio gyvenimo dienomis. Ne tik paklausytų rekolekcijų vedėjo minčių, bet visų dienų programą taip sutvarkytų, kad moksleiviai pasitenkinę skęstų džiaugsminguose religinio gyvenimo spinduliuose. Čia patarnaus bažnyčioj atliekamos religinės praktikos, namuose knygos, kilnių minčių užrašų konkursai ir t.t.

Religinio būrelio nariai galėtų leisti sieninį religinio-dorovinio-entuziastiško turinio laikraštį, kurs iš mokyklos nebylios sienos garsiai kviestų į tikro grožio dausas. Žodžiu, praktiškasis mūsų darbas religiniuose būreliuose įvairus, įdomus ir naudingas.

IŠ „HIMNAI BAŽNYČIAI“

VIII

Kas išgelbės mano sielą iš žodžių, kuriuos kalba man žmonės?
Jie gaudžia iš tolo kaip trimitai, bet kai artyn ateina, jie tik kaip sudūžę [skeveldros.
Jie išsiveržia ir plazda kaip iškilmių vėliavos, bet kai pasikelia vėjas, jų [nelieka nė ženklo.
Klausykit, jūs rėksniai ir akiplėšos, jūs dvasios ubagai ir vaikai savo [pasimėgimo:
Mes ištroškom prie jūsų šaltinių, mes išalkom prie jūsų valgių ir apakom [nuo jūsų žibintų!
Jūs esat kaip gatvė, kuria nieks neatvyksta, jūs esat maži žingsneliai, [kurie niekur nenueina iš vietos.
Jūs esat kaip bėgantys vandens, visuomet jūsų burnoj tėra pačių jūs [šniokštimas.
Šiandie jūs esat jūsų teisybės vygė, o rytoj jūs būsit jos kapas.
Vargas jums, kurie mūs rankomis graibstot: sielą pagaut gali Dievas, [tik Dievas.
Vargas jums, kurie mus girdot iš taurių: siela ištroškus amžinybės.
Vargas, kurie savo tuščią širdį puošiat.
Kunigas prie Altoriaus eina be kaukės, ir rankos, kurias Aukščiausiajam [kelia, jos be dulkės ir be papuošalo jokio,
Nes kam Dievas įsako kalbėt, tam jis liepia tylėti ir ką jo Dvasia uždega, [tas užgesta.

IV

Bet kai vienąkart ateis didžioji visų paslapčių pabaiga,
Kai pasislėpusysis sužaibuos baisiose išsivadavusios meilės audrose,
Kai jo nostalgija kaip vėtra nuskambės per visatą ir kai ims džiūgaut [pasklydęs jo kūrinių ilgesys,
Kai žvaigždynų žvaigždynai liepsnose išsiverš, ir iškils iš pelenų išlaisvinta [šviesa,
Kai suardyti bus stori žemiški pylimai ir Nežinomybės užtvaros sugrius,
Kai šimtmečiai kaip ereliai parskries atgal, ir amžinybėn sugrįš Aerono [būriai,
Kai suduš kalbos indai, ir prasiverš draskantys Niekuomet Nepasakytojo [vandenys,
Kai vienišos sielos prisiartins prie šviesos, ir bus nuplauta tai, ko nė viena [nežinojo:
Tuomet pakels mano galvą Nusidangsčiusysis, ir nuo jo žvilgsnio nukris [mano šydas į ugnį,
Ir aš ten būsiu kaip nuogas veidrodis prieš pasaulio veidą,
Ir žvaigždynai pažins manyje jo šviesos gyvį, ir amžiai pažins manyje jo [amžinumą, ir sielos pažins manyje jo dievybę,
Ir Dievas pažins manyje savo meilę.
Ir joks uždangalas nebenupuls ant mano galvos, kaip mano teisėjo aklumas.
Jame paskęs visas pasaulis.
Ir tas šydas bus Malonė, ir Malonė bus Nepabaigiamybė,
Ir Nepabaigiamybė — Išganymas.
Amen.

„PIJUS XI—VIENAS TOBULIAUSIŲ ŠV. PETRO PAPĖDININKŲ"

Jo 80 m. amžiaus sukakties proga

Iki šiol („Ateities" 5—6, 7—8 ir 9-me n-ry) aš buvau atsidėjęs nubraižyti tik rėmus ir foną Pijaus XI didžios asmenybės paveikslui. Bet kai teko imtis piešti patį jo paveikslą, prisipažįstu, krūptelėjau: kiek ir kaip aš galiu jo nupiešti turėdamas savo žinioj 4—5 puslapėlius, tuo tarpu kai apie jį ir jo darbus neperdaug yra parašyti net ne vieną, bet keletą ar keliolika knygų!

Dėkui Dievui, pagaliau ir lietuvių kalba šiais metais susilaukėme bent vienos rimtos knygos apie Pijų XI*. Iki šiol tik straipsnelių teturėjome. Tų straipsnelių skaičių padidint dar vienu „Ateities" puslapiuose — net ir noro nesiranda. Tačiau jei to nepadaryčiau, jausčiausi maloniai „Ateities" skaitytojų šeimynėlei nusikaltęs, kad neištęsėjau savo sieloj duoto jai pažado, ir turėčiau kęsti sąžinės priekaištų. O toki priekaištai yra patys skaudžiausi. Dėl to, kad ir su virpančia ranka, imuosiu užsidėtąją pareigą atlikti.

„Pijus XI tai vienas tobuliausių šv. Petro papėdininkų, kuriuos Kristus kada nors yra davęs savo Bažnyčiai". Tai didžio italų rašytojo konvertito J o n o P a p i n i' o („Kristaus istorijos" autoriaus) žodžiai, kuriais baigiama sakyta pirmoji lietuviškoji knyga apie Pijų XI. Po šiokiu Pijaus būdinimu, manau, sutiktų pasirašyti kiekvienas Kristų ir Bažnyčią teisingai įvertinąs galvotojas.

Anglai turi tokį posakį, kuriuo „trumpai drūtai" būdina asmens tinkamumą savo vietai, savo pasiimtam darbui. Jie, būtent, sako: **right man on the right place,** t. y. „tinkamas žmogus (čia=vyras, asmuo) tinkamoj vietoj". Bet šiokį posakį praktiški anglosaksai taiko, rodos, kalbėdami daugiau apie praktiškus „biznio" reikalus. Aš čia norėčiau tą posakį pritaikinti kotrumpiausiai apibūdint ir Kristaus vietininkui žemėje Vienuoliktajam Pijui, pusketvirto šimto milijonų katalikų vadovui, visos žmonijos (2000 milijonų) mokytojui, jai Kristaus dvasios skelbėjui. Šiems nepaprastiems laikams Dievas yra davęs žmonijai ir nepaprastą popiežių.

Tat pirmiausia dirstelkime, kuriais keliais ir kurias kitas pareigas eidama ši nepaprasta asmenybė atėjo į dabar jos turimąją vietą, t. y. atsistojo prieky tos institucijos, kuriai žemės paviršiuj nėra lygios, „kuri mus nukelia atgal į tokius laikus, kuomet dar Romos Panteone kilo aukštyn aukų smilkalas ir Flavijaus amfiteatre liuoksėjo žirafos ir tigrai" (Macaullay).

---

* *Pijus XI.* Aktualieji katalikų gyvenimo ir pasaulėžiūros klausimai pagal Pijaus XI gyvenimo ir jo raštų mokslą. 80 metų amžiaus ir 15-kos metų pontifikato jubiliejų proga. 400 pusl. su daug paveikslų. Išleido Liet. Moterų Kultūros Draugija. Redagavo mok. *O. Zaštautaitė.* Ji yra parašiusi ir visą pirmąją knygos dalį, t. y. įvadą ir Pijaus XI biografiją (9—82 pusl.), taip pat ir antrosios dalies (Pijaus XI darbai 185—393), keletą straipsnių. Kiti šio kolektivinio veikalo bendradarbiai yra Lietuvos katalikų visuomenės gerai pažįstami asmens, būtent: vysk. T. Matulionis, vysk. P. Būčys, kun. Dr. V. Brizgys, St. Ladygienė, Dr. M Ruginienė, prel. A. Dambrauskas, J. Beleckas S. J., Pr. Dielininkaitis, prel. V. Borisevičius, kun. J. Paukštys S. J., Dr. J. Sav., kun. Pov. Jakas, kun. J. Prunskis, R. Misevičiūtė, Taigi, knyga labai turininga, Pijaus XI darbus nušviečianti, iš visų pusių.

NUO LOMBARDIJOS AMATININKO VAIKO IKI POPIEŽIAUS SOSTO

Vienuoliktasis Pijus popiežių soste yra kilęs iš Lombardijos, t. y., iš to žieminės Italijos krašto, kuriame kitados, senovės laikų pabaigoj ir vidurinių amžių priešaušryje, tautų kilnojimosi laikais, buvo įsigyvenus germanų tauta vadinama „langobardais", t. y. ilgabarzdžiais. Dėl to šiame krašte yra likę daug germaniškos įtakos. Lombardijos gyventojų itališkoj kalboj likę daug germanizmų; kai kas mano, jog ir patys lombardėnai tėra suitalėję germanai.

Pijus XI kilęs iš giminės Ratti, kuri Lombardijoj žinoma jau nuo XIII šimtm. ir savo eilėse yra turėjusi įvairių inteligentų. Bet dabartinis popiežiaus tėvas buvo rankų darbo žmogus, amatininkas — šilko audėjas. Pijus XI buvo ketvirtasis Prano Ratti ir jo žmonos Teresės Galli'ūtės vaikas. Jis gimė 1857.V.31 Desio miestely (netoliese Milano, didžiausio visos Lombardijos ir visos žieminės Italijos miesto), kame jo tėvas vedė vieną šilko dirbtuvę, o paskiau buvo tapęs jos savininkas. Naujagimis rytojaus dieną (VI.1) buvo pakrikštytas trimis vardais: Ambraziejus Damijonas Achilis. Pirmasis vardas jam teko iš dėdės krikštatėvio, antrasis — iš dėdės kunigo, trečiasis — savas vaiko vardas, kuriuo jis vadino save iki tapo popiežium. Taigi, dabartinio popiežiaus vardas pavardė yra A c h i l i s R a t t i.

Pirmąjį pradžios mokslą Achiliukas gavo iš Desio miestely gyvenusio kun. Juozo Volontieri, mėgusio rankioti aplink save po miestelį dykinėjančius ir dykstančius vaikus ir juos mokyti. 1867—72 m. Achiliukas išėjo 5 klases berniukų gimnazijos Seveso mieste, 1872—75 m. Monzos liciejų ir gavo subrendimo atestatą; 1875—79 m., t. y. per ketverius metus abiturijentas Achilis Ratti išėjo šv. Karoliaus Boromiejaus įkurtą metropolitinę kunigų seminariją Milane. Tais pačiais (1879) metais dijakonas Achilis Ratti nuvyko studijuot į Romą ir čia buvo įšventintas kunigu 1879.XII.20. Kaip Milano arkivyskupijos stipendininkas, studentas kunigas Ratti gyveno Lombardijos kolegijoj, o studijavo popiežiaus universitete Gregoriana (pilnas vardas: Pontificia Universitas Gregoriana; šv. Igno Loyolos įkurtas 1551 m. kaip Collegium Romanum, dabar vadinamas vardu jo didžiausio rėmėjo pop. Gregoriaus XIII). Studentas Ratti netinginiavo: per 3 metus padarė filosofijos, teologijos ir bažnytinių teisių daktaro laipsnius (Dr. phil., Dr. theol. ir Dr. jur. can.):

Trumpai pavikaravęs vienoj nežymioj parapijoj, kun. Ratti jau tais pačiais (1882) metais buvo pakviestas profesorium į Milano kunigų seminariją (kurią pats buvo išėjęs) ir tose pareigose dirbo šešerius metus (1882—1888). Kunigui profesoriui Ratti čia teko daug ir pašalinių darbų dirbti. „Tarp kitko jam teko kapelionauti seserims, kurių kongregacija vadinosi Cenacolo. Tai yra lietuvaitės panelės Kudirkaitės (M=lle Couderc) įkurtoji maldingų merginų bendruomenė. Toji kongregacija yra susikūrus Prancūzijoj, bet paplitus daugelyje įvairių šalių"*. Šios kongregacijos seserims kapelionaudamas, kun. Ratti „pateko į moteriškos pastoracijos sūkurį ir suorganizavo katalikių darbininkių draugiją, katalikių tarnautojų draugiją ir pagaliau katalikių mokytojų draugiją" (t. p.).

---

* Vysk. P. B ū č y s Tiesos Kely 1927, 449 p.

Ir kitokiems organizaciniams bei pastoraciniams darbams jis buvo tuomet atsidėjęs.

1888 m. kun. prof. Ratti buvo pakviestas dirbti į garsią, kardinolo Federigo Boromiejaus 1603 m. įkurtą vad. Ambraziejaus Biblioteką (Bibliotheca Ambrosiana). Pradžioje buvo jos bibliotekininku (daktarų kolegijos nariu), o 1907—14 m. jos viršininku (prefektu). Su šiąja įstaiga būsimasis popiežius labai susigyveno. Jis ją praturtino naujomis mokslo ir meno brangenybėmis, joje parašė visus savo mokslinius veikalus, didumoj istorinio turinio; ją jis vadina savo lizdu (il mio nido). Dar šiais metais, priimdamas audiencijoj Italijos moterų ordenų moksleives ir mokytojas, Pijus XI prisiminė Dievui dėkodamas tą savo su knygomis praleistą laiką, kuriuo jis taip pat tarnavęs Dievui ir Bažnyčiai (Osservatore Romano 1937.VII.30).

Pijus XI labai gerbia mokslą. Žinomas yra jo pasakymas, kad jei sakramentų būtų 8, tai aštuntasis jų būtų mokslas. Ir ne tik istorijos tyrinėjimo metoduose jis yra išsimokslinęs; Pijus XI gerai nusimano ir gamtos mokslų dalykuose. Dėl to labai man koktu, kad pirmam lietuviškam kolektiviniam leidiniui apie Pijų XI aš negalėjau pagaminti man pavesto straipsnio „Pijus XI ir mokslas". Vyriausia kliūtis man buvo ta, kad negalėjau skirtu laiku surinkti reikiamos medžiagos (pav., pagrindinis mano darbui veikalas G. Galbiati, Bio-Bibliographia di A. Ratti, Milano 1927, esąs išparduotas). O mano šiaip atsitiktinai turėtos medžiagos užteko ne rimto kolektivinio rinkinio, bet tik dienraščio straipsniui (ją ir paskelbiau „XX amžiuj" 1937 m. 118—120 Nr. V.29—30 ir VI.1).

Bet kun. Dr. Ratti nebuvo tik vienų sudulkėjusių knygų ir rankraščių žmogus; jis buvo ir „gamtos draugas", kalnų mėgėjas, sportininkas alpinistas. Tenkindamas šį savo pomėgį, jis 1889 m. vasarą su savo draugu prof. Graselli'u, dviejų vietinių vadų lydimas, atliko gana pavojingą kopimą į Alpių kalno Monte Rosa pačią viršūnę (vad. Dufour'o smaigaliu), 4600 metrų aukšty viršum jūros lygmens. Kitais, 1890 m., jis įkopė į Mont Blanc'ą, 1907 m. — į Cermatti viršūnę pavojingų laiku, nes rudens pradžioj. Ką buvo patyręs ir išgyvenęs kaip alpinistas, jis visa tai aprašė atitinkamuose žurnaluose. Dabar tie raštai surinkti draugėn (Scritti alpinistici, surankiojo G. Bobba ir F. Mauro; yra ir vokiškas L. v. Schözer'io vertimas 1925, ²1937). Šie raštai jų autorių rekomenduoja esant ir gerą stilistą.

1912 m. kun. Ratti buvo pakviestas proprefektu garsiojon Vatikano Bibliotekon, o nuo 1914.IX.1. tapo ir jos prefektu. Iki šio laiko kunigas mokslininkas Dr. A. Ratti jau buvo įvairiais titulais pagerbtas ir mokslų įstaigų ir bažnytinės vadovybės. Antai, jau 1895 m. Lombardijos institutas mokslui ir menui tyrinėti jį išrinko savo nariu; 1907 m. jis gavo Popiežiaus Rūmų prelato titulą, o 1914 m. pabaigoj buvo paskirtas šv Petro ir Povilo Bazilikos kanauninku ir apaštališkuoju protonotaru. Bet Amžinojo Miesto šerdy su mylimomis knygomis tam mokslingam ir garbingam vyrui buvo lemta dirbti tik Didžiojo karo metais. Karui einant galop, jį laukė jau visai kitoniško pobūdžio darbai ir rūpesčiai. Didžiojo karo popiežius Benediktas XV nusprendė iš Achilio Rati „diplomatiko padaryti diplomatą" (vysk. M. Buchberger), t. y. iš mokslininko istoriniko padaryti politiką ir 1918 m. pasiuntė jį apaštališkuoju vizitatorium Lenkijon, o 1919.VI.16 paskyrė jį nuncijum Varšuvoj. 1919.X.8 nuncijus

Ratti Varšuvos katedroj priėmė vyskupo šventimus ir gavo Lepanto titularinio arkivyskupo titulą.

Eidamas savo sunkias ir nedėkingas pareigas Varšuvoj, popiežiaus nuncijus Ratti turėjo progos, gal būt, pirmą kartą susitikti su lietuviais, o paskui ir pačią Lietuvą pamatyti. Bet apie šitai kalbėsime atskirai.

Ypač sunki diplomatinė pareiga buvo tekusi popiežiaus pasiuntiniui 1920 m., kai Tautų Sąjunga buvo paskyrusi plebiscitą Aukštojoj Silezijoj ir Prūsuose. Dėl tuomet kilusios tuose kraštuose aistringiausios agitacijos, kuri įnešė didelės netvarkos ir į bažnytinį gyvenimą, ir lenkai ir vokiečiai iš popiežiaus net reikalaute reikalavo sustabdyti tą nepakenčiamą netvarką. Tuomet Benediktas XV arkivyskupą Ratti paskyrė savo laikinuoju komisaru Aukštojoj Silezijoj. Šiose pareigose stovėdamas teisingumo ir religijos reikalų sargyboje, jis nepabūgo įsipykti ir lenkams ir vokiečiams, nes nežiūrėjo savo asmens karjeros. Plebiscitą laimėjo vokiečiai, bet ginčijami kraštai vis tiek teko lenkams. Grįžusį Varšuvon popiežiaus nuncijų nepaprastai puolė ir koneveikė lenkų šovinistinai laikraščiai, reikalaudami jį atšaukti kaip lenkams nedraugingą asmenį.

Lenkų pažemintą nuncijų Benediktas XV atšaukti atšaukė, bet popiežiaus akyse jis buvo pelnęs didelį paaukštinimą. Benediktas XV 1921.VI.13 arkivyskupą Ratti paskyrė jo mylimojo Milano arkivyskupu ir drauge kardinolu. Iškilmingas ingresas senojon ir garsiojon Milano katedron įvyko 1921.IX.8. Milano arkivyskupijoj su 2 milijonais katalikų (nedaug ką mažiau, kaip visos laisvosios Lietuvos gyventojų!), su daugiau kaip 1000 parapijų, su daugiau kaip 2000 kunigų, neskaitant 70 vienuolynų, naująjį arkivyskupą laukė platus darbo laukas. Tačiau tik penketą mėnesių jam čia buvo skirta dirbti. Bet jis padarė tiek, kiek kitam būtų užtekę darbo daugeliui metų. Iš plačiam pasauliui žinomų arkivyskupo Ratti darbų šiuo laiku čia paminėsiu tik Milano garsiojo katalikiško universiteto įkūrimą, kuris, berods, jau buvo senai rengiamas, tačiau tik arkivysk. Ratti taip energingai stuktelėjo, jog tas Šv. Jėzaus Širdies vardu universitetas (Università Cattolica del Sacro Cuore) buvo atidarytas 1921.XII.8.

1922.I.22 netikėtai miršta popiežius Benediktas XV. Kardinolai suvažiavo Romon naujojo popiežiaus rinktų. „Išvažiavo ir Milano arkivyskupas. Popiežiaus šermenų metu kardinolas Ratti gyveno toje pačioje Lombardų kolegijoje, kurioje kituomet buvo gyvenęs bestudentaudamas. Iš tos kolegijos jis išėjo ir į konklavę, bet iš ten jau daugiau nebegrįžo. 1922.II.6 pasaulis patyrė, kad kardinolas Achillis Ratti yra išrinktas popiežium ir vadinsis Pijum Vienuoliktuoju. Džiaugėsi milaniečiai, džiaugėsi ir lietuvių katalikų dienraštis „Laisvė" (Kaune), kad popiežium tapo išrinktas žmogus, buvusis Kaune" (vysk. P. Būčys, t. p.).

Iškilmingas Pijaus XI karūnavimas šv. Petro ir Povilo Bazilikoj įvyko tų pat metų to paties mėnesio 12 dieną, t. y. 1922.II.12. Vadinasi, šių metų Vasario mėn. 12 d. buvo suėję lygiai pusantros dešimties metų, kaip Pijus XI nepaprastai energingai ir vaisingai vairuoja šv. Petro laivą—Katalikų Bažnyčią per šio pasaulio jau ir taip audringą, o Didžiojo karo ir jo atgarsių dar labiau įsiūbuotą okeaną.

Ką jis tarė ir ką darė savo ranką padėjęs ant Kristaus Bažnyčios vairo, kalbėsimės artimiausį kartą. (B. d.)

Kaunas, 1937.XI.19. *PR. DOVYDAITIS*

STUD. M. STONYS

BŪSIMIEMS KUNIGAMS

Nūdien žmonija beviltiškai blaškosi industrijos chaose, bejėgiškai suklupo po technikos dievaičio kojomis. Žmogus, kuris išmatavo aukščiausias viršukalnes ir giliausius jūrų dugnus, erdve pakilo virš debesų, o žemės rutulį apraizgęs radijumi ir kitais civilizacijos vortinkliais pats sunyko, sumenko, jo moralinis ir religinis gyvenimas apsinešė dulkėmis.

Tiesa, daugumas dar nori laikyti save katalikais, tačiau gyventi katalikiškai ne taip jau daug prisiverčia. Iš čia ir kyla visoks fariziejiškumas, materializmas, karjerizmas, arivizmas, pasyvus indiferentizmas. Vieni siekia materialinių gėrybių naudos, visai nesiskaitydami su priemonėmis, aplinkuma ir vieta, kiti apsibrėžia save kreida ir laikosi dėsnio: — neliesk manęs, aš tave nekliudysiu. Pirmieji yra aktyvistai, antrieji pasyvūs. Jei pirmieji yra vorai, kurie gyvenimą apipina tinklais, tai pastarieji yra grybai, kurie smilksta namo pogrindyje ir pūdo jį (namą).

Dabartinėje dvasios krizėje žmogų palikti negalima. Reikia jį kelti, reikia jį radikaliai atnaujinti pagal Dievo paveikslą ir panašumą, t. y. jo fizines ir psichines galias formuoti Kristaus asmenybės pavyzdžiui. Ir kas tą didį darbą turės atlikti? Aišku, — mokslo jaunimas. Kas greičiausiai pasiruošęs aukai, jei ne jaunimas. Kas narsiausiai yra pasišovęs heroiškiems darbams atlikti, jei ne jaunimas. Ir nūn mokslo jaunimui gula ant pečių didelė pareiga: atnaujinti Kristuje žemės paviršių, t. y. pašalinti iš žmonių tarpo šėtono pasėtą neapykantą, kerštą, nesugyvenimą, neteisingumą, melą ir įkūnyti kilniąsias, aukštąsias dorybes — teisingumą, meilę, dorovinį orumą.

Tačiau, jei nori būti švyturys kitiems pirmiausia pats turi žibėti skaisčia šviesa. Jei nori kitus mokyti, pirmiausia turi savo intelektualines galias išplėsti mokslo žiniomis ir suformuoti, užgrūdinti dvasią. Deja, entuziastas ir pilnas skaidraus idealizmo jaunuolis nelaimingai susiduria su didelėmis kliūtimis, su gyvenimo tikrove, kurioje visas entuziazmas, idealizmas, visas jo jaunatviškas kondensuotų jėgų gausumas, dinamiškumas sunyksta, ištirpsta. Zenitinis jo minčių centras ir svajojimai yra ateityje gera alga su mažu darbu; stilingi namukai centre, limuzinai, salionai. Ir taip jis nepajunta, kaip apsitraukia karjerizmo ir arivizmo pelėsiais.

Kas belieka daryti jaunuoliui, kuris nors kažin kaip besistengtų, o gyvenimas vistiek jį užmauna ant savo kurpalio? Bet jaunuolis, kuris žiūri į gyvenimą sakalo akimis, eina briedžio kojomis ir kyla aro sparnais, išeitį visada randa. Yra vienas, vienintelis gyvenimo takelis, kuriuo tu, jaunuoli, bėgdamas nei kitus mindysi, nei juos skriausi, bet dirbsi; pasiaukosi ir didelę; didžiulę naudą Bažnyčiai ir tautai teiksi. Tu būsi panašus į kristalo gabalėlį, kuriame atsispindės Kristaus asmenybė,

Didysis pasaulio dvasio gaivintojas šv. Pranciškus Asyžietis pasakė: „Jeigu aš sutikčiau kunigą ir angelą, pirmiausia aš kunigą pasveikinčiau".

Rodos, jau paaiškėjo, kad tas takelis, apie kurį ir norėjau kalbėti yra kunigų seminarija.

Seminarija nuo žodžio semen — sėkla. Sėkla prieš išleisdama naują gyvybę, daigą apmiršta. Ir tu čia apmirsi, apmirsi vėžio suėstiems griaučiams, senajam pasauliui ir atgimsi naujo pasaulio kūrybai. Tu, kaip prometėjus, neši į pasaulį naują ugnį, kuria užkursi žmonių širdis Kristaus meilės liepsna.

Tokia yra etimologinė seminarijos žodžio prasmė. Pagal Tridentino santaryba, įvairius šv. Sosto dokumentus ir Kodeksą seminarija yra tam tikra kolegija, kurioje auklėtiniai, pagal Bažnyčios doktriną, yra ruošiami būti uoliais Kristaus vynuogyno darbininkais diecezijose.

Į seminariją suvažiuoja tik rinktiniai, pašaukti, jauni vyrai. Ir čia jie yra auklėjami pagal dėsnį: „ora et labora", kuris yra viso internatinio gyvenimo pagrindas ir taisyklė. Auklėtinis čia įgyja tinkamą supratimą, kas yra žmogus ir kokie jo yra santykiai su Dievu, visuomene, individais. Taip pat jis skatinamas įsigyti tam tikrą intelekto ir valios charakterį. Žmogaus tinkamas išmokslinimas ir išauklėjimas nėra lengvas ir greitas dalykas. Šis darbas eina gana iš lėto ir ilgai: nuo 5 iki 7 metų. Tik po tiek metų intensyvaus, kruopštaus darbo galima suformuoti atbaigtą asmenybę, kurią jau galima siųsti į kitą aplinkumą, kad savo sugestinuojančia galia galėtų veikti į kitus, patraukti juos pavyzdžiu ir žodžiu.

Pirmiausias ir svarbiausias seminarijos uždavinys yra paruošti jaunus vyrus būti dvasios galiūnais, skaidriais žibintais, iš kurių skaisčiai spinduliuotų Kristaus šviesa. Auklėtiniai lavinami dvasinėse pratybose, mokomi gerai ir vaisingai melstis. Šioje srityje auklėtniai turi: 1) kiekvieną dieną bendrai kalbėti rytmetines ir vakarines maldas, atlikti mąstymą ir išklausyti šv. mišių; 2) kartą per savaitę visu susikaupimu ir nuoširdžiu pamaldumu atlikti atgailos sakramentą; 3) dažnai priimti šv. Eucharistiją; 4) sekmadieniais ir šventadieniais dalyvauti iškilmingose šv. Mišiose ir Mišparuose; 5) dalyvauti keletą kartų metuose tam tikslui skirtose rekolekcijose; 6) klausyti kartą per savaitę dvasinio gyvenimo instrukcijų, konferencijų. Kiekvienas privalo turėti kunigiško uolumo kibirkštį, būti nusižeminusiu ir nuoširdžiu, kaip darbuose, taip mintyse; klausyti seminarijos vadovybės ir kitų bažnytinių autoritetų, turėti Kristaus meilę priešams, jausti dedamos Kristaus naštos saldumą.

Labai svarbu įsigyti kiekvienam auklėtiniui aukštą mokslinį išsilavinimą. Abiturientas, atvažiavęs į seminariją, vienus metus turi gilinti filosofines žinias ir lotynų kalbą. Po metų jis yra imatrikuliuojamas į Teol.-Filos. f-tą, Teologijos skyrių. Čia studijos tęsiasi 4 metus. Teologijoj praeinama šie dalykai: Moralinė, dogmatinė, Senojo ir Naujojo Testamento egzegezė, kanonų mokslas, pedagogika, relig. istorija, pastoralinė, pastor. medicina, fundamentalinė, liturgika, retorika, katechetika etc. Mokslinis personalas, kuris šiuos dalykus dėsto yra rinktinis iš visų pašauktųjų tarpo, nes pasižymi ypatingu aukštu išsilavinimu, mokslingumu. Yra net europejiško masto profesorių. (Čia visą laiką kalbu apie Kauno Kun. Seminariją).

Kad įtemptas darbas perdaug neišvargintų, yra laisvalaikių, per kuriuos žaidžiama ping-pong, orasvydį, krepšinį etc. Yra ir fizinio lavinimo valandų.

Kauno Dvasinė Seminarija Ad. Galdikas (akvarelė)

Suvedę į sintezę dvasinį ir intelektualinį lavinimą, gausime pilnutinį kunigų seminarijos gyvenimą, kuriame vystosi ir bręsta asmenybės.

Auklėtinis, baigęs studijas, yra apvainikuojamas kunigystės šventimų aureole. Jaunas kunigas — apipinamas garbe, kuriam šv. Raštas teikia taip daug sinonimų: — pasaulio druska, pasaulio šviesa etc. Kunigas privalo būti nepalaužiamos dvasios vyras. Jis turi gyventi epochoj, bet nebūti epochos žmogumi, nes lėlės ir šešėliai negali būti apaštalais, Evangelijos skelbėjais, pavyzdžio tiekėjais.

Jauno kunigo širdis deganti visuotine meile, pasiaukojanti, atjaučianti vargšus; jis vargšų tėvas ir brolis, visus lygiai mylįs visiems padedąs, bet nieko sau nesiimąs.

Jaunasis entuziaste, pagalvok, gal ir tu tinki šių išrinktųjų iš pašauktųjų tarpe būti. Apsidairyk aplinkui; kiek daug į tave nukreiptų akių ir rankų, kurios yra pavargusios, apsiverkusios; kiek daug gyvenimo tempo išvargintų, motorų dūzgimo apglūšintų ir sensacijų įnervintų žmonių, kurie ieško autoriteto, taurios ir sugestyvios asmenybės, kurio globoje jie jaustų malonų poilsį, suraminimą, paguodą. Neapvilk šių dvasios skurdžių lūkesčių!

Bet, jaunasis, tau visa tai neįdomu, nuobodu ir nevyriška atrodo. Tave masina turtai, garbė, meilė, tu nori gyventi ir tą gyvenimą „įprasminti" su Wein, Weib und Gesang. Bet, ar tu kada pagalvojai, kiek daug sielų pražudė viena iš tų deivių. Ar ir tu būsi neprotingas drugelis ir pasiduosi pavojingos liepsnos viliojamas, kuri tau lemia pražūtį su siela ir kūnu.

Taigi, apsispręsk ir nusistatyk savo gyvenimo kryptį, kuri turėtų prasmę ir reikšmę.

Artėja 20 metų nepriklausomybės sukaktis

Jubiliejus jau čia pat, o kokio nors platesnio pasiruošimo jį minėti nėra. Šį klausimą labai aktualiai pajudino XI.8 dienos „XX amžiuje" Dr. Ig. Skrupskelis. Straipsny nurodoma, kaip jubiliejui ruošiasi kitos dvi mūsų kaimynės: Latvija ir Estija. Abidvi sukaktuvininkės per ateinančius metus stengsis ypatingai akcentuoti tautinę kūrybą. Estijoj nustatyta visus laisvės jubiliejaus metus paskelbti tautinės kultūros metais: organizuoti muziejus, įsigyti savo menininkų kūrinių, rengti meno parodas, milžinišką dainų šventę. Straipsnio autorius pastebi, kad mūsų kaimynės eina koncentracijos keliu ir suka į gyvąsias tautinės kultūros sritis. Mes tuo pas save pasidžiaugti negalim. Pas mus panašiems minėjimams jėgos išblaškomos, apsikraunama darbais darbeliais, apsiribojama paradais, o ko nors monumentalaus nieko nėra. Pavyzdžiu imama 1928 metai, kai pristatėme menkaverčių paminklų paminklėlių, o ko nors amžino būsimoms kartoms nieko nepalikom. Geriau jau buvo su 1930 metais, ir dabar jau galime didžiuotis Vytauto Didžiojo muziejum. Visą jubiliejaus minėjimą siūloma nukreipti į kultūrinę pusę, realizuoti Kultūros Fondo projektą, neužsimoti begales paminklėlių, o baigti Prisikėlimo bažnyčią ir Dariaus-Girėno paminklą.

Lituanistikos dalykų konkursas

Minėdama savo veikimo 30 metų sukaktuves, „Saulės" Draugijos Centro Valdyba yra nutarusi paskelbti lietuvių katalikų privačioms mokykloms lietuvių kalbos, lietuvių literatūros ir Lietuvos istorijos rašto darbų konkursą su premijomis skatinti moksleivių mokymąsi. Konkursas raštu numatomas 1937/38 mokslo metų trečiame trimestre. Konkursiniams darbams rašyti skiriama 4 valandos. Premijos paskirstomos šitaip: lietuvių kalbos — viena pirmoji premija 75 lt. vertės, dvi antrosios po 50 litų vertės, ir keturios trečiosios po 25 lit.; lietuvių literatūros — viena pirmoji 150 lit. vertės, dvi antrosios po 100 lit. ir trys trečiosios po 50 lit.; Lietuvos istorijos — viena pirmoji premija 125 lt. vertės, dvi antrosios po 75 lt. ir trys trečiosios po 50 lt. Skiriama viso 19 premijų pinigais ir knygomis 1200 litų vertės. Laimėtojams premijų įteikimą organizuos kiekviena mokykla kiek galima iškilmingiau. Galvojama, ta proga, pasikviesti vieną kurį žymesnį mūsų tautos rašytoją ar šiaip nusipelnusį mūsų kultūrai žmogų, kuris pats savo ranka įteiktų laimėtojams premijas. Šitokio pobūdžio konkursas Lietuvoje, rodos, bus pirmas. Reikia laukti, kad juo moksleiviai gyvai susidomės.

KONKURSAS

„Ateities" redakcija skelbia konkursą parašyti literatūrinio nagrinėjimo straipsnį tema

Lietuvių naujosios lyrikos motyvai

Autorius ir jų kūrybos citatas kiekvienas pasirenka laisvai; tačiau perspėjame, kad straipsnius vertinant bus atsižvelgta ir į tai, kokius autorius ir kokias citatas kas ims, todėl nagrinėjamam dalykui pasirinktini patys charakteringesnieji, originalieji ir žymieji mūsų poetai (Putinas, Sruoga ir kiti jų kartos čia neįeina, nes jie šiandie jau turi vyresniųjų vardą).

Visus motyvus (religinius, patriotinius, socialinius, gamtos, meilės, egotistinius etc.) nagrinėti proporcingai.

Neoperuoti vien citatomis, nekalbėti abstrakčiai, o bandyti duot sintetinį vaizdą. Dydis — vidutiniškai — 10 „At." psl., maximum — 15.

Gale nurodyti naudotąją literatūrą (šaltinius).

Rašyti — mašinėle arba aiškiu, švariu rankos raštu.

Pasirašyti slapyvardžiu, o atskiram, tuo pat slapyvardžiu pažymėtam, vokely duoti

BIRŽAI

Kristus Karalius moksleivių širdyse

Š. m. lapkričio 7 d. įvyko labai gražus Biržų gimnazijos moksleivių Kristaus Karaliaus šventės minėjimas,kurį atidarė direktorius Juozas Vosylius.

Eugenijus Matuzevičius skaitė referatą „Kristus lietuvių liaudies mene". Gopaitė skaitė referatą „Gimnazistė ir Kristus" Eilėraščius apie Kristų deklamavo: Paulius Drevinis, Pranė Matulytė, Gr. Puzinaitė ir Eug. Matuzevičius. Muzikalinę dalį užpildė Liaudanskas ir Markevičiūtė. Be to, dar buvo parodyti du gyvieji paveikslai. Kristus Karalius liko gimnazistės-to širdyje.

Minėjimą uždarė mūsų brangus kapelionas K. Barauskas.

(Panašiai Kristaus Karaliaus dieną minėjo beveik visos gimnazijos. Dėl to kitų gimnazijų minėjimo programos ir nespausdinsim. *Red.*)

Girios Balandėlis

KAUNO IV VALST. GIMNAZIJA

Su mokslo metų pradžia išsijudino ir būreliai. Pirmieji — religininkai. Pirmasis susirinkimas įvyko IX.12. Išrinkta valdyba: Bielopetravičius (pirm.), Vyšniauskaitė (sekr.), Jacunskis (ižd.), Vitkauskaitė ir Chmieliauskaitė (nar.).

Literatai čiūčia liūlia ...

Literatai „diplomatiškai" liūliuojami baigia užmigti. Rengia ... rengia susirinkimus ir ... nesurengia. Dar neaišku, ar išeis kas, ar ne? ...

Mergytė

KUPIŠKIS

XI.7 d. religinio būrelio nariai susirinko penktą kartą į mokyklos salę. Susirinkimas pavyko gan įdomiai, religingai. Daug buvo klausimų apie šokius „modern". Priėjom išvados — religinio būrelio narys tango-fakstrot nešoka! Šįmet būreliui vadovauja Jurgis Kireilis.

XI.9 d. pasaulį pamato antras literatūros mėgėjų būrelio susirinkimas. Daug pasiryžome nuveikti, bet ... drąsos nėra, susirinkimai melancholiški.

J. K.

KAIŠIADORYS

„Naujoji" gimnazija

Lapkričio 7 d. gimnazija, savo iškilmingo atidarymo proga, surengė vakarą-koncertą. Atsilankė daug svečių iš apylinkių ir aukštųjų svečių iš Kauno. Tarp jų matėme J. E. Kaišiadorių Vyskupą, J. E. Vidaus Reikalų Ministerį, vidurinių mokslų departamento direktorių ir kt. Tą dieną įvyko iškilmingas posėdis, per kurį dainavo gimnazijos choras. Per sveikinimus vienas sveikintojas iškėlė sumanymą gimnaziją pavadinti L. K. Birutės gimnazija, nes čia yra Trakų krašto žemė. Vakare suvaidintas „Gydytojas iš prievartos", padainuotas duetas ir solo ir deklamacijos.

---

tikrą vardą, pavardę, mokyklą, klasę ir tikslų savo adresą.

Konkurse dalyvauti gali visi lietuviai Lietuvos, Vilniaus krašto ir užsienio gimnazijų ir vidurin. mokyklų moksleiviai.

Vienas autorius siunčia tik vieną straipsnį.

Terminas — 1938 m. sausio mėn. 15 d. Atsiradus 5-kiems iki to termino dėl rimtų priežasčių nespėjantiems ir laišku prašantiems laiką pratęsti, data gali būt iki 15 dienų nukeliama tolyn.

Nesant 5-kių rašinių, konkursas laikomas neįvykusiu.

Konkurse skiriamos 3 vietos: I, II ir III.

Nesant tinkamų darbų, viena kuri vieta lieka nepaskirta.

Laimėjusieji straipsniai spausd. „Ateity" ir lieka „At." Redakcijos žinioj.

Nelaimėję str., autoriams prašant, nurodžius adresą, grąžinami jiems atgal.

I dovana — 30 litų (pusė pinigais, pusė naujausiomis knygomis); II — 20 litų (taip pat pusė pinigais ir knyg.); III — 10 litų (t. p. pin. ir knygomis).

Darbus vertins iš „Ateities" red. atstovo ir rašytojų sudaryta jury komisija, kuri bus paskelbta vėliau.

Atidarymo proga buvo ir mokinių darbų paroda, kurioje savo skyrių turėjo būrelis „Thracia“. Čia buvo išstatytas jo muziejėlis ir mokinių surinkta tautosaka.

Moksleivių būreliai jau veikia. Lapkričio 9 d. posėdžiavo sporto būrelio valdyba. Artimiausiu laiku religinis būrelis žada skirtis į jaunesniuosius ir vyresniuosius.

23 d. spalių gimnazija dalyvavo radijaus valandėlėj ir radiofono direktoriaus prašoma, įdainavo kelias dainas į plokšteles.

Yla

KRETINGA

Prieteliai,-os, nemanykite, kad kretingiškiai primigo amžinu miegu. Jie dar gyvi ir jus visus sveikina.

Praėjusiais mteais galėjot girdėti, kad Kretingoje smarkiai kruta literatai, sportininkai ir kit. Šiemet irgi tie patys „tebegyvuoja“ ir „stebina“ visus, kuriems rūpi jų egzistencija. Literatai tiek daug kuria, kad net nebeturi laiko susirinkimui padaryti. Rodos, pirm. jau du šaukė, bet dėl kliūčių vis abudu neįvyko.

Vilys

LINKUVA

Jei praėjusiam „Ateities“ numery ir nebuvo „pamuliavota“ apie Linkuvą, taigi jau, gerbiamieji, tik prašau nemanyti, kad linkuviečiai per tą laiką nieko ir neveikė. Visai ne. Oho! Jei taip manai, brolyti, tai eikš, pavedžiosiu tave gimnazijos koridoriais. Štai matai vitriną. Pasižiūrėk... Matai kas parašyta... Čia šaukiamas literatų susirinkimas, čia — religinio lavinimosi būrelio, čia — „gaspadorių“, o čia — „muzikantų“. Na, ką dabar pasakysi?

Ypač gerai nusiteikę literatai... Galim tikėtis, kad neužilgo ir spaudoj išvysim linkuviečių „mandrybes“. Valdyba nutarė suruošti „Šarūno“ teismą ir surengti literatūrinį vakarą.

Spalių 23 d. buvo sušauktas steigiamasis tautosakininkų susirinkimas. Prie tautosakininkų prisirašė daugiau kaip 20 mokinių.

Audra

JURBARKAS

— Istorikai sukruto. Išsirinko naują valdybą: O. Andriukaitytę, A. Vagusevičių ir A. Vakselį.

— X. 22. religinis būrelis padarė susirinkimą. Kapelionas skaitė paskaitą — „Asmenybės auklėjimas“. Išrinkta valdyba: P. Špokas, A. Podleskis, J. Daulenskis ir mergaičių — M. Jokūbaitytė, St. Gudavičiūtė, O. Kryzevičiūtė.

MARIJAMPOLĖS, marijonų gimnazija

Turėdami šešis naujus ir jaunus auklėtojus, krutame judriau.

Pirmas žingsnis — išlyginta aikštė. Aikštėj vagonėliai dundėjo du mėnesius. Vadovaujant gimnastikos mokytojui, lygino (kasė, vežiojo) patys mokiniai.

Darbuojasi ir būreliai

Atskirų klasių fizikus suvienijo mokyt. Ant. Kriukelis. Žūt būt, jie pasiryžo dar prieš Kalėdas suruošti didelį didelių fizikų minėjimą.

Literatai, tylėję visus metus, sujudo. Pirmieji pakilo jaunesnieji (X. 17). Vyresnieji įsisteigė XI. 7. Jų pirm. — Br. Jablonskis, sekr. — Alb. Budrikis... Jaunius ir vyresnius globoja beletristas mokyt. Vincas Ramanauskas-Romanas („Dailininko „Raubos“ autorius).

Kooperatyvėlis, gražiai veikdamas, jau įpusėjo antrą dešimtmetį.

Bendrabutis šiemet sutvarkytas geriau. Be to, nuo lapkričio pradžios bendrabutiečiams įvesta bendra rytinė mankšta.

Stp. Mat.

MARIJAMPOLĖS valst. Rygiškių Jono berniukų gimnazija

Didelės gimnazijos sukaktys

Šiais mokslo metais Marijampolės valst. Rygiškių Jono gimnazijai sukanka dvi didelės ir reikšmingos sukaktys — 70 metų nuo gimnazijos Marijampolėje įsteigimo ir 20 metų nuo lietuviškos gimnazijos Marijampolėje susiorganizavo, iš kurios vėliau išaugo Marijampolės Rygiškių Jono gimnazija. Vidurinė rusų valdžios mokykla Marijampolėje buvo gana seniai. Apie 1867-tuosius metus vietoj jos įkurta pilna gimnazija, kuri dar prieš karą buvo gerokai išaugusi. Tada ji buvo vienintelė rusų gimnazija, kurioje buvo leista dėstyti lietuvių kalbą. Po Didžiojo karo, 1918 m. sausio 14 d., buvusios rusų gimnazijos rūmuose švietimo draugija „Žiburys“ suorganizavo lietuvišką Marijampolės gimnaziją, kurią netrukus perėmė tvarkyti valdžia ir ji buvo pavadinta „Rygiškių Jono gimnazija“. Rygiškių Jono gimnazija kas-

met augo ir jos mokinių skaičius jau buvo pasiekęs net 1300—1400. 1934 metais, Švietimo Ministerio įsakymu, Rygiškių Jono gimnazija perskirta į dvi, to paties vardo, gimnazijas — berniukų ir mergaičių. Berniukų gimnazija pasiliko senosiose, buvusios prieškarinės rusų gimnazijos, patalpose, o mergaičių gimnazija užėmė buvusios Marijampolės mokytojų seminarijos rūmus. Taip šios gimnazijos, turėdamos beveik tą pačią praeitį, veikia ir dabar, nenutraukdamos artimų santykių, kuriuos ypatingai palaiko mokiniai per įvairius vakarus, būrelių veikimą, minėjimus ir kt. Šiais mokslo metais Rygiškių Jono berniukų ir mergaičių gimnazijos šias reikšmingas savo sukaktuves ruošiasi bent kukliai paminėti.

Literatai ruošiasi minėti dėrą V. Pietarį ir J. Biliūną.

Jaunius

MAŽEIKIAI

Brangią sesę-vadę

ZOSĘ BALČIKONYTĘ

gilaus liūdesio valandose dėl mylimo tėvelio mirties nuoširdžiai užjaučiame. —

Mažeikių V. G. religinis būrelis

MAŽEIKIAI

Literatai suruošė susirinkimą, kuriame būrelio globėjas skaitė paskaitą apie literatų būrelius šių dienų SSSR. Eugenija Sanchataitė recenzavo K. Grigaitytės lirikos knygą „Akys pro vėduoklę". Nutarta artimiausiu laiku suruošti susirinkimą, kuriame bus Kossu-Aleksandravičiaus lirikos nagrinėjimas ir paskaita apie Šatobrianą.

Pamėgom „tancavot". Kai tik šeštadienis, taip ir šokam. Bet kartais pasitaiko baisiai nežmoniška muzika. Iš linksmosios pusės kalbant, muzikantu yra „radijušas" Ar nereikėtų įsteigti muzikos mėgėjų kuopelę, kuri sudarytų šiokį tokį orkestrėlį?

O dabar kaukia, kaip devyni vilkai, ir nieko nesupranti.

Andrius Vaivara

PANEVĖŽYS. Mergaičių gimnazija.

XI. 14. ruošiamas tėvų komiteto vakaras —balius. Pelnas bus skiriamas neturtingiems mokiniams.

Aštuntokės džiaugiasi, nes joms bus leista dalyvauti baliuje iki 24 valandos.

S. Š.

PANEVĖŽYS. Amatų mokykla.

Per V. Šventus neturt. mokinių naudai buvo surengta loterija. Gauta gryno pelno 950 lt. Dalis pelno paskirta arbatai ir pienui, kurie duodami laike pietų pertraukos neturt. mokiniams. Kad ir kaip karšta arbata bet... nesaldi.

Turime pirtį, bet trūksta vandens. Reikėdavo prisivežti vandens o paskui... į jį lysti. Girdėti, kad šulinį remontuos, na, tai gal nebereikės vandens „ubagauti".

Kirstukas

PANEVĖŽYS. Berniukų gimnazija.

Atsisveikinom su mokytoju

Ūkanotas spalių 21 d. rytas. Būreliai septintokų, žygiuoja su knygomis stoties linkui. Ne traukinio pasižiūrėti žygiuoja, o eina atsisveikinti su savo mylimu klasės auklėtoju, anglų kalbos mokytoju, p. Rausčiu.

Šis jaunas, energingas vyras išvažiavo į Angliją ruoštis daktaratui anglistikoje. Nors ir neilgai temokytojavo Panevėžy (tik pernai atkeltas), tačiau tuoj mokiniai pajuto jo nuoširdumą, pareigingumą, ir draugiškumą.

Panevėžio moksleiviai buvusiam savo nuoširdžiajam mokytojui linki viso geriausio.

Bijūnėlis Žalias

PANEVĖŽYS. Bern. gimnazija.

„Lindės-Dobilo" meno kuopa XI. 20 d. rengia literatūros vakarą. Pakviesti net iš 10-ties gimnazijų literatūros būrelių atstovai.

Tenka paminėti, kad įvyko labai įdomus M.K. muzikos sekcijos susirinkimas. Malonus sekc. globėjas mok. p. Karka savo paskaitos žodžiais ir fortepiono garsais pavergė jaunas širdis.

Aštuntokai buvo surengę VI. 6. vakarą, iš kurio visi labiausiai susižavėjo referatu apie rūkymą ir kupletais. Būrelių sus. skelbimų kasdien pilna lenta.

Pianissimo

PASVALYS

Minėjome Kristaus Karaliaus, Popiežiaus, Šv. K. J. Teresėlės ir Misijų dienas. Bu-

vome bendr. išpažinties ir komunijos. Šia proga surinkta maldų už šv. Tėvą ir Ispanijos katalikus. Maldų sarašuos matosi: komunijų, šv. Mišių, rožančiaus d., Tėve Mūsų, Sveika Marijų, Kryžiaus kelių, litanijų ir kt. maldų. Iš viso 16.857 maldos.

Penktokas

PASVALYS

Pastaba: „Ateities" 9 nr. 326 pusl. 14 eil. iš virš. turi būti: valdybos laisvas narys — K. Mickevičius, valdybos nariai-kandidatai: J. Linkevičius ir O. Morkevičiūtė. Klaidą atitaisau, o draugus labai atsiprašau.

Gegužis

ROKIŠKIS

5-tas lapkritys

Atsimenu, prieš 5 metus lapkričio 13 d., apniukusiam popietv ėjom į steigiamąjį gimnazijos literatų būrelio susirinkimą. Steigėjas mokyt. p. Rapševičius pakalbėjo apie literatūros meną ir jo kryptis. Tai ir buvo pradžia to literatūrinio judėjimo, kuris visą laiką sistematingai skatino moksleivius branginti kūrybišką žodį, kuris skatino pačius kurt ir išleido gyveniman jau mums pažįstamus rokiškėnus literatus: B. Serevičių, Pr. Kozulį, Kulį ir Pr. Rimšą.

Atsigręžę atgal, regėtume nesiaurą būrelio išvarytą kultūrinį barą. Pora gausių lit. vakarų rodo, koks didelis susidomėjimas žodžio menu buvo sukeltas Rokiškio visuomenėj. Jau neminiu aibės minėjimų ir subuvimų, kuriuos literatai sumanydavo. Palankiai buvo įvertinti ir būr. leidinėliai. Pirmajam — „Mes esam" buvo charakteringa smarkus jaunatviškas užsimojimas, kuris jau kitame laikraštėly — „Ižas eina" prasišauna daug brandesniais bandymais. Paskutiniųjų dvejų metų apraiškos: „Išėjom medaus" ir „Alaušo varpas" rodo vaižgantiečių tendencijas į kūrybišką ramybę, apsnūdimą. Nesinorėtų tikėt, kad praėjus ižui, kūrybiškas entuziazmas išsektų. Jo yra apstu Rokišky.

SALOS Ž. Ž. Ū. M-LA

Jau seniai Salų vardas buvo girdėtas „Ateityje". Bet mes esam gyvi ir veikiam.

XI. 7. įvyko bendrojo lavinimosi būrelio susirinkimas, kurį pravedė antro kurso šeimininkės. Buvo skaityta šie referatai. Gygytės Liudos „Žemesniosios Žemės Ūkio mokyklos reikšmė jaunoms šeimininkėms". Ald. Stukaitės „Mieloji motina". Z. Jasianevičiūtės „Švaros ir tvarkos reikšmė moters gyvenime". Jakštonytės „Gėlių darželis". Valentaitės Janės „Kambarinių gėlių priežiūra".

Į susirinkimą buvo atsilankę keletas mokytojų.

Žvainys

SKUODAS

Kelią! Būrelių pirmininkai tik sukasi. Va — ten vieno būrelio pirm. „žvejoja" programą, kitas vėl bando raštą išskaityti, o trečias, atminęs gerai pasisekusį s-mą, patenkintas nusišluosto kaktą. O kas taip užilsęs lekia? — A, tai raudonkryžių pirmininkė.

Šiemet pas mus įsteigtas ir gyvulių globos būrelis. Jam vadovauja A. Šlapkauskas. Būrelis veikia gan gerai: verčia straipsniukus iš vokiečių kalbos — nori praturtinti tos rūšies lietuvišką literatūrą.

XI. 7 d. literatų susirinkimą aplankė ir garbingas svečias Vydūnas. Kalbėjo apie vidaus grožį, jo išreiškimą, jo spindėjimą. Svečias pakritikavo ir mūsų kūrybą.

Ami

ŠAKIAI

Literatai letarge

Kad Šakiuose sodininkai, bitininkai miega — nenuostabu. Bet, kad, nusižiūrėję į kitus, užsiliūliavo saldžiu letargo miegu literatai ir eucharistininkai... Rengia... rengia susirinkimą ir... keli mėnesiai... ir nė vienam neaišku, kada jis bus. Leido laikraštį,.. ir per dvejus mokslo metus vos spėjo išleisti vieną numerį... O ketvirtokai jau šiais mokslo metais leidžia savo „Kaplio" 10-tą numerį.

Kazys Vytėnas

ŠIAULIAI

Alio, kalba seminarija!

Š. m. spalio mėn. 15 d., lyg tie paukščiai į dausas, išskrido iš mūsų seminariškos padangės greit iškeptos lietuviškojo kaimo „likternos" — mokytojai.

Išlėkus kursantams, dar vienas dalykas mus nudžiugino — tai laisva salė! O jei salė laisva, tai ir pasilinksminimai įmanomi. Tad, nieko nelaukdami, intensyviai rengiamės vienam baliui-vakarui, kuris netrukus įvyks. Jo programa bus plati ir įvairi: statoma operetė(!) „Viengungiai".

„Svarbu čia"

ŠVĖKŠNA

R. A. B., galima pasakyti, ir bus pats veikliausias iš visų gimnazijoje esančių būrelių. Jam vadovauja kun. P. Lapelis ir naujai išrinktoji valdyba. Valdybon išrinkti šie asmenys: pirm. V. Šaulys, vicep E. Vaičikauskytė ir sekr. M. Gečaitė.

Be „Kristaus Karaliaus" šventės minėjimo dar buvo suruoštas 550 metų Lietuvos Krikšto sukaktuvių minėjimas.

Fijolė

Patenkinti skaitykla ir radio

Pastaruoju laiku visi mokiniai patenkinti gimnazijos skaitykla. Mokiniai, skaitydami laikraščius, gali pasiklausyti ir radijaus. Skaitykloje, paėmus ją tvarkyti mokiniui Alf. Stankui, pasidarė didelė, griežta tvarka.

Svogūnas

UKMERGĖ

Paskatinti mokinius daugiau bandyti jėgas literatūroj, paskelbtas konkursas parašyti ekskursijos į Latviją aprašymas. Už geriausius rašinius bus paskirtos trys dovanos knygomis.

Po ekskursijas į Latviją, gimnazijon gan dažnai užklysta laiškai iš Latvijos. Bevažinėdami po Latviją, suradom daug naujų draugų ir dabar susirašinėjam. Vokai paprastai papuošiami tautiniais ženklais, vėliavėlėmis. Taip per laiškus ugdoma dviejų tautų jaunimo draugystė.

Liepia taupyti pinigus, nes, jei padarėm ekskursiją Rygon, kodėl negalim padaryti Talinan ar dar toliau?!

Jurgis Spraktukas

UTENA

Literatai pirmą kartą susirinko X. 7. Buvo skaitomas naujojo lietuvių k. mok. p. Lebedžio referatas „Vienuolio kūrybos raida". Per einamuosius reikalus išrinkta laikraštėlio redakcinė komisija: Alb. Dilys, A. Kunčiūnaitė ir E. Ardinskaitė. J. Repečka paskaitė porą eilėraščių.

Ekskursija į Kauną

X. 16 ir 17 dienomis muzikos būrelis padarė ekskursiją į Kauną. Pamatėm „Faustą", „Prisikėlimą", aplankėm muziejus, dailininkų parodas ir kitas žymesnes vietas.

M. Meldūnas

VILKAVIŠKIS

Spalių 23 dieną literatai gimnazijoj suruošė muzikos, dainos ir literatūros vakarą. Mokyt. Matulionis skaitė paskaitą apie Vienažindį. Po paskaitos dar buvo deklamuojama ir dainuojama jo kūryba. Be šito, gimnazijos smuikininkas Faktarovskis pagrojo „Andante", pasirodė beletristai, poetai, ir žmonės „nei su šiuo, nei su tuo". Be vilkaviškiečių savo kūrinius skaitė dar dvi literatės kybartietės. Besibaigiant šokiams, pasirodo linksmas vakaro „oficiozas" „Čeverykas".

Moderniški šokiai gimnazijoj nerado didelio pritarimo. Tik aštuntokai šoka, daro įvairius gigantus, kuo tik neperlūždami.

Edvardas

ZARASAI

XI. 5 d. buvo menininkų būrelio susirinkimas. Būrelį globoja mokyt. Belžakienė. Išrinkta nauja valdyba.

XI. 7 d. buvo susirinkę literatai. Jie beveik mokslo metų pradžioje suskubo užsirekomenduoti. Valdyba kol kas ta pati. Būrelį globoja mokyt. K. Vėlyvis. Religinis būrelis dar nekruta.

Margagiris

RED. ATSAKYMAI

Cinkiui. Prie siunčiamų raštų turi būti siuntėjo adresas ir tikroji pavardė.

E. B. Recenzija gana gera. Romanas pasirinktam klausime panagrinėtas išsamiai. Tik mums, dėl vietos stokos, toks nagrinėjimas ilgokas.

Kauskui. Rašykit vienoj lapo pusėj.

J. Pl. Labai gera, kad Sveikas ir toliau pasiryžęs šioje srityje lavintis. Atsiųstieji eilėraščiai dar labai senoviški: taip rašė prieš 25 metus. Kūryba turi žengti gyvenimo avangarde. Skaityk daugiau mūsų jaunuosius poetus.

A. D. Nenusimink. Pradžia visuomet sunki. Laukiam kūrybos. Korespondencijos faktai buvo jau aname numery.

V. J-as ir K. Vytėnui. Draugužiams reikia dar daug padirbėti.

Vilkaviškio Vitui. Dovanok, bet, matai, nereik užmiršti ir savęs. Viso geriausio tau ir visiems.

V. Jučui. Ateity gal spausdinsim.

V. Geruliui. Šį kartą jau geresni, bet spausdinti dar silpnoki.

Drambliui. Kodėl tiek mažai? Fotografiją nedėsim.

Ed. Slab. Eilėraščiai truputį dar silpni.

UPĖLVOS ŠYPSENOS

8 posmai apie 2

Aš dainelę sueiliuosiu,
dvejetukę apdainuosiu.
Dvejetukę mažą,
darbą jos negražų.
Sukuprota, suraityta
ir žiauri ji nematytai.
Kam prisikabina,
tą ilgai kankina.
Jos danteliai išgaląsti
tiktai taikos, kam įkąsti.
Jos galva vis riesta,
su smala išpiešta.
Gimnazistus ji kankina,
jokio gailesčio nežino;
kaip plėšri hijiena,
užuodus žmogieną.
Į suriestą josios kūną
net netrenkia nė perkūnas.
Į kviečius statykim —
žvirblius ja baidykim.
Jai nekenkia iperitas,
nesprogdina dinamitas.
Nieko ji nebijo —
net ir kalavijo.
Žinot, vyrai, ką darysim,
kaip mes ją nusikratysim?
Vešim į Sacharą —
bus gyventi gera.
Arba, vyrai, susitarkim —
dvejetukę riestą karkim.
Apie jos lavoną
šoksim čarlestoną.

KAUNO IV VALST. GIMNAZIJA

VIb berniukai dideli ping-pong meisteriai ir visą savo išmanymą išmėgina ant penktokų kailio. Tik gaila, kad, pasirodžius „Mikučiui", jų pasisekimas tuoj baigiasi. Jis vienu rankos mostelėjimu visą „susirinkimą" išsklaido.

VIIb berniukai ruošiasi atidaryti cirką, kuriame geriausi egzemplioriai bus jie patys. Tikimasi, kad daugiausia pelno duos dviejų su viršum metrų milžinas ir greta jo pastatytas „mikrobas", kuris vos metro tesiekia.

Mergytė

KUPIŠKIS

Mūsų veikimas

Šeštokai tik per pertraukas virsta „herojais". Penktokai įsteigė „strielčių" draugiją, kurios nariai šaudo „nelaimingųjų likimą". Reformatoriai ryto penkiomis ateina į mokyklą žaisti ping-pong. Tik vienas pirmokas nebeužsiima su vaikais. Jis mėgina šeštokus „zakabavot", bet vargšą ištiesia išilgai kolidorių, nuo vienų durų iki kitų.

Tokios pas mus navydnos. Na, vyručiai tempo!

J. K.

PANEVĖŽYS. Bern. gimnazija.

Iš aštuntokų vakaro

Visus, ypač mergaites, paveikė „Bundžiam" skaitytas apie nikotino kenksmingumą referatas, kur apgailestaujami jaunuolio, moksio plaučiai, ketiną pavirsti į kaminą. Dieve, Dieve ir dar ko ten nebuvo ir su armoška „davė" ir pulku rėkė, ale ni čevo... Pirmadienio rytą mokytojai visai taip pat su žurnalais pašonėse ir kreidos gabaliuku atvyko žinių patikrint.

Panevėžietis

PASVALYS

Penktokų „gazietai"

Oi penktokai, jūs penktokai, jūs gyvenate, kaip mokat. Sviete daug prabėgo metų, daug jau nuplėšėt čebatų.

Daugel žadat, daug žadėjot, daug pastangų taip nuėjo. Šiemet sakėt bus „gazieta kur nustebins visą svietą. Na, praėjo galas spalių, už gazietą, bus medalis. Gal taip baigsis lapkritys, bet gazietos nematyt.

Čia leidėjas pasistiepęs, tarias reikalais „gazietos". Bendradarbių vėl čia gauja

honorarų reikalauja. Vėl leidėjas vendravoja, medžiagą, mat, kalėdoja.

Taip ir eina dienų dienos, laukiam laikraščio ne vienas. Bet išleiskit jūs „gazietą“, kad nustebintų ji svietą.

Darbkit, dirbkit daug krūtėkit, daug ką ten išnagrinėkit. Dirbkite, kol gražūs orai.

Gero darbo —

Melchioras

RAMYGALA

Nesenai buvo „peštynės“ (kaip dabar sako — rungtynės), kur Ramygalos berneliai pešė Panevėžio kailį. Rezultate aš girdėjau, kad Ramygala laimėjo. Tik rezerve (sakau tyliai) Panevėžys mus supylė. Kai Kazys, Stasys kovojo, Renė, Jurgis flirtavojo, o kiti kertėj už stalo sūriams dešrai davė garo, Kai svečiai tyliai išnyko, daug kam ašaros paliko.

Lėma

RASEINIAI

Daina apie literates

Žino jaunas, žino senas, kad poezija tai menas, kad poezijos viršūnėn tiktai retas tepakliūna. Ar tikrovė, ar stebuklai, ar tokia jau mūsų būklė, kad lig šioliai nežinojom, net nebuvom ir svajoję, kad Raseinių literatės būt poetėmis patapę, kad rašys jos apie saulę, kvailą mokinio makaulę, kad Izidorių ir Joną aprašys iš visų šonų. Taip pagautos įkvėpimo kvietė salėn savo minią.

Dabar laukiame kas dieną tų poezijos naujienų. Džiaugiamės ir pasvajojam, kai kada rimtai galvojama, kad Raseinių literatės Lietuvai daug duoti keta.

B. Ramonaitis

ROKIŠKIS

Rytinė apžvalga

VII kl.

Juozas: „Aštuntokės darosi vis nesukalbamesnės, o be foto aparato ir knygų, prie jų neprisiartintum“.

Adomas: „Mano meilė laimingai baigės“

Juozas (solistas): „Uždarykit langus ir duris, kad vėjas nepūstų — užkimau“.

VIII kl.

Vytautas (kupiškėnas), pro langą žiūrėjęs, staiga pribėga prie manęs: „Sveikas, Broniau, mes gi abu į Biržus pro Šiaulius važiavom. Ale žinai, jei širdį man skausmas, kaip peiliai suspaus, skubėsiu pas nimfas Nevėžio plataus“.

Žėrutis

ŠVĖKŠNA

Šis tas iš pamokų

— Kaip galime pavadinti Tumą, kadangi jis tiek daug dirbo spaudoje?

— Korespondentu!

— Kur randasi Vezuvijus, kurį aplankęs aprašė Tumas?

— Tai... rodos... prie Kauno.

Skelbimas

Siūlomas Vytauto Didžiojo Muziejui, etnografijos skyriui Švėkšnos „Saulės“ gimnazijos skaityklos radijas, kurį dirbo, tur būt, pats Marconi.

Antimodernistas

ZARASAI

Antro aukšto gyvenimas per didžiąją pertrauką

VIII kl.

Aštuntokės vaikšto ant pirštų galų, o nosytės maždaug dangun žiūri. Svajoja maždaug, kaip arti laisvė. Vyrai vos išeina iš klasės, tuoj sprunka pirman aukštan, ir ten užsimaskuoja „dirbtiniais dūmais“ taip, kad jų per didžiąją pertrauką nesimato.

Mergaitės sustoja prie lango ir filosofuoja, kodėl mūs klasės berniukai žvilgčioja į penktokes?

VILKAVIŠKIS

Amor discipuli

V.

Gedas: „Gražina, kukū!“

Antanas: „Kokia tu šalta realybėj!“

Jadzė: „Kas gi per pentinai, kas gi per širdis!“

Vytautas: „Vienam klajoti gal pabosti
Toli toli nuo mylimos.
Gal per šalti jai mano posmai?
O gal ji bijosi mamos?“

VI.

Juozas: „Dėl tavęs aš ir per miestą bėgau, o tu?...“

Gailė: „Kažin ar jis tik nebaikavo“?

Veda ST. DAUNYS

Krepšinis ir... pamokos

Pasirodo, kad krepšinis ir pamokos nėra geri draugai, ypač pradedama pajusti dabar, kai krepšinis rado didelį pritarimą visose gimnazijose. Įdomiausia, kad dėl krepšinio nukenčia ne tik patys krepšininkai, kurie mažiau beturi laiko pamokoms ruošti, bet ir jų draugai. Dalykas labai paprastas.

Anksčiau geresnieji gimnazijų sportininkai dalyvavo ne gimnazijų sporto organizacijose. Tokių buvo nedidelis skaičius. Šį pavasarį moksleiviams buvo uždrausta dalyvauti ne gimnazijų sporto organizacijose. Kad mokyklinė jaunuomenė nebūtų išstumta iš sportinio gyvenimo, pradėta visose gimnazijose organizuoti moksleivių sporto būrelius. Didžiausį pritarimą gimnazijose rado krepšinis. Iš apie 80 Kauno miesto krepšinio komandų, pusę sudaro gimnazijų krepšininkai. Krepšinio klasė smarkiai kyla, jaunieji krepšininkai rodo didelį pranašumą ir daug žada ateičiai, bet pamokos nukenčia. Kaune krepšinio pirmenybės vyksta kiekvieną vakarą, kurias seka keli šimtai moksleivių, nes visi ateina palaikyti savųjų. Tuo stebėtis netenka, nes kiekviena gimnazija nori laimėti. Gal net didesnis „karas" eina ne krepšinio aikštėje, bet žiūrovuose. Jaunieji krepšininkai ir jų palaikytojai savo gimnazijos laimėjimą laiko didele garbe. Jie čia teisūs. Bet pedagogai jau skundžiasi, kad krepšinis atima daug laiko ir nukenčia pamokos. Sporto mokytojai lengvai atsakys, kad moksleiviai sportuoti skatinami iš aukštosios švietimo vadovybės, o būti geru sportininku, nepakanka žinoti teoriją, bet reikia daug ir nuolatinio darbo. Kadangi visos gimnazijos dalyvauja sporto varžybose, tai kuri gimnazija panorės atsilikti?... Ir taip krepšinis ir pamokos nėra geri draugai, bet gal ir jie susitaikins.

JSO krepšininkų nepasisekimai Rygoje

Lapkričio pradžioje Rygoje įvyko krepšinio turnyras, kuriame dalyvavo 3 Latvijos krepšinio komandos ir Kauno JSO krepšininkai. JSO krepšininkai pasirodė prastai ir užėmė paskutinę vietą. Rygos krepšinio komanda Vanagi nugalėjo JSO 27—26, o US nugalėjo 23—19. Taigi, JSO krepšininkus Rygoje ištiko nepasisekimai.

Kauno gimnazijų krepšininkai Kauno pirmenybėse

Šiais metais Kauno miesto krepšinio pirmenybėse dalyvauja apie 80 krepšinio komandų, kurių apie pusę sudaro Kauno gimnazijų krepšinio komandos. Vyrų aukštoj klasėj dalyvauja tik viena „Aušros" berniukų gimnazijos krepšinio komanda, kuri jau turi gražų laimėjimą prieš Taurą 16—10 (9—5). Moterų aukštojoj klasėj dalyvauja Kazimieriečių ir Aušros mergaičių gimnazijos krepšinio komandos. Jau abejos turi laimėjimų.

Vietrinas laimėjo lauko bėgimus

Lapkričio mėn. pradžioje Kaune buvo suruošti bėgimai per laukus. Bėgimo ilgis buvo apie 7 klm. Pirmasis atbėgo žinomas LGSF bėgikas Vietrinas. Vietrinas

---

VII.

Algirdas: „Kiek aš iš viso jų turiu?"
Julė: „Ot melagis... O ką prišnekėjo".
Onutė: „Tai va, nei šis, nei tas... o jis nuo manęs nepabėgs!"

VIII.

Leutaras: „Tik pastovi meilė pateisinama!"
Kazys: „Turiu didelę viltį, kad ji kasų nenusikirps".
Stefa: „Ach, tas mano kaimo bernelis, tai ne šitie gimnazisčiokai". *Edvardas*

Čiuožėjas Berlyno žiemos sporto stadione

lauko bėgimus laimėjo ir pavasarį, taip pat laimėjo ir bėgimą per Kauno miestą, pralenkdamas kelias dešimtis bėgikų.

Sporto įvairenybės

— Estijos sporto klubas Sportas šiais metais švenčia 25 metų sukaktį. Sportas buvo įsteigtas 1912 m. Talinė. Šiais metais Sportas yra Estijos futbolo rudens rato nugalėtojas. Sporto komandoj žaidžia geriausias estų vartininkas Tipneris, kurs ir Estijos valstybinėj futbolo rinktinėj žaidžia apie 10 metų ir yra daug kartų buvęs Kaune. Kauno moksleiviai sportininkai jį gerai pažįsta. Iš profesijos Tipneris yra šoferis.

— 1938 metais rugpiūčio 6—13 d. Londone įvyks Europos plaukymo pirmenybės. Anglai jau dabar išlipdė ant stulpų reklamas, kviesdami atsilankyti į rungtynes. Taigi, reklamą pradėjo beveik prieš metus. Keisti tie anglai.

— Anglai labai gerbia sekmadienį ir jį laiko poilsio diena. Sekmadieniais Anglijoje uždaryti ne tik kinai, bet nėra jokių ir sporto rungtynių.

— Šiais metais Maratono bėgimo nugalėtoju yra švedas Palmė, kurs 42 kil. ir 200 mtr. nubėgo per 2 val. 34 min. ir 58 sekundes.

Tarptautinė futbolo federacija Fifa turėjo daug vargo su ispanais. Sukilėliai paprašė juos priimti Fifos nariu, bet vyriausybininkai pasipriešino, kad tik jie gali Ispaniją atstovauti. Fifa nutarė, kad nė vieni nebus jos nariais, kol nepasibaigs pilietinis karas.

— Vasarą baskų futbolo rinktinė iš Bilbao išvažiavo gastrolėmis į Europą ir Sovietų Rusiją. Tada Bilbao buvo vyriausybininkų rankose. Dabar Bilbao valdo sukilėliai, baskai bijo grįžti. Fifa pareikalavo baskų futbolininkus tuojau grįžti, o jei negrįš, visiems savo nariams uždraudė su baskų klajokliais sportininkais žaisti. Jei baskų futbolininkai Fifos nepaklausys, tai jie galės žaisti tik Sovietų Rusijoj, nes kitų valstybių futbolininkai priklauso Fifai ir jos nutarimą įgyvendins.

UŽSIENIO SPORTO NAUJIENOS

— Latvijoje futbolo pirmenybės baigėsi lapkričio mėn. vidury. Rudens rato nugalėtoju išėjo Liepojos Olimpia, kuri yra Latvijos futbolo meisteris.

— Austrijos futbolo pirmenybėse pirmauja Kaune matytas Rapidas.

— Italijoj pirmauja Ambroriana, Lazio, Roma ir Juventus.

— Čekoslovakijoj stipriai pirmyn iškilo garsioji Sparta, daugkartinis Čekoslovakijos futbolo meisteris.

GIMNAZIJOSE

Raseiniai. XI. 6. įvyko krepšinio rungtynės. Rungtynes laimėjo septintos klasės berniukai rezultatu: 14:9 (1:4). Pirmame puslaikyje buvo gana didelė persvara rinktinės, bet antrame puslaikyje septintokai sutelkia paskutines jėgas ir laimi. Po berniukų rungtynių taip pat septintos klasės mergaitės padarė krepšinio rungtynes su gimnazijos mergaičių rinktine, laimėdamos didesniu rezultatu už berniukus: 8:2 (2:0).

Orui keičiantis, blogėja kartu ir sportininkų nuotaika, nes reikia sportuoti dulkėtoj salėj ir visi nekantraudami laukia parkeliaujančio ledo.

Šakiai. Lapkričio 3, 4 ir 5 d. įvyko Šakių tarpklasinis turnyras. Finale susitiko VI kl. ir V kl. Po didelės kovos pirma vieta teko V kl., kuri nugalėjo VI kl. (4:5). Čempijonų komandoj žaidė: J. Širvaitis (kom. kapitonas), J. Barzdaitis, A. Adomaikis, J. Dailidė ir J. Bomeika. Finalinių rungtynių buvo atėję žiūrėti veik visi mokiniai ir mokytojai.

Ukmergė. Spalių 21 d. prasidėjo g. krepšinio ir orasvydžio turnyrai, kurie dar ir dabar neužbaigti: tai lietus sutrukdo, tai susižeidęs žaidėjas ar šiaip kas. Pirmą vietą orasvydy laimėjo VIII klasė, nunešus finale VIIb. Mergaičių krepšiny pirmą vietą iškovojo VIa klasė, nunešus VIII klasę. Na, o berniukų krepšinis dar ir šiandie nebaigtas. Pradėjo VIb su VIIb finalines rungtynes, sulošė pirmą puslaikį 5:8 septintokų naudai, bet sutemo, o be to, dar vienas šeštokų žaidėjas buvo sužeistas, tai nugalėtojo taip dar ir šiandie nėra.

Pravestos ir stalo teniso pirmenybės. Pirmą vietą išsikovojo Bartnikaitis, antrą — Žeruolis ir trečią — Mackela Kostas.

Utena. XI. 7. buvo VIIb ir žemesnių kl. bern. krepšinio rungtynės. Septintokai, nors jų rinktinėje žaidė ir gimnastikos mokytojas Barmus, smarkiai pralošė (25:8). Aplamai, žaidimui trūko gyvumo (tur būt, žaidėjai po vakaro neišsimiegojo).

Naujojo gimnastikos mok. p. Barmaus pastangomis įsteigtas fizinio lavinimosi b., kuris padės būrelio nariams lavintis sporte, bendradarbiaus su kitų gimnazijų sportininkais, ruošdamas su jais rungtynes. Daugiausia domimasi krepšiniu. Gimnazijos rinktinė porą kartų pralaimėjo prieš aštuntokų rinktinę.

M. Meldūnas

Vilkaviškis. Spalių 24 dieną g-jos futbolo komanda žaidė draugiškas rungtynes su vietine JSO ir laimėjo 2—0. Pagal žaidimo eigą, rezultatas turėjo baigtis žymiai didesnis, bet... nesekmė. Reikia pažymėti, kad JSO komanda buvo papildyta Marijampolės ir Kybartų JSO žaidėjais.

Per Visų Šventės atostogas mūsų sportininkai lankėsi Kaune ir žaidė keletą rungtynių. Krepšinį žaidė prieš „Aušros" bern. ir Kėdainių gimn. ir abejas rungtynes laimėjo: prieš „Aušrą" 19—12, o prieš kėdainiečius 17—13. Orinį lošė su „Grandimi" ir pralošė 2—1.

Lapkričio 7 dieną gimnazistai dalyvavo bėgime per Vilkaviškio miestą. Atrodė, kad gimnazistai turėjo laimėti pirmą vietą, bet...

Edvardas

Zarasai. Gavę naują mokytoją, žengiame pirmyn. Kol gražus oras, tai krepšininkai duoda nagan. Šioms dienoms prasidėjo ping-pongo turnyras.

X. 24 d. buvo susirinkę sporto būrelio nariai susitarti. Reikalams tvarkyti išrinkti vadai. A. Balsys krepšiniui, Vyt. Marčiulionis stalo tenisui

Margagiris

De Philoxeno poeta

Dionysius, Syracusarum tyrannus, aliquando carmina[1] sua recitabat[2]. Omnes, qui audiebant, laudabant carmen. Philoxenus poeta, audiens mala carmina Dionysii, multa in iis reprehendebat[3]. Tum tyrannus ira[4] incensus[4], servos convocat et Philoxenum in carcerem[5] conici[6] iubet. Postridie[7] tyrannus poetam rursus[8] vocat et carmen, quod optimum esse putat, recitat. Postea Philoxenum iudicare[9] iubet. Ille autem ad servos se vertit et „Reducite[10] me", inquit, „iterum[8] in carcerem"

Mensis illunis[11]

Mensis Februarius anni 1866 fuit mirissimus mensis in tota mundi historia. Plenilunio[12] caruit[13]. Ianuarius duo habuit plenilunia, itemque Martius, at Februario nullum fuit. Haec condicio[14] rarissima a creatione mundi nunquam antea evenerat[15] neque iterum[8] fiet, secundum computationem[16] astronomorum, ante vicies quinquies centena milia (2.500.00) annorum.

De Demosthene

Demosthenem, celeberrimum illum oratorem antiquitatis[17], amici quondam interrogaverunt: „Quomodo tantus orator evadere[18] potuisti"? Quibus ille respondit: „Non est mirum; plus olei quam vini consumpsi[19]".

Praeclarae voces

1. Titus, imperator Romanus, recordatus[20] quondam, quod nihil boni toto die cuiquam fecisset, memorabilem illam vocem edidit[21]: „Amici, diem perdidi[22]".

2. Lacedaemonius quidam, cum Perses hostis in colloquio glorians dixisset: „Solem prae[23] sagittarum multitudine non videbitis", respondit: „In umbra, igitur, pugnabimus".

3. Napoleon, imperator Gallicus, dixit: „Caput sine memoria tale est, qualis arx sine militibus".

Doctrina fascismi[24].

Mussolini cum filio suo semel cenabat. Filius, quid fascismus sit, interrogat patrem. Ille tacet. Filius paululum exspectat et iterum rogat: Quid fascismus est? Pater tacet. Tum filius: Pater, cur dicere non vis, quid fascismus sit. Pater denique respondit: „Ede et tace"!

K. K. Raičinskis

Iocosa

Pater filiolo novos emit calceos[25] eumque hortatur: „Cura, mi fili, ut passu quo magis amplo gradiaris[26]; ita enim minus soleas[27] consumes[28]!"

*

Bonus patruus[29] filios fratris adit et de studiis eos sciscitatur[30]: „Primus in gymnicis sum" — respondet statim Ioannes. „Optime est, puer" — laudat patruus. „Ego in mathematica sum primus" — superbit Antonius. „In lingua Latina nemo me melior est" — laetatur Felix. Solus Casimirus parvus tacet. „Et tu, Casimire, nonne tu quoque primatum alicuius studii obtinuisti?" — interrogat patruus. „Revera", inquit Casimirus, „ego quidem primus foras[31] exsilio[31], simulatque tinnitur[32]".

*

Magister: Repete, Antoni, quid significet haec vox.

Discipulus: Nescio. Non audivi.

M.: Quid, igitur, agis?

D.: Sedeo.

*

Leges mathematicae non semper valent.

Magister: Nuper additionem[33] didicistis. Dic mihi quodlibet exemplum, Petre!

Petrus: Unus bos et unus equus sunt duo.

M.: Asinus es. Quoties dixi vobis res tantummodo eiusdem generis addi[35] aut subtrahi[34] posse, e. c.: 2 equi+2 equi=4 equi.

P.: Tamen id quoque accidit, domine magister, ut res non eiusdem generis addantur.

M.: Dic igitur. Audire velim.

P.: Vacca nostra quotidie 10 litras lactis dat. Pater addit 6 litras aquae, et soror mea 16 litras lactis in urbe vendere[36] solet.

*

Hic valde bene valeo.
In collegio nos clausi
non sumus, sed laeti
ut servi miseri Romae
manumissi[37] vivebant,
vitam nostram agimus.

Quidam discipulus hanc chartam[38] postalem[38] amico suo scripsit. Censor epistularum versus insequentes ordine legens nihil animadvertit, sed ex versibus pari[39] numero[39] longe aliter legimus.

*

In ianua pharmaciae[40] cuiusdam legi potest: „Cui nocte medicina opus est, faciat[32] sonare[32], tintinnabulum a hora 10 usque ad 5 matutinam".

*

Iudex policistae: Ex quo iudicare poteras eum ebrium[41] fuisse.

Policista: Nom quassabat[42] postes[43] telegraphicos et postea reptans[44] per manus[44] et genua[44] poma[45] quaerebat ...

*

„Omnibus completis Caesar summa diligentia Romam profectus est".

Hanc sententiam[46] discipulus quidam Germanicus ita vertit:

„Da der Omnibus vol war, reiste Caesar oben auf der Diligence nach Rom".

AENIGMATA

1. DECANECANEDECANOCANE. Vertendum! Rasa.

2. In campo crescunt arbores. Advolaverunt corvi. Si super singula arbore singulus corvus sideret, unus corvus non haberet arborem, ubi sidere posset. Si super singula arbore bini corvi siderent, una arbor vacua esset. Quot arbores quotque corvi erant?

Rasa.

Terminus solutionum mittendarum dies 5 mensis Decembris.

Solutiones aenigmatum numeri 10. 2. Gallia, Europa, Rhenus, Matrona, Austria, Noricum, Italia, Aquitania, Germania. 3. iii=i ter=iter; ma ma ma =ma ter=mater.

Aenigmata dissolverunt: B. Beinoris, J. Kubilius, J. Spudas et J. Žadeikis.

---

[1]eilėraštis [2]skaityti [3]peikti [4]smarkiai supykęs [5]kalėjimas [6]įmesti [7]kitą dieną [8]vėl [9]įvertinti [10]grąžinti [11]be mėnulio šviesos [12]pilnatis [13]neturėti [14]įvykis [15]atsitikti [16]apskaičiavimas [17]senovė [18]pasidaryti [19]vartoti [20]atsiminti [21]dixit [22]pražudyti [23]dėl [24]fašizmas [25]batai [26]žengti [27]padas [28]sunešioti [29]dėdė [30]klausinėti [31]per duris išbėgu [32]skambinti [33]sudėtis [34]atimti [35]sudėti [36]parduoti [27]paleisti iš vergijos [38]atvirlaiškis [39]porinis [40]vaistinė [41]girtas [42]purtyti [43]stulpas [44]rėplioti visomis keturiomis [45]obuolys [46]sakinys.

RED. ATSAKYMAI

A. Kovui. Dėkoju už laišką. Labai džiugu, kad apskritai apie kūrybą galvoji labai sveikai. Eilėraštukams dar daug ko trūksta ir nuoseklios minties ir gero ritmo, rimų. Galvosukius gali siųsti „At. Spinduliams". Vertimų nespausdinsim.

T. Kisieliui (Torino). Kun. Henry kalbos, pasakytos literatūros draugijoj, vertimą gavome. Labai ačiū. Manome, kad kiek vėliau galėsime spausdinti. Būtų buvę gerai, jei būtumėt nors trumpai pasakęs apie patį k. Henry. Gal dar galite atsiųsti? Malonu mums būtų, jei ir daugiau Tamstos raštų sulauktume.

J. Maskalaičiui (Torino). Už kelionės įspūdžius dėkojame ir laukiame pažadėto kelionės aprašymo per Alpes ir iš Italijos gyvenimo. Įspūdžių iš Vokietijos prieš porą nr. nemažai buvo J. Senkausko straipsny, tat šiuo tarpu gal per anksti būtų vėl apie V. rašyti. Linkime geriausios sekmės.

Alain-Fournier. JAUNYSTĖS NUOTYKIS. Romanas. Vertė Viktr. Miliūnas Žaibas. 308 p. Kaina 3 lt.

„Jaunystės nuotykio" autorius ligi šiol mums buvo ne tik nepažįstamas, bet net nė negirdėtas, tuo tarpu kai jo tėvynėj Prancūzijoj šita vienintelė, jo paliktoji, knyga graibstyte graibstoma, kai Bourges miesto licėjus pavadinamas Alain-Fournier vardu. O taip nebuvo pagerbtas nė vienas šio amžiaus prancūzų rašytojas. Pats autorius dar daug žadėjo, bet 1915 metais krito karo lauke, ir nežinia net kur jo kūnas palaidotas.

Knygoj vaizduojama gimnazistiško amžiaus jaunuolių nuotykiai, jų siela, jaunystės neramumas, naivumas, draugystė ir meilė. Visą romaną jungiantis siūlas — meilė. Bet ar ši meilė taip atvaizduota, kaip ir kitų rašytojų, kurie tarėsi ją vaizduoją? J. Grinius įžangos žody sako: „Čia meilė yra toli nuo tų gaišlių, natūralistų pamėgtų, siautėjimų, kurie tinka greičiau senatvei, negu gyvenimo pavasariui, jaunystei".

Rašytojas dėmesį kreipia ne į veikėjų charakterius, ne į kita ką, bet į pačią jaunystės nuotaiką, į svajonės ir tikrovės susidūrimą ir į jų, gamtos fone virpančią, harmoniją.

Knyga mums labai artima ir verta paskaityti. *K. Br.*

Valys Dauga. KAS BUS, KAS NEBUS, BET ŽEMAITIS NEPRAŽUS. Sakalas. Kaina 2 lt. 50 c.

Šiemet daug buvo kalbama apie Napoleoną, apie jo žygį per Lietuvą. Buvo suruošta jo atminimui paroda, minėjimai ir kit. Aišku, kad anieji 1812 metai, taip giliai įsirėžę mūsų istorijon, negalėjo būti pamirštami ir mūsų literatų.

Valys Dauga tuos istorinius metus ir pieša savo knygoj. Įdomu, kad jis nevaizduoja kruviniausių mūšių, nerodo vyriausiu veikėju Napoleono, bet mus supažindina su viekšniškiu žemaitėliu Janiu Mažrimuku. Kartu su juo keliaudami po ano laiko Lietuvą, pažįstam jos žmones, gyventojų nuotaiką, pamatom garsią prancūzų armiją, Kauną ir patį Napoleoną. Knyga parašyta lengvu stilium, pats vyriausias veikėjas Janis simpatingas, patraukiantis. Knygą puošia gražios iliustracijos. *K. Br.*

Kobayashi, Joshio. WaNIMARU. Südseefahrt japanischer Pfadfinder. Mit einem Geleitwort an die deutsche Jugend von Graf Hutara, Führer der japanischen Pfadfinder, und Bildern von F. Kurosawa. 8° (196 S.). Freiburg im Breisgau 1937, Herder. In Leinen 3.60 M. Užsieniui 25% nuolaidos.

Wanimaru — kelionių ir nuotykių apysaka. Wanimaru — prieš 30 metų pastatytas burinis 170 tonų laivas, kuriuo būrys japonų skautų, 1933 m. gimus japonų sosto įpėdiniui, 1934 m. išvyksta į kelionę šiuo ypatingu žygiu parodyti jam atsidavimą ir ištikimybę, aplankyti salose ir tolimuose miestuose gyvenančius savo brolius ir parvežti tėvynėn jų meilę ir linkėjimus. Skaitytojas kartu su tais keliaujančiais jaunuoliais susipažįsta su tolimų pietų vandenyno Filipinų, Javos, Siamo, Japonijos mandate esančiais miestais ir susidraugauja su jų gyventojais. Leidžiasi kartu į audrą ir grožisi pietų salų pasauliu, klausosi pasakų ir padavimų apie jūros gelmes. Ras čia skaitytojas ir pasigiriančios istorijos bruožų, kaip viena ar kita sala ėjo iš rankų į rankas, kol jos viešpačiais pasidarė japonai. Visą kelionę pasakoja vienas tos ekspedijos vadų — Kobayashi. Po 3 su viršum mėnesių grįžusius į Tokio, tėvynė juos pasitinka su iškilmėm ir su maršais, o jie šaukia: „Tenno Heika Banzai!" Tegyvuoja karalius!

Knyga iliustruota japoniško stiliaus piešiniais. Pradžioj graf. Hutara nupasakoja

Japonų tautos istorijos pradžią ir japonų jaunimą charakterizuoja kaip ne savo asmeniškai naudai, bet visuomet tėvynės gerovei atsidavusį, pasiaukojusį. Bet kai imama kalbėti apie žmoniškumą, kurio visos tautos dabar ilgisi, kai giriamasi apie tokį jaun. japonų generacijos auklėjimą, kuris juos padaryt pasaul. kultūros dalininkais ir aukštos moralės saugotojais, ir visai nenorint ima griaudėt akyse šiandieniniai „kultūros" įvykiai tolimuose Rytuose, šiaurinėj Kinų žemėj. *J.*

Stierli, Josef. ALOISIUS GONZAGA. Das Bild eines jungen Menschen. 12° (108 S.). Freiburg im Breisgau 1937, Herder. Kartoniert 1.40 M.; in Leinen 1.80 M. Užsieniui 25% nuolaidos.

Šios knygelės tikslas yra šventąjį Aloyzą priartinti mūsų laikų jaunimui, atitaisyti jo paveikslą, kuris iš gyvo choleriko buvo padarytas mergaitiškai, vaikiškai švelnus ir negyvas. Čia vaizduojamas Aloyzas kaip šventasis, kurio kūno ir sielos skaistybė yra paprasčiausia žmogiškoji dorybė, griežtoj kovoj pasiekta ir išlaikyta. Tatai rodo jo gyvenimo aplinkybės ir faktai. Tik herojiškas pasiryžimas neturte ir pasižeminime jam padėjo rast šventojo kelią, kuriuo beslaugydamas maru sergančius, jis pasiekė ir amžinybę. Gimė 1568 m., mirė 1591. 1726 m. paskelbtas šventuoju.

Knyga parašyta gyvu, trumpasakiu stilium. Lengva kalba. Kiekvienam jaunam idealistui verta paskaityti — joj gyvenimas, jaunystė, kova ir veržimasis aukštyn. *J.*

SKOLU DZIVE. Latvias Vidusskolu audzeknu žurnals. 2 (17) nr. 1937/8 m. 5 metai.

LITAUEN. Herausgegeben vom Touristenverein Litauens. Druck von „Spindulys", Kaunas. 40 psl.

LITHUANIE. Editė par l'Association de Tourisme de Lithuanie. Impremé sur les presses de „Spindulys", Kaunas. 32 p

J. Tarvydas. ŠATRIJOS RAGANOS „VIKTUTĖS" ŠALTINIAI. Marijos Pečkauskaitės dienoraščių medžiaga. Atspaudas iš „Athenaeum" VIII. 1937. 40 psl.

S. Norušytė. ŽAIDIMAS IR ŽAISLAS „Naujosios Vaidilutės" leid. nr. 1. 1937. 87 psl. Lt. 1,20.

Al. Vaičiulaitis. LIETUVOS ŽEMĖLAPIS. Mastelis 1:1.200.000. Spaudos Fondo leidinys.

P. Leknickas. LIETUVA. (Žemėlapis). Spaudos Fondo leidinys.

Kun. P. Rauduvė. ŠVENČIAUSIOJI JĖZAUS ŠIRDIS MŪSŲ VILTIS. 1937. 47 psl. 20 cnt.

J. Venckūnienė-Povilaitytė. ONA Didžioji Lietuvos kunigaikštienė. Istorinė drama. 6 veiksmai. 12 paveikslų. 93 psl. 2 lit.

KONVENCIJA IR STATUTAS Klaipėdos krašto ir uosto lietuvių, vokiečių, prancūzų ir anglų kalbomis. Spaudai paruošė P. J. Gabrys. Ūkio Spaudos B. leid. 24 psl. 1,50 lit.

KOVOKIME SU PIKTU. Išleido Valstybės Saugumo Departamentas. 32 psl.

J. Trinkūnas. LIETUVIŲ KALBOS GRAMATIKA. Spaudos Fondas. 235 psl. Ketverių metų pradžios mokyklai. K. 3 lit.

Rabindranath Tagore. NACIONALIZMAS. Nacionalizmas Vakaruose, Nacionalizmas Japonijoj, Nacionalizmas Indijoj. Vertė *Jonas Kazėnas.* 1937 m. Sukrauta Spaudos Fonde. 122 psl. 2,50 lit.

Tėvas Danielius S. J. DIDŽIOJI JĖZAUS ŠIRDIES APAŠTALĖ. Šventoji Margarita Marija Alacoque. Vertė *Ona Zaštautaitė.* Išleido Žvaigždės Red. 1937. 268 psl. 2 lit.

VAIKŲ KALENDORIUS 1938 metams. „Žvaigždutės" leidinys. 48 psl.

Kun. V. Šauklys. MAŽOJI EVANGELIJA. 16 psl. brošiūrėlė spalių mėn. Marijonų leid.

Kun. M. Krupavičius. KAIP DALYVAUTI ŠV. MIŠIOSE. 16 psl. brošiūrėlė. Marijonų leidinys.

Šių brošiūrėlių kaina po 10 ct., bet jei imama didesnis kiekis (pav., kunigai ima dalinti renkant aukas), skaitoma be persiuntimo tik po 2½ ct.

MARŠAS JAUNYSTEI — Alf. Sušinsko knygą tik už 2 litus (vietoj 2,50 litų) gali gauti visi tie moksleiviai, kurie užsisakys ją per mokyklose esančius būrelius arba mokinių kooperatyvėlius.

Mar. Kuzmickis. TADUKO KALĖDOS. Kalėdoms dviejų veiksmų vaidinimėlis vaikams. Kaina 20 ct.

REDAKTORIUS IR LEIDĖJAS PROF. DR. PR. DOVYDAITIS

Ant medinio Alytaus tilto 1919 III 13 buvo vietos bolševikų nukautas pirmasis Lietuvos kariuomenės karininkas A. Juozapavičius; jis palaidotas Suvalkijos Alytaus parapijos bažnyčios šventoriuje. Jam pagerbti ant tilto buvo įtaisytos dvi paminklinės lentos. Dabar medinis tiltas baigia savo amžių; apie 50 m aukščiau jo statomas naujas geležbetoninis Karininko

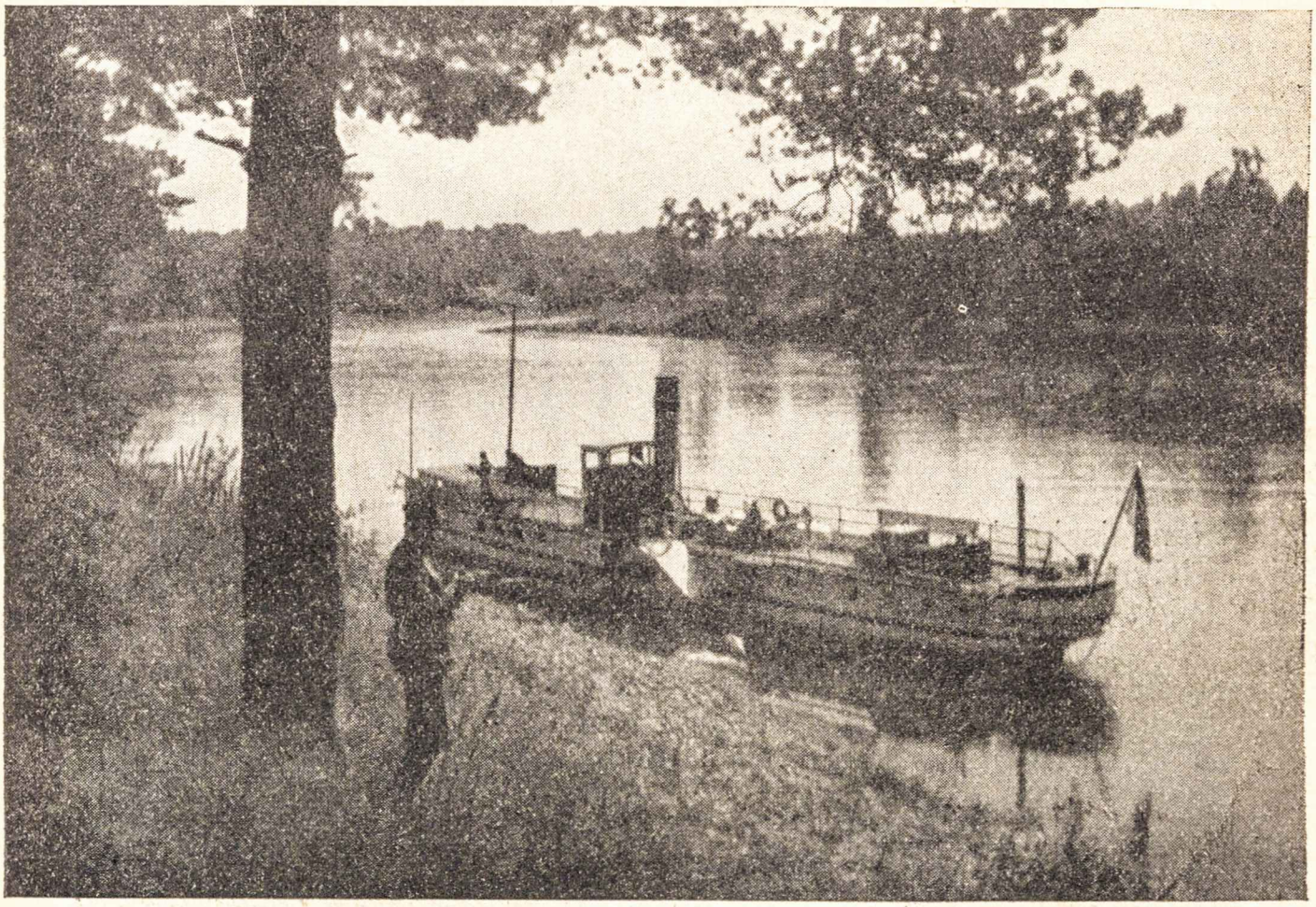

Nemunas ties Alytumi

Juozapavičiaus vardo tiltas. Naujas tiltas 195 m ilgumo, 4 angų po 35 m, 2 angų po 20 m ir 1 angos 12 m; jo viršus yra 20 m aukštesnis, kaip žemas vanduo. Nemunas po tiltu galės pakilti 15 m, o dabar tepakyla 7 m. Taip aukštai tiltas iškeltas, kad ateityje nesutrukdytų Nemuno užtvenkimo garsiojoje kilpoje. Tiltas kaštuoja 1 milijoną litų.

Labai daug laimėjo Alytus Nepriklausomoje Lietuvoje: jis pasidarė apskrities miestu ir visos Dzūkijos centru. Alytuje yra kelios bažnyčios, daug mokyklų (pažymėtina Aukštesnioji miškų mokykla), Dzūkijos muziejus, jaunas miesto parkas su žaibo apskaldytu Laisvės paminklu. Alytus yra Dzūkijos autobusų susisiekimo centras.

Dabar Alytus laikomas kurortu: į jo dailias ir sausas apylinkes susirenka daug vasarotojų.

1934 VII 7 iš Alytaus buvo pradėtas pirmasis propagandinis žygis baidarėmis; alytiškiai labai iškilmingai išlydėjo 120 vandens kelionių mėgėjų

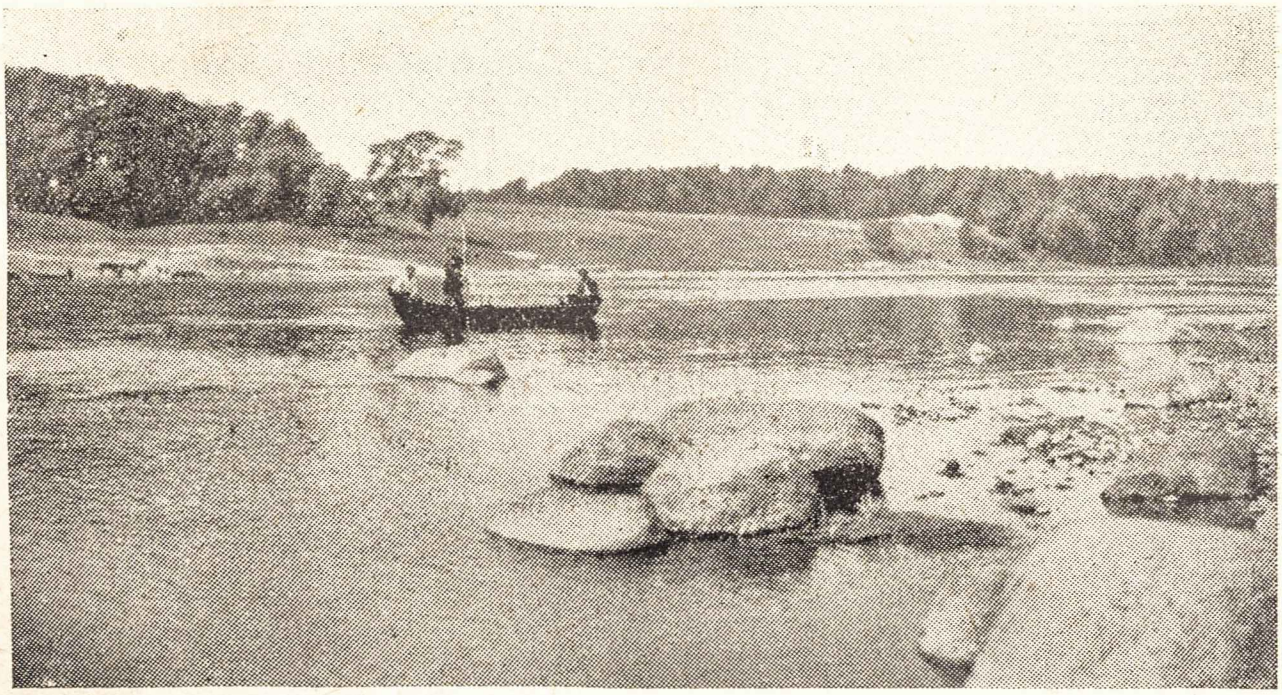

Debito matavimas ties Alytumi

į puikiai nusisekusį žygį*. Ligi 1924 metų Nemunu iš Kauno į Alytų plaukiojo keleiviniai garlaiviai; kai Alytų sujungė geležinkeliu (pro Šeštokus ir Kazlų Rūdą), susisiekimas Nemunu nutrūko.

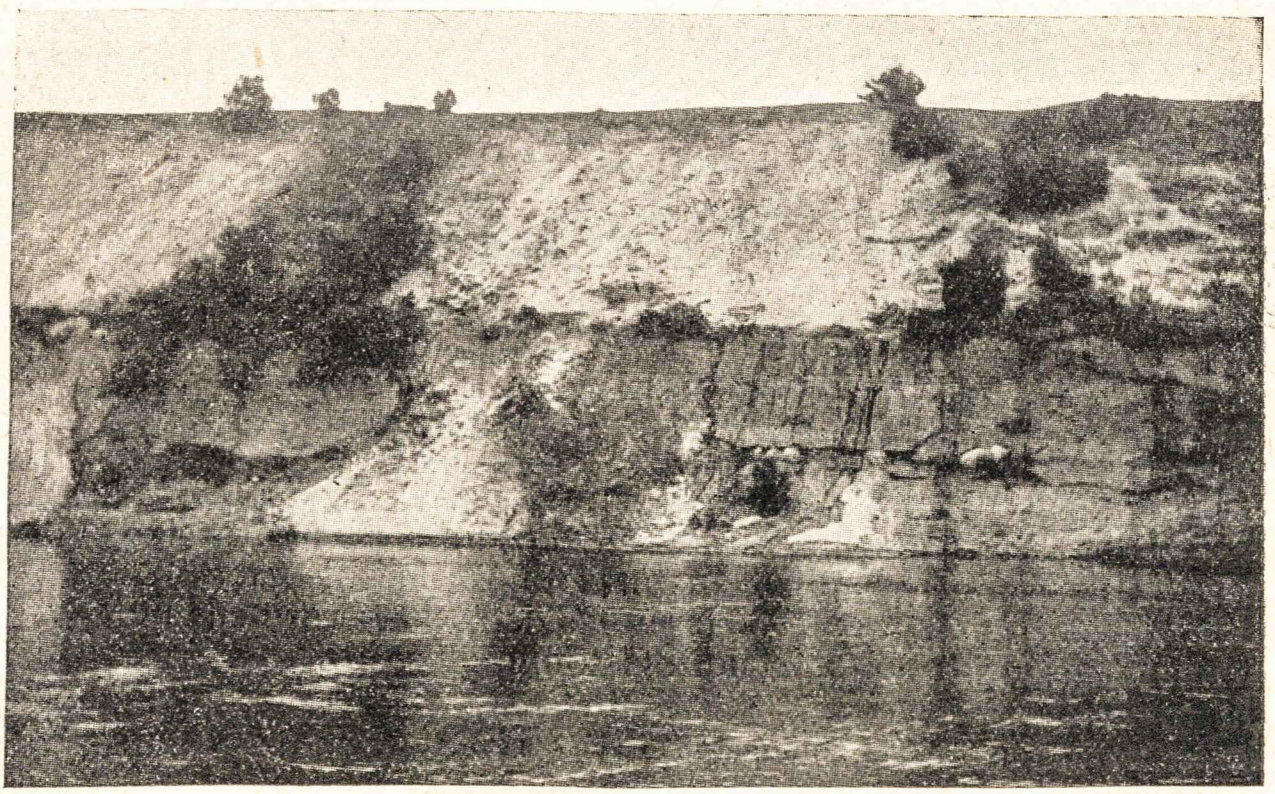

Nemuno krantas žemiau Alytaus

* S. Kolupaila, Pirmosios masinės kelionės baidarėmis. Gamtos Draugas 1934, 10—12 Nr. Kelionės baidarėmis Alytus-Kaunas-Klaipėda. Kaunas 1934.
K. Laucius. Pirmas didysis baidarių paradas. Skautų Aidas 1934, 15—16 Nr.
P. Ruseckas. Nemunu Alytus-Kaunas. Trimitas 1934, 34 Nr.

35. Rumbonys

Žemiau Alytaus Nemunas vingiuoja gilioje dauboje. Labai įdomus status dešinysis krantas, energingai vandens plaunamas: labai ryškūs įvairių terasių klodai, bent trys skirtingos savo sudėtimi, spalva ir drėgnumu juostos.

Nemuno ruožas žemiau Alytaus — vienas taisyklingiausių, ir dėl to jo nebuvo reikalo taisyti. Vaga gili, vanduo sraunus, vingiai švelnūs, abu krantai statūs. Nemunas giliai įsigraužęs į moreną ir „drenuoja“ visą apylinkę; todėl krantai šlapi, versmės prie versmių. Stambesnių intakų Nemunas čia neturi, tik keliolika smulkių upokšnių krinta į jo gilų slėnį.

Nemunas ties Panemuninkėliais

Kiek žemiau Alytaus miesto, aukštame kairiajame krante matyti žemės pylimas; ten, ties Bakšių k., rusai buvo įtaisę I Alytaus tvirtovės fortą.

Praplaukę Nemunu apie 8 km nuo Alytaus, sutinkame vėl rėvų eilę. Tų rėvų vardai: Naujoji Obelė, Senoji Obelė, Kriaušė, Kamuolis (gudų: Kamok). Kairiajame krante čia matome Rumbonių dvarelį su kuklia medine bažnyčia.

Rumbonių vardas — labai reikšmingas; be reikalo tvirtinama, esą dvarą įkūręs kažkoks Rumbavičius. Rumba — ne moderniškas šokis, bet senas lietuviškas žodis, reiškiąs rėvą, slenkstį, randą. Istorikai mano, kad taip seniau buvo vadinami pilkapiai. Rumbomis latviai vadina kai kurias

Dauguvos rėvas (Pliavinių Rumbos, Ramioji Rumba, Žalioji Rumba); ir Ventos krioklys ties Kuldiga vadinamas Rumba. Rumbos vardas juntamas Rumšiškių ir Rambyno varduose; charakteringa, kad Rumšiškės yra prie didelių rėvų; seniau ir ties Rambynu Nemune būta rėvų.

Ties Kamuolio rėva kairiajame Nemuno krante didingai kyla aukštas piliakalnis, žmonių vadinamas Švedkapiu ar Piliupiu. Tikriau Piliupiu tektų vadinti upelis, kurio gilus skardžius sudarė puikias gamtos sąlygas piliakalniui. Rumbonių piliakalnis vidury įdubęs ir turi labai smailią viršūnę: sunku į jį kopti. Dar sunkiau buvo pult šį kalną senovės riteriams su jų primitiviais ginklais.

1872 metais Z. Glogeris nupiešė piliakalnio vaizdą; dedame čia jo piešinį * su dabartine išore palyginti.

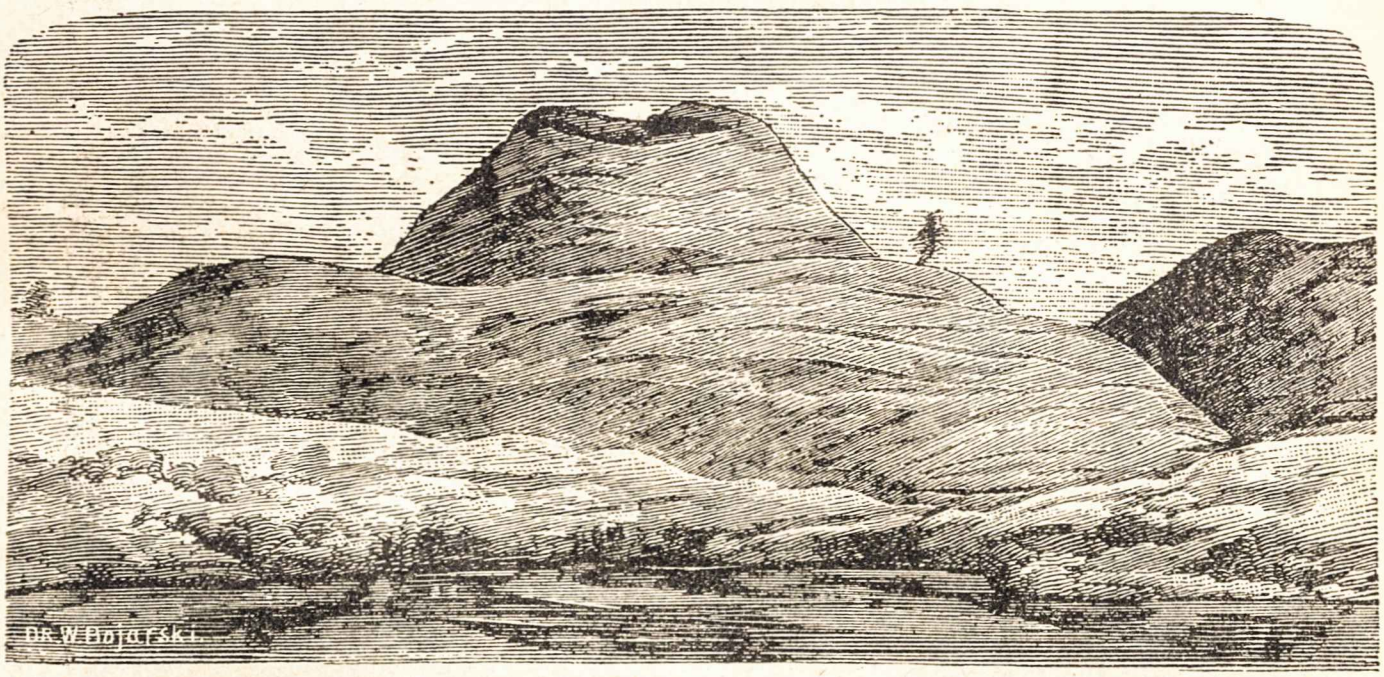

Rumbonių piliakalnis (Z. Glogerio piešinys)

Žemiau Rumbonių, už Panemuninkėlių k., prasideda Nemuno vingio apjuostas Punios šilas, o dešiniajame krante iškyla garsioji Punia.

Dar prieš Punią yra nežymus Nečiuikos vienkiemis. S. Moravskis atgaivino tos vietos praeitį **. Surusėjęs lenkas, rusų generolas A. Kochovskis, nusistatęs prieš carą Povilą, išėjo ir tarnybos ir savo dvare priglaudė kitus nepatenkintus. Caras už tokią aroganciją uždarė generolą į tvirtovę, o dvarą konfiskavo ir atidavė kitiems. Caras Aleksandras grąžino jam laisvę, bet dvaro grąžinti nebegalėjo; tat pavedė jam ligi mirties valdyti Punios storastiją. Kochovskis pasistatė paliai Punią gražius rusų stiliaus medinius rūmus su sudėtingais ornamentais ir pavadino savo rezidenciją Nečiuika — nuo savo senolių herbo „Nie czuj“ (lenkiškai: nejausk) vardo. Įrengti su didele prabanga rūmai pasidarė šviesuomenės mėgiama lankymosi vieta. Vaišingas šeimininkas, įdomus, doras ir mokytas žmogus, suspietė aplink save visas apylinkių kultūrines jėgas. Kai Kochovskis mirė, puošni Nečiuika susmuko; nebeliko pėdsakų svetimos didybės...

* Z. Gloger, Podróż Niemnem. Warszawa 1888, Wisła II.
** Od Merecza do Kowna. Teka Wileńska 1858, 5 Nr., 81—88 pusl.

36. Punia

Nepaprastai įdomi vieta — Punios šilas. Didelis apskritas 2690 ha plotas beveik iš visų šonų Nemuno apjuostas. Tik iš pietų pusės, nuo Panemuninkėlių, galima patekti į šią vietą sausu keliu per $1^1/_2$ km platumo sąsmauką.

Aukštų kalnų grandinė įsibrauna į apskritimą iš pietų ir švelniai nusileidžia žemyn, lyg išsiskleidžia. Šile auga labai gražus miškas: senos, pušys ir eglės, stori ąžuolai ir liepos. Mišką saugo pati gamta, būtent Nemuno vingis. Čia nesunku sutikti stirną, kartais elnią ar šerną. Galima spėti, kad čia senovėje buvo „žvėrynas“ — didikų medžioklės vietą. Didžiajame „pusiasalyje“ nėra didesnių kaimų; tėra eigulių sodybos ir vienas-kitas vienkiemis.

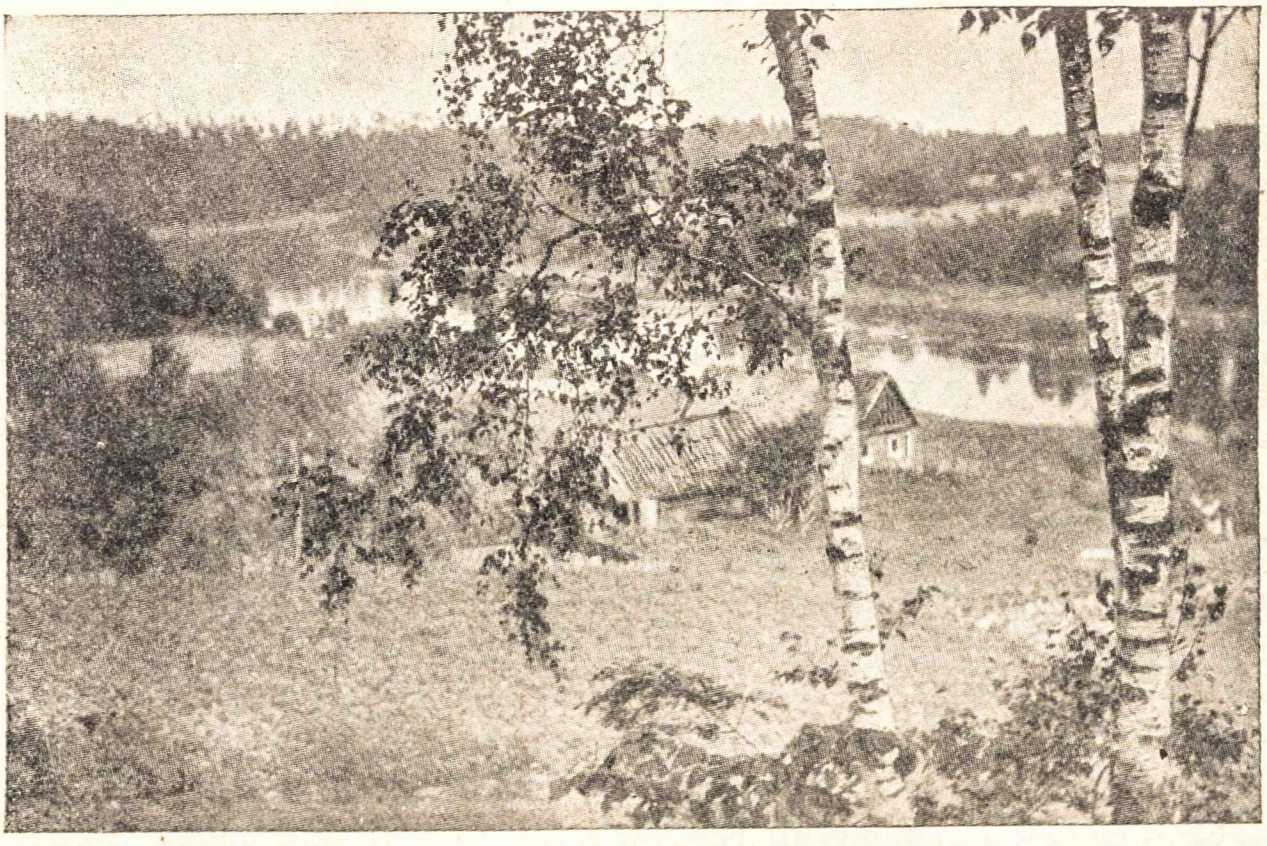

Nemunas Punios šilo pradžioje

Nemunas ir dabar suvaržo Punios šilo naikinimą; apylinkėse miškų maža beliko. Primenu charakteringą smulkmeną: 1927 m. žiemą Nemunas ties Punios šilu ilgai nenorėjo užšalti. Nemaniūnų bažnytkaimio gyventojai, kuriems buvo reikalingas kelias į mišką, dirbtinai sulaikė ledą: atskėlę nuo krantų prišalusias juostas, jie užtvėrė jomis laisvą vidurį, kol sušalo ledo „tiltas“.

Daug kartų buvo keliamas reikalas Punios šilą paskelbti rezervatu — Tautos parku: uždrausti medžioklę, nekirsti medžių, saugoti gyvūniją. Buvo norima iškelti iš šilo teritorijos visus gyventojus. Reikia tikėti, kad šis gerai išlikęs miško plotas, stebuklingu būdu nepaliestas vokiečių okupacijos metu, bus apsaugotas ateičiai, kaip pirmas Tautos parkas.

Visas Punios šilas labai įspūdingas. Pats dailiausias—Nemuno krantas su ąžuolų alėja, iš kurios priešais matyti Punios pilies kalnas. Rusų rašytojas S. Minclovas (1870—1933), autorius kelių istorinių romanų iš Lietuvos praeities (Lietuvos giriose, Daina apie Sakalą), taip rašė apie Punios šilą, į kurį man teko jį lydėti 1930 metais:

„Mus apsiautė neįžengiamoji giria, per tūkstantį metų amžiaus. Kas, besimaudydamas saulėtą dieną, mėgino atmerkti akis, tas žino balzganai žalsvas sutemas, saulės spindulių kai kur perskrostas, ir tą vėsumą, kurį mes pajutome. Aplinkui kilo milžinai ąžuolai, kurių trys žmonės neaprėptų; stovėdami po jais, atrodėm menkučiai nykštukai.

„Pasakiškas reginys, kuriam lygaus nėra visoje Europoje“: alėja ir pilies kalnas

Begaline alėja išilgai paties kranto ėjo kelias: pasakiškas reginys, kuriam lygaus nėra visoje Europoje, skleidė atitinkamą nuotaiką. Jei dabar iš miško gilumos pasirodytų jojąs baltu žirgu Vytautas su savo kariais, nelabai būčiau nustebęs...“ *.

O kitame Nemuno krante „ant aukšto kalno, tarp žalių girių, pas Nemunėlį, kaip milžinas galingas rankas, į dangų aukštai kelia tvirtus kuorus sena Punios pilis. Dievų laiminta, milžinų statyta sena Punios pilis...“ **. Teisybė, pilies dabar nematyti, tik ties giliu Punelės skardžiumi yra aukštas pilies kalnas su smailia viršūne ir mediniu kryžium, toliau matyti balta raudonstogė bažnyčia.

---

* O „zverince“ Vitovta Velikago i chrabrom rycare Margere. Segodnia 1930 VIII 2, Nr. 211.

** V. Krėvės Raštai, IX tomas. Kaunas 1928.

Punia ir jos legendomis papuošta didinga praeitis įkvepė romantikų poetų, rašytojų ir dramaturgų kūrybą.

Maironis (Ant Punios kalno ties Nemunu) patetiškai šaukė:

„Lietuvi! Pabučiuok po kojų
Krauju permirkusią čia žemę!
Pagerbk kapus tėvų-herojų,
Iš kur ainiai stiprybę semia!

Tai čia baisi, atmintina
Įvyko drama kruvina,
Kokios pasaulis nėra matęs!

Net kraujo troškuliu besočius
Plienu apkaustytus kryžiuočius
Jos vaizdas širpuliu nukratęs...
Tai kapas Margio milžinų!

Nors amžių šešetas sukako,
Kaip jie — tik sauja pelenų,
Tačiau daugiau už gyvus sako"...

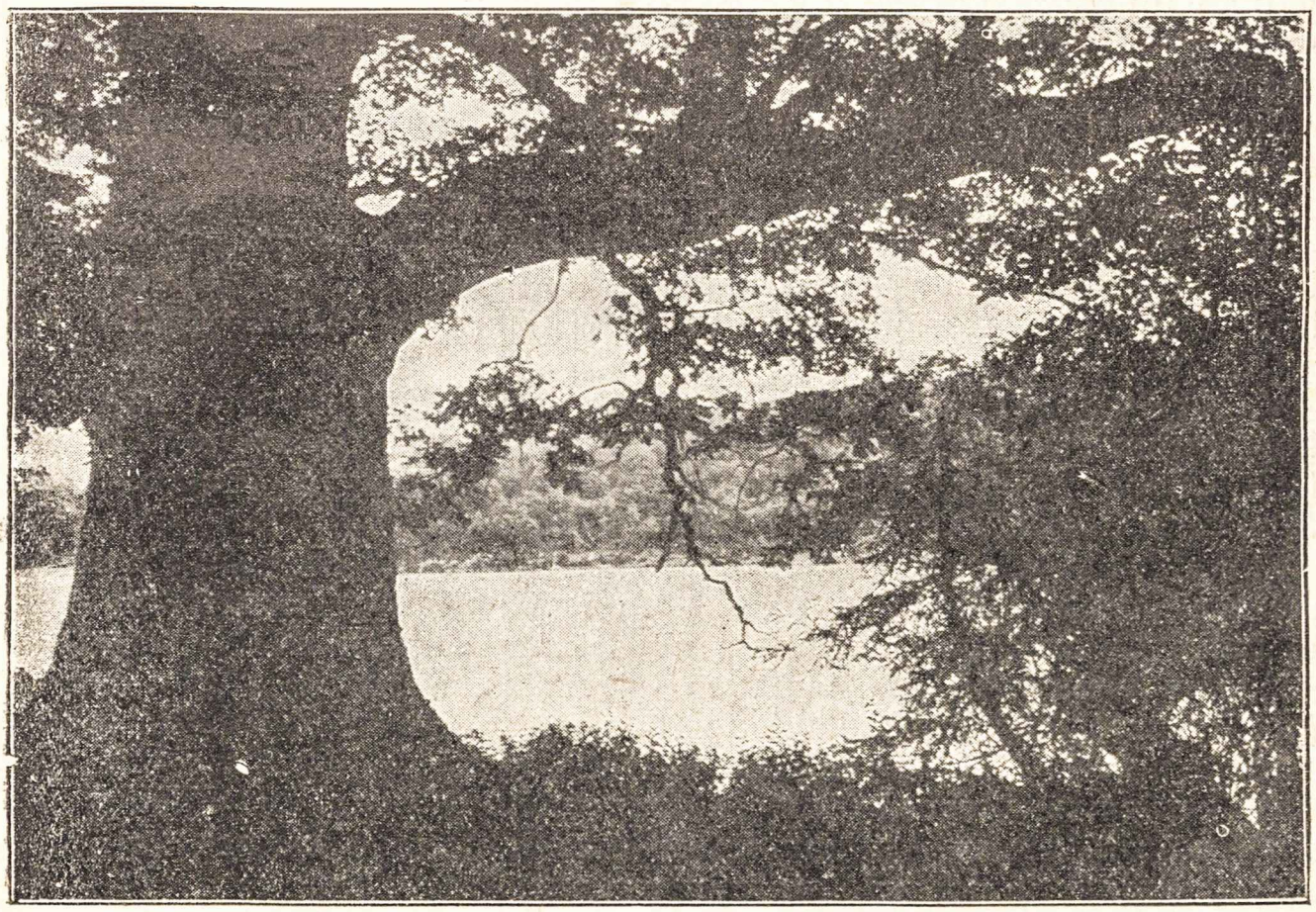

Punios tūkstantmetis ąžuolas

Istorijos versmės, daugiausia kryžiuočių kronikos, paduoda kuklią žinią, kad 1336 metų Vasario mėn. mistras Teodorikas Altenburgietis, pasikvietęs pagalbon markgrafą Liudviką Brandenburgietį, grafą Filypą Namurą ir grafą Bertholdą Hennebergą su 200 riterių ir 6000 karių, puolė Lietuvą ir apgulė Pilėnų pilį, kurioje iš keturių apskričių susirinko 4000 lietuvių su šeimomis ir visa manta. Geriau apginkluoti kryžiuočiai taranais apgriovė pilies sienas ir ugninėmis vilyčiomis uždegė pilį. Narsiai gynė savo pilį lietuviai; nugalėti ar klastingai per slaptą ėjimą užklupti, jie nepasidavė kryžiuočiams. Kurie nekrito nuo vilyčių ar ugnies, patys nusižudė; kartu su jais žuvo narsusis vadas Margeris. Senoji burtininkė nukirto galvas moterims ir paskutinė nusidūrė pati. Kryžiuočiai, įsilaužę į pilį, rado degančius lavonus negavę grobio, jie grįžę su dideliais nuostoliais....

Narsus Pilėnų gynimas ir tragiškas gynėjų likimas, kiek padailintas istorikų, pasidarė dėkingu siužetu rašytojams ir kėlė politinės nelaisvės slėgiamiems lietuviams patriotinę nuotaiką.

1854 metais L. Kondratavičius (V. Syrokomlė) parašė herojišką poemą „Margier“ (I leidimas Leipzige 1855, II – Vilniuje 1872). Kai pradėjo eiti „Aušra“, joje buvo spausdinamas S. Norkaus padarytas eiliuotas vertimas: „Margyris, giesmė iš Lietuvos veikalų, parašyta L. Kundraičio, išguldė S. Norkus“*. Pilną vertimą padarė A. Valaitis tik 1936 metais, ryšium su 600 metų Pilėnų gynimo sukaktimi; tai „Margis (Margiris)“ su vertėjo eiliuota įžanga ir M. Biržiškos istorine pratarme (Kaunas 1936).

1881 metais J. I. Kraševskis išleido vieną geriausių savo istorinių apysakų „Kunigas“, kurioje atvaizdavo Pilėnų gynimą. Apysaka turėjo didelio pasisekimo: lietuviškai ją išvertė A. Vėgėlė. „Kunigas, apysaka iš lietuvių padavimų“ išėjo Vilniuje 1908 m. Leidžiamas naujas S. Zarecko vertimas.

1905 metais M. Šikšnys (M. Šiaulėniškis) pagal „Kunigo“ siužetą parašė 5 aktų tragediją „Pilėnų kunigaikštis“ (I leidimas Vilniuje 1905, II – Rygoje 1911). Tragedija daug kartų buvo vaidinama mėgėjų teatruose ir plačiai žinoma.

1909 metais kun. H. Druckis-Liubeckis pagal tą patį siužetą parašė 5 aktų istorinę dramą „Tak umierali litwini (Obrona Pullen)“, išleistą Vilniuje. Laisvai išvertė šį veikalą P. Vaičiūnas — „Taip mirdavo lietuviai“ (Kaunas 1924).

V. Krėvė-Mickevičius legendą apie Pilėnų gynimą apvilko tautosakos drabužiais. „Dainavos šalies senų žmonių padavimų“ III leidime jis davė „Seną pasaką apie narsųjį kunigaikštį Margirį, Punios valdovą“ (V. Krėvės Raštai, IX tomas. Kaunas 1928).

Pilėnų vietą Lietuvos istorikas Kojalavičius nurodė Punioje, juo pasekė Baliński s (1846); vokietis Voigtas linkęs juos matyti Pilionių kaime paliai Gudžiūnus, Dotnuvos upės krante; istorikas Narbutas skiria Pilėnams vietą Piliūnų kaime ties Pilviškiais, Šešupės krante; Basanavičius tvirtino, kad toji vieta Pelenių pilis prie Aistos upės, Bartninkų val. Vilkaviškio aps.**. Kiti nurodo Pilėnų vietą Pyplių piliakalnyje ties Nevėžio žiotimis, kairiajame Nemuno krante. Dar galėtų į senuosius Pilėnus pretenduoti Piliuonos kaimas A. Panemunės val., Margeravo kaimas su Margerio piliakalniu (kitoje Punios šilo pusėje) ir daug kitų vietų.

L. Kondratavičius, rašydamas savo „Margerį“ dar svyravo, kur lokalizuoti Pilėnus. Aplankęs Punią, jis rado senos pilies vietą ir susižavėjo dailiu reginiu iš kalno į Nemuną ir šilą; tada jis savo kūrinio veiksmo arena pasirinko Punią, o kiti rašytojai jau pasitikėjo jo intuicija.

Istorikai tvirtina, kad 14 šimtmetyje kryžiuočiai dar nebuvo pasiekę Nemuno aukščiau Kauno, kad Pilėnai buvo kur nors į vakarus nuo Kauno. Dabar sunku paveržti iš Punios per tiek metų skirtą didelę garbę; gaila ir romantiškos grožinės literatūros. Dar nesame nusistatę, kur kelti Pilėnus iš Punios; netgi tikrai nežinome garbingo Pilėnų gynėjo vardo***. Oficialiai jis

---

* Auszra 1883, Nr. 3—7; išėjo tik pirmoji giesmė.

** Auszra 1883, Nr. 3, pusl. 65; prie „Margyrio“ vertimo. Pilėnų įvykius Basanavičius aprašo straipsnyje „Apie senovės Lietuvos pilis“ — Auszra 1883, Nr. 5, pusl. 134.

*** J. Milančius (Dzūkas Trakietis), Pilėnų didžiavyris Margagiris. Problema vardo iš jo tėviškės šaltinių ir kitos pastabos. Kaunas 1926, Vievio vaistininko leidinys.

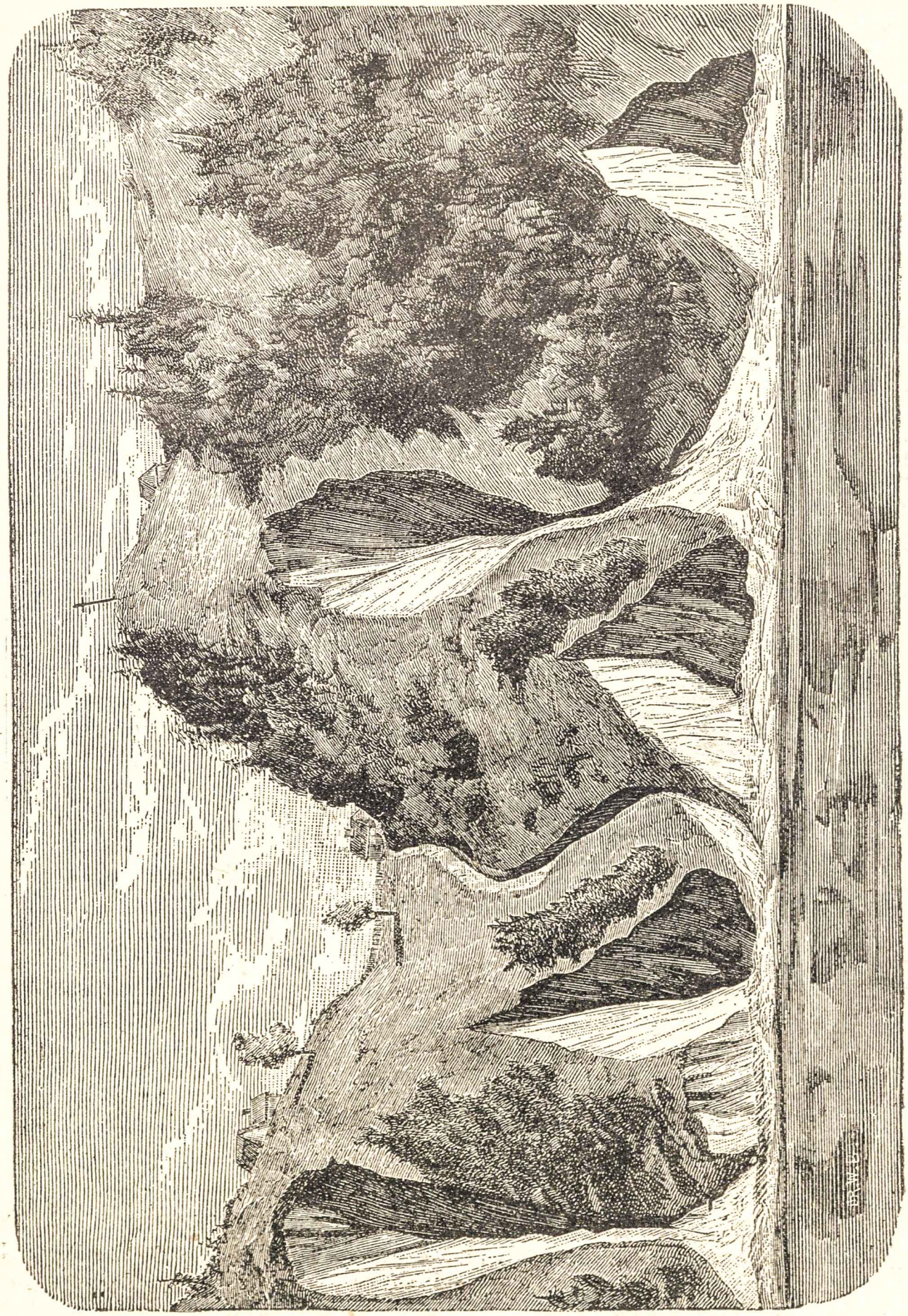

Punios pilies kalnas (Z. Glogerio piešinys 1872 m.)

vadinamas Margiu (jo vardą turi VI pėstininkų Pilėnų kunigaikščio Margio pulkas), bet dar sutinkamas Margeris, Margiris, Margyris, Margagiris...

Gal ne be reikalo Maironis mums prikiša:

„Lietuvi, kurs dienos didvyriams paminklus iš akmens kali
Ir juos vainikais dabini, nurausk, liūdniems tautos didvyriams
Net neužritinęs be vardo akmens ant jų brangios duobės,
Kur šiandien kapą žagrė ardo dėl pelno, be tautos garbės!... *

Apie Pilėnus ir Punią daugiau buvo rašyta mūsų spaudoje Pilėnų gynimo 600 metų sukaktuves minint (1936 II 25). Mūsų istorikai sutinka, kad Pilėnai buvo ne Punioje**. Tačiau Punią gausingai lanko jaunimo ekskursijos ir turistai; vietos gyventojai lankytojams kartoja senų legendų nuotrupas ir parduoda iškasamus senosios pilies vietoje senus pinigus, koklius ir kitas senienas. Ligi šio laiko kalno viršūnėje riogsojo dvi vargingos, nešvarios bakūžėlės. Pagaliau, susirūpinta kalną išpirkti ir nuvalyti nuo šiukšlių. Ateis laikas, kada kalnas bus moksliškai ištirtas ir tinkamai sutvarkytas. Moravskis mini savo raštuose*** Punios bažnytinės žemės 1764 metų planą, kuriame dar buvo pažymėti pilies griuvėsiai, bet mano, kad juos improvizavo matininkas.

Punios pilies kalnas, net jei atimtų iš jo Pilėnų garbę, turės būti lankomas grynai turistiniais sumetimais — dėl puikios gamtos, nuostabaus reginio į Nemuno slėnį iš didelio aukštumo, į visą Punios šilą ir į Punelės skardžių.

Akmuo Nemuno krante ties Punia

Iš patikimesnių istorijos žinių apie Punią verta priminti, kad Punią valdė karaliaus Žygimanto Augusto motina, karalienė Bona; jos vardu vadinamos kuone visos senosios pilys. Ir totoriai kurį laiką turėjo čia savo centrą (dar Vytauto laikais), tik jų pilis buvusi apačioje, prie Nemuno.

Vėliau Punios storastos J. Zabrzezinskio žmona Barbora („Punios storastienė“), 80 metų moteriškė, buvo išgarsėjusi po visą Lietuvą savo romantiškiais pomėgiais...

Dar kartą iškilo Punios vardas ryšium su vad. ritualiu nužudymu, matyti, pirmuoju Lietuvoje. 1574 metais vienas žydas nukankino ir nužudė jauną mergaitę; pagautas, jis neva pinigais išsipirko nuo bausmės. Byla buvo labai garsi, ja domėjosi Seimas, jaudinosi visas Vilnius, kur šv. Kryžiaus bažnyčios sienoje tebėra užmūrytas mergaitės („Punios kankinės“) karstas.

---

* Ta tema sarkastišką feljetoną „Tautos šventovė“ parašė A. Žukauskas (Vienuolis) — L. Aidas Nr. 170, 1934 VII 28.

** A. Šapoka, Pilėnų gynimas 1336 m. vasario mėnesį 24—25 d. L. Aidas, Nr. 93. 94, 97, 98, 1936 II 26—29.

K. Paunksnis, Pilėnų gynimas 1336 m. Lietuvos Karo Invalidas 1936, 17—19 p.

*** Od Merecza do Kowna. Teka Wileńska 1858, Nr. 5, pusl. 47.

Punios bažnyčia įkurta karaliaus Aleksandro 1503 metais. Karalius Žygimantas I 1533 metais priskyrė jai daug kaimų ir labai didelę parapiją. Punios klebonais buvo skiriami žymūs kunigai; jie gyvendavo Vilniuje, o darbą pavesdavo kamendoriams. Bažnyčia buvo atstatydinta 1747 metais; ją matome ir dabar: ji mūrinė, dviem bokštais.

Mūsų laikų Punia — vidutiniškas Alytaus aps. Butrimonių val. bažnytkaimis su 1000 gyventojų. Gatvių išplanavimas rodo, kad seniau miesto būta daug didesnio. Greta šventoriaus stovi sena mūrinė koplytėlė.

Nemune ties Punelės žiotimis yra akmeninė rėva, vad. Punčikas. Tekmė čia labai suspausta, prie krantų ir dugne guli dideli granito akmenys. Siauroje vagoje smarki srovė neša sielius; prie kranto sustoti labai sunku.

Ties Punia, šile, kairiajame Nemuno krante, veikia terpentino dirbtuvė; iš pušų kelmų varo kvapų skystimą.

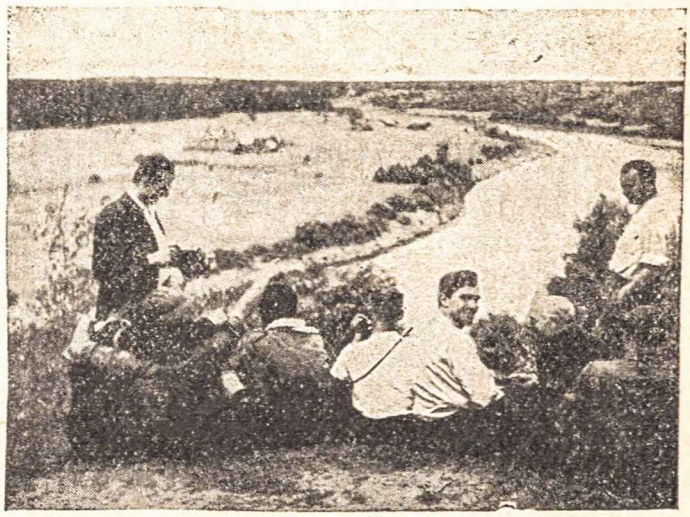

Reginys iš Punios pilies kalno

37. Didžioji Nemuno kilpa

Nemuno lankas aplink Punios šilą — pradžia didelės dvigubos kilpos, tos gamtos mįslės, kurią pastebi kiekvienas, pažvelgęs į Lietuvos žemėlapį.

Visas Nemuno ruožas tarp Gardino ir Kauno vingiuotas; čia dar tebevyksta erozijos procesai, upė baigia graužti storus moreninių žvyro ir molio klodus. Keistu būdu Nemunas čia išrausė labai vingiuotą slėnį; tų vingių nereikia painioti su įprastais vagos „meandrais“ aluvinio smėlio slėnyje, kurie vis slenka, keičiasi. Tiesa, visi senieji Nemuno žemėlapiai nerodė didžiosios kilpos tarp Nemaniūnų ir Birštono, pav. garsusis 1613 metų M. K. Radvilos Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos žemėlapis [1], bet iš kitų netikslumų matyti, kiek menkai atvaizduota ten vietovių padėtis; Prienai, pav., pateko į dešinįjį Nemuno krantą. Sipavičių (Siponių) dvaro, kuriam seniau priklausė kuone visa „kilpa“, 1777 metų plane Nemuno vaga tarp Nemaniūnų ir Birštono atvaizduota visai panašiai į dabartinį jos planą.

Didžioji Nemuno kilpa susideda iš trijų vingių. Pirmoji apsupa Punios šilą — P u n i o s k i l p a. Toliau, po dviejų stačių alkūnių ties Bundarių ir Margeravos k. ilgu ir tiesiu 8 km ruožu Nemunas teka į žiemių vakarus Balbieriškio linkme. Čia, žemiau Peršėkės žiočių sutikęs aukštą ir statų kalną, suka atgal, į dešinę, po Žydaviškio, Uosos, Žiegždrių, Žemaitkiemio, Naudžiūnų ir Naravų k., ligi Kernuvių k. greta Birštono; tai antroji — B a l b i e r i š k i o k i l p a. Neradęs tiesioginio kelio į Birštoną pro Kernuvių aukštus šlaitus, Nemunas eina kitu keliu Prienų linkme. Nuo Prienų pasisukęs jis grįžta pro Bagrėnų ir Rudupės k. prie Birštono, sudarydamas

[1] S. K o l u p a i l a, Lietuvos kartografijos uždaviniai. Technika Nr. 3, 1926. Pulk. ltn. A n d r i u s, 1613 metų Lietuvos žemėlapis, Karo Archyvas VIII, 1937.

trečią — Prienų, arba Mažąją Birštono, kilpą. Šiose kilpose Nemunas keičia savo linkmę į visas puses; Birštone jis teka stačiai iš žiemių į pietus, bet žemiau kurorto daro mažą lanką ir nuo Verknės žiočių grįžta į senąją linkmę — į žiemius, kurią buvo „praradęs“ ties Punios šilu. Vietos gyventojai Didžiąją kilpą vadina Buchta, mes vadiname ją Birštono kilpa ar, paprastai, Nemuno kilpa.

Dvilinka Birštono kilpa turi 50 km ilgumo, o jos sąsmauka tik 4,5 km. Išsukęs iš tiesaus kelio Nemuno vanduo teka tuos 50 km 10—15 valandų; tiek laiko sugaišta ir plaukdami sieliai bei laivai. Paini kilpa, kuri, tikrai, neturi sau lygios bent Europoje, buvo žinoma jau senai: XV-jo šimtmečio istorikas Dlugošas rašė apie Nemuno vingius, kuriuose sielininkas, plaukęs visą dieną, kartais vakare grįžta prie paliktos rytą, dar neužgesusios, ugniavietės.

Nemuno vingiai, giliai įsirausdami į vakarus, Suvalkijos pusėn, turėjo svarbų vaidmenį, kaip gamtos sieną. Kiek žinoma, Punios ir Prienų kilpos buvo naudojamos, kaip „žvėrinčiai“. Panemunių pilys saugojo Nemuno liniją nuo priešų. Ramiame užkampyje — Birštone — kunigaikščiai ir karaliai buvo pasirinkę poilsio vietą.

1795—1807 metais Nemunu ėjo siena tarp Prūsų ir Rusijos, ligi 1830 metų — tarp Lenkijos ir Rusijos, vėliau — tarp Suvalkų ir Vilniaus gubernijų. Paini, miškais apaugusi ir mažai gyvenama Birštono kilpa buvo puiki vieta kontrabandai varyti. „Buchta“ buvo išgarsėjusi banditais, arkliavagiais, kontrabandininkais. Ypač buvo garsūs vadai Jefimavičius ir Petravičius, iš vietos bajorėlių, nuteisti mirti Gardine XVIII šimtmečio pabaigoje, ir Silvestras Pruselis, vadinamas Buchtos Fra-Diavolo, XIX šimtmečio vidury. Pruselis varė plačią kontrabandą ir sugebėjo įsigyti gyventojų tarpe plačių simpatijų; jį visi rėmė ir slėpė. S. Moravskis, juodomis spalvomis nupiešęs Buchtos gyventojus, apie Prusel į atsiliepia, kaip apie protingą, sumanų, drąsų ir malonų „plėšiką“, vertą romanisto plunksnos. Vėliau ir tas romantiškas Fra-Diavolo nusigėrė ir ištvirko, pasidarė prozaiškas latras*.

Pro Birštoną į Prienus ėjo Butrimonių traktas iš Trakų į Karaliaučių; Birštono kilpa buvo pavojingiausia to kelio vieta. Gyventojai beveik nedirbo ūkių ir laukė lengvesnio uždarbio. Grūdais maistui jie apsirūpindavę iš nukentėjusių Nemune vytinių, kartais gal patys prisidėdami prie avarijų. Čia matome tam tikrą panašumą su Dniepro slenksčiais, žemiau kurių buvo įsikūrę Zaporožės kazokai.

Didžioji kilpa labai trukdo susisiekimą laivais: garlaivio keleiviai gali pėsti per 1 valandą nueiti iš Birštono į Nemaniūnus ir laukti savo garlaivio, kuris, sunkiai dirbdamas, 5—6 valandas plaukia aplinkui kilpą. Vandens kelionių mėgėjai gali plaukti su srove iš bet kurios vietos, persikelti sausuma per sąsmauką ir toliau keliauti savo kelionę ligi tos vietos, iš kur pradėjo. Dabar mums kilpa yra ne tik įdomi, bet ir labai svarbi, kitais atžvilgiais: Nemunas, tekėdamas kilpa, krinta 12 m, čia galima panaudoti daug vandens energijos kraštui elektrifikuoti.

---

* S. Morawski, Od Merecza do Kowna. Teka Wileńska, Nr. 5, 1858.

Hipsometrinio Nemuno kilpos žemėlapio 1 : 25.000
sumažinta kopija 1 : 150.000

Apie sumanymus Nemuno kilpos vandenį energijai naudoti mūsų literaturoje daug rašyta *. Čia prisiminsiu tik bendrais bruožais šį įdomų klausimą.

1909 metais susirūpino vandens energijos problema senoji, nepaslanki Rusijos vyriausybė. Specialistų komisijos, kuri tyrė šį klausimą, pirmininkas buvo prof. Jurgis Merčingas. Iš Lietuvos kilęs, jis pirmame komisijos posėdyje atkreipė dėmesį į mūsų Nemuno kilpą. Padarius kanalą arba tunelį per sąsmauką ir užtvenkus Nemuną ties Nemaniūnais čia nesunku gauti 20.000 arklių jėgų energijos arti tokių vartojimo centrų, kaip Vilnius, Gardinas ir Kaunas. Pirmieji Rusijoje tyrinėjimai vandens energijai naudoti buvo daromi pas mus, Nemune, 1910—11 metais. Tyrinėjimo partija, inž. J. Petrovo ir E. Kurganavičiaus vadovaujama, padarė menzulinę nuotrauka su horizontalėmis sąsmaukos tarp Nemaniūnų ir Verknės žiočių, išgręžė 5 gręžinius geologinėms sąlygoms ištirti ir išmatavo 12 kartų Nemuno debitą ties Nemaniūnais **. 1911 metais pagamintas kanalo projektas.

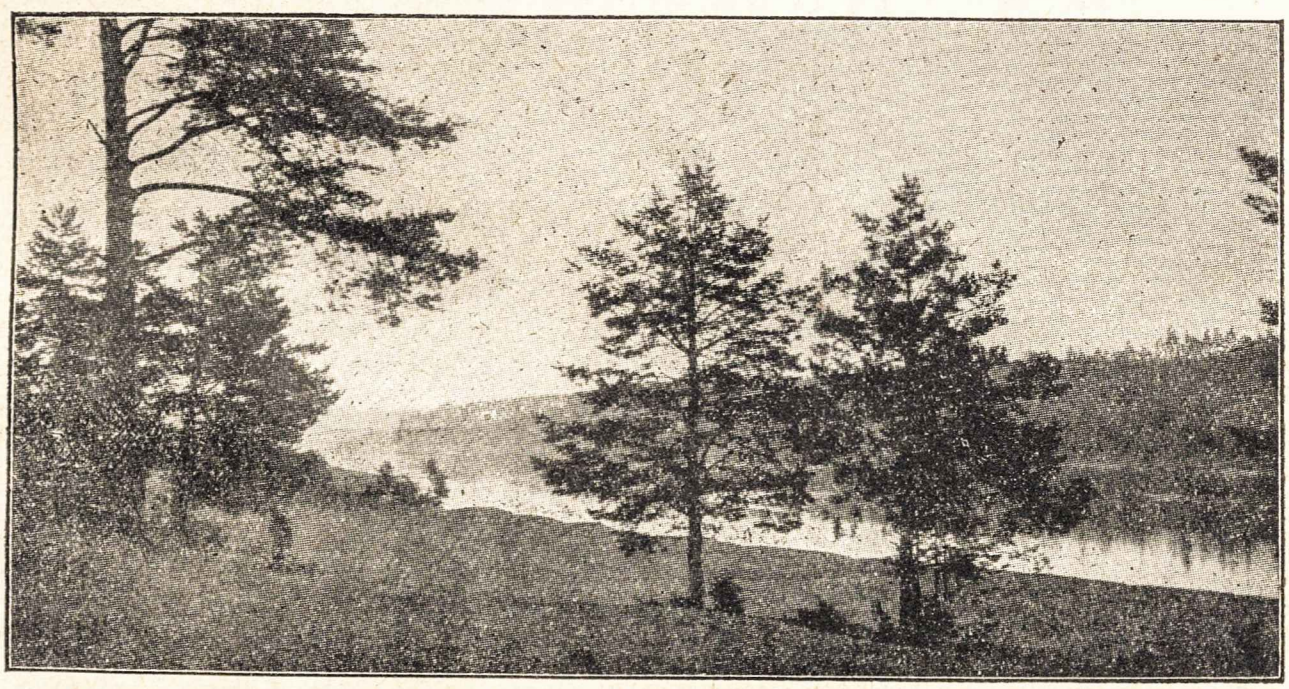

Nemunas aukščiau Nemaniūnų

Kiek aukščiau Nemaniūnų, skersai Nemuną numatyta betoninė užtvanka su 6 angomis po 25 m platumo, geležinių skydų uždaromomis. Užtvanka pakeltų Nemuno vandens lygmenį 10,6 m aukštyn, aptvenkdama žemutinę Punios šilo dalį. Kairiajame krante būtų buvusios įrengtos turbinos 9.600 a. jėgų galingumo. Dešiniajame krante numatytas šliūzas laivams ir sieliams

---

* S. Kolupaila, Nemuno kilpa. Lietuvos elektrifikacijos klausimu. Kosmos 1929, Nr. 5.
J. Smilgevičius, Nemuno hidroelektros stotys. Kaunas 1930.
V. Pauliukonis, Kur Lietuvos ateitis? Lietuvos vandenų galybė, Kaunas 1923.
S. Kolupaila, Birštono kilpa. L. Enciklopedija, III t. 1935.

** Planšėtai, gręžimo duomenys ir hidrometrinių matavimo išvados laikomos slaptame Rusijos Valstybinio Hidrologinio Instituto archyve; svarbiausia medžiaga paskelbta „Kosmo“ 1929 m. Nr. 5 ir Hidrometriniame Metraštyje I, 1929, pusl. 307.

ir atvira kanalo pradžia. Kanalas 21,3 m dugno platumo, 3,2 m vandens gilumo, dvigubais šlaitais, buvo projektuojamas pro Nemaniūnų bžk. galą ir žemiausiomis vietomis pro Bučiūnų k., kur giliausioje iškasoje jis būtų turėjęs 30 m gilumo ir 150 m platumo. Toliau, kanalas pro daubą eina į Verknės slėnį ir kairiuoju jos šlaitu, pusiau pylime, seka ja ligi žiočių. Kanalo gale buvo numatyta antroji hidroelektrinė stotis, 22,4 m kritimo, 21.000 a. jėgų galingumo. Kanalu buvo manoma leisti 90 m^3/sec vandens, likusį leisti pro Nemaniūnų stotį ir aplink kilpą.

Po Merčingo projekto, kuris buvo atmestas dėl „artimos valstybinės sienos“, kėlė sumanymus lenkai, vokiečiai okupacijo smetu, akc. b-vė „Galybė“ 1922—25 metais, Hidrometrinis biuras... Nemuno kilpa pripažinta dar neaktuali; bet ateis laikas, kada ji pasidarys Lietuvos energijos centru. Sovietų Rusijos Volchovo ir Svirės hidroelektrinės stotys, kurios chronologiškai ėjo po Nemuno, jau senai dirba; pastatyta ir milžiniška Dniepro jėginė, kuri, kaip dabar mūsų kilpa, buvo laikoma perdidelė ir persunki. Nemuno kilpa dar laukia...

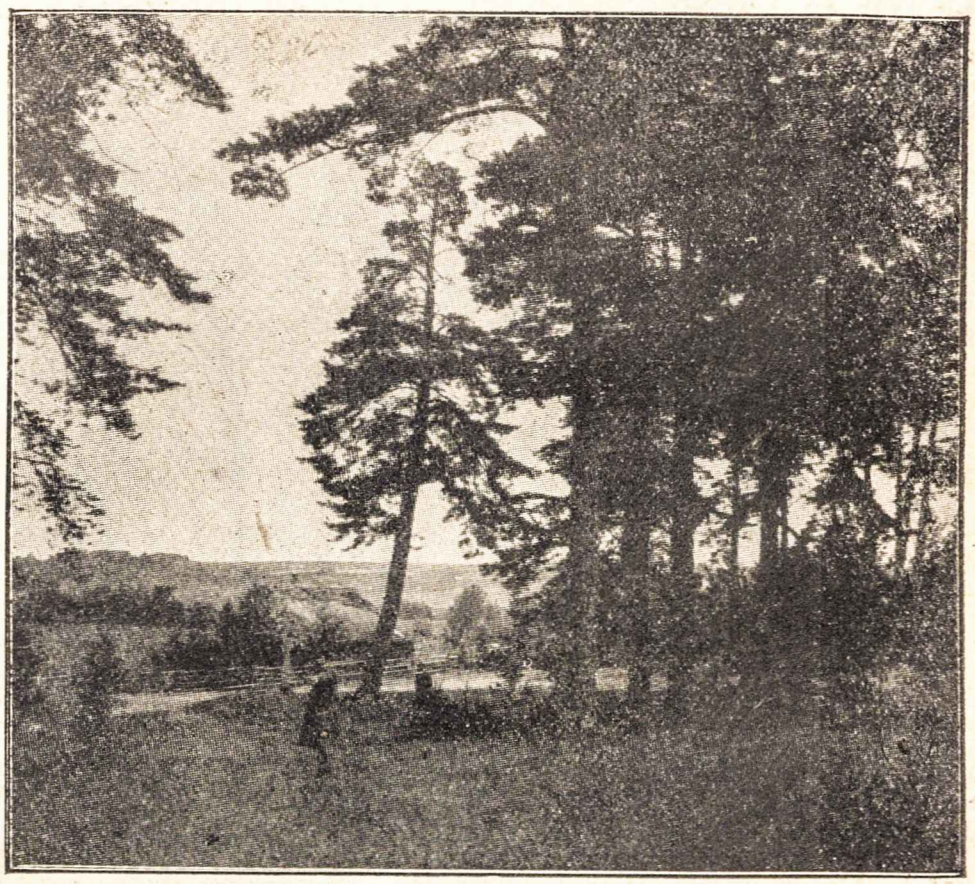

Numatyto kanalo linkmė pro Nemaniūnų bažnytkaimį

Šiąja proga prisimenu iš savo praeities, kaip pirmą kartą susipažinau su Nemuno kilpa. Tai buvo 1920—21 metais...

Pačiu sunkiausiu revolucinės suirutės metu buvau centrinio Rusijos hidrometrinio biuro vedėju Maskvoje. Rūpinaus apsaugoti brangią tyrinėjimų medžiagą, kurią negailestingai naikino kurui vieši ir slapti „kenkėjai“. Kartą radau pamestą ant grindų žemėlapio lapą, gerokai sumindžiotą, su užrašu „slaptai“. Tame lape Nemuno vagoje ties Nemaniūnais buvo pažymėta užtvanka ir nutiesta kanalo linija. Daugiau lapų neradau: jie, matyti, jau buvo nukeliavę į geležines krosnis, prie kurių šildėsi ir dirbo visi įstaigos tarnautojai. Ieškodamas toliau, radau Merčingo komisijos apyskaitą, iš kurios sužinojau apie svarbų sumanymą. Projektą radau vėliau, tik 1928 metais. Labai domėjaus didingu projektu, kuris galėjo duoti tiek gero „bejėgei“ Lietuvai; tą seną lapą laikau, kaip talismaną.

Atvykęs į Lietuvą 1921 IX 15 d. paaukoti jai savo žinias ir energiją, ieškojau progos pamatyti paslaptingą kilpą. Inž. V. Skardinskas, Kauno vandens kelių rajono viršininkas, pasiėmė mane drauge į pirmąją kelio-

nę tarnybiniu garlaiviu „Klaipėda“ į Alytų. X 28 dieną išplaukėm iš Kauno ir atsargiai, pro akmenis, pirmą kartą keliavom tada dar nežinomu keliu.

Vanduo buvo labai žemas, rėvose tarp šniokščiančių verpetų riogsojo akmenys, vagoje gulėjo Didžiojo karo metu paskandinti pontonai, daug buvo likę tiltų polių ir kitų liekanų. Pernakvoję ties Darsūniškiu, kitą rytą atvykome į geltonais lapais apibertą Birštoną, visai apleistą ir apgriautą. Garlaivis nuplaukė toliau, o mudu su techniku B. Krživickiu pasilikova Birštone tuo tikslu, kad, kol laivas pasieks Nemaniūnus, padarytumėm nivelaciją per kilpos sąsmauką. Smagiu tempu pradėjova darbą nuo Birštono vandens matavimo stoties. Gerai nežinodami kelio, įkliūvova aukštame šlaite. Rudens vakaro sutemos mus užklupo dar vidury sąsmaukos.

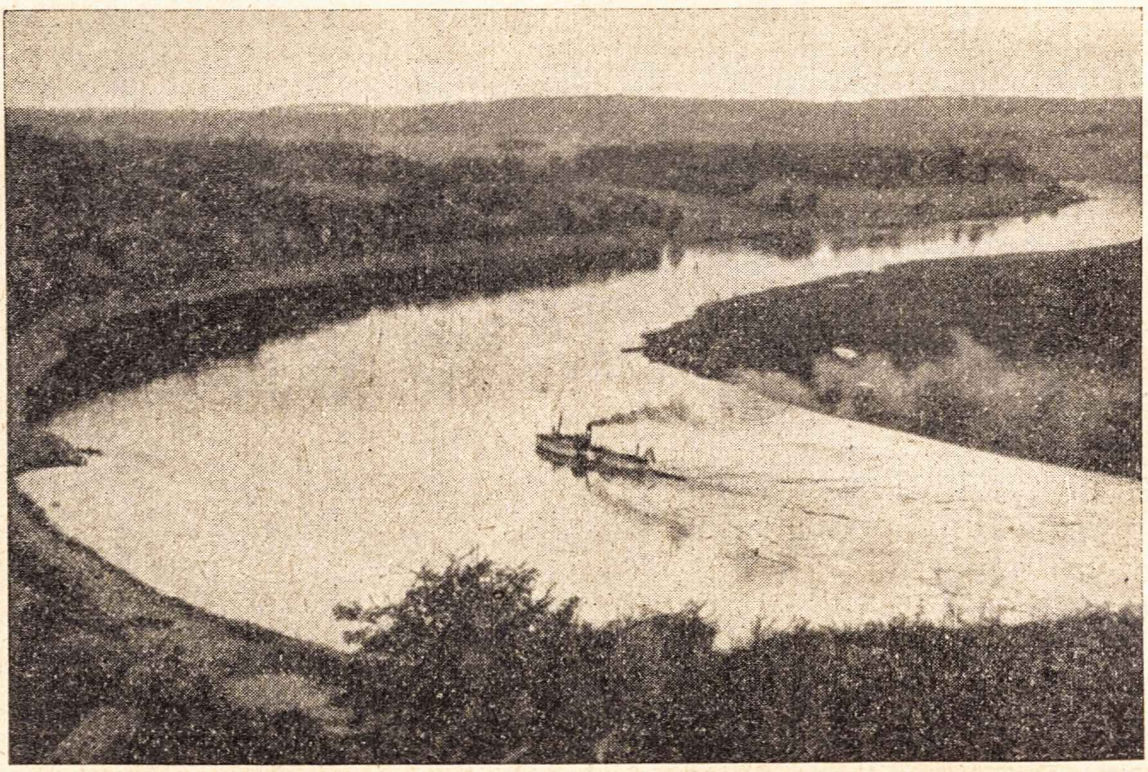

„Klaipėda“ plaukia aplink Nemuno kilpą

Garlaivio vadas žadėjo, atvykęs į Nemaniūnus, pašvilpti. Girdėjome švilpuką, bet visai iš kito šono; matyti, laivas nepasiekė žadėtos vietos. Reikėjo naktį rasti „įstrigusį“ kilpoje garlaivį. Pasamdę vežimą, bandėva pasiekti tolimiausį kilpos užkampį — Balbieriškį. Smėlėtu keliu, patamsyje, pamiškiais ir pakrūmiais, nuvažiavome ligi Nemuno, už kurio, kiek toliau, buvo matyti ryškios šviesos: garlaivis! Ūkininkas pasiskubino pasukti atgal; jis labai bijojo aplink siautusių plėšikų. Ėjova šlapiais ir akmenuotais Nemuno krantais šviesų kryptimi, persikelti per Nemuną neradom valties. Priėję arčiau, pamatėva už Nemuno ne garlaivį, bet... sielininkų laužą, apie kurį miegojo keli žmonės. Likome vieni, instrumentais apkrauti, nežinomoje vietoje, dar ūkininkų įbauginti, kad čia — „labai neramu“.

Siūliau eiti toliau, ligi garlaivio, kurio čia dar nesimatė. Mano bendrakeleivis įtikino reikiant nakvoti troboje. Įsiprašėm pas ūkininką, kuris ilgai tarėsi su namiškiais, ar įsileisti nežinomus žmones. Išsitiesėm suoluose prie langų ir užmigom pavargę... Tai buvo baisiausia naktis visame mano gy-

LITERATŪROS NAUJIENOS

LITURGINĖS MIŠIOS. I Advento sekmadienis. Marijonai pradėjo leisti kiekvienam sekmadieniui lietuviškas liturginių Mišių maldas. Galima prenumeruotis, metams 3 Lt. Jei imama bent 50 egz., tada metams už 1 egz. skaitoma 2 Lt. 8 ct. Gale metų bus galima tas brošiūrėles įrišti į knygas, ir susidarys lietuviškas mišiolėlis

Kun. J. Lomanas. SIELOS PROBLEMA. Šv. Kazimiero dr. leidinys. 259 psl. Kaina Lt. 3,30.

Šio veikalo įžangoje autorius sako: „...daugybė paskelbta veikalų apie sielą, jos prigimties fenomenus, ir galėtų atrodyti mūsų „Sielos problemą" būsiant nereikalingą, kada daugumo šviesuolių akys nukreiptos į ūkiškosios krizės sunkumus. Bet, mūsų išmanymu, juo labiau reikėtų domėtis amžinomis problemomis. O lietuvių kalba — kad ir sielos klausimu — vis dėlto neturtinga literatūra". Spręsdamas sielos problemą, autorius ne tik peržvelgia visą eilę bet kada rašiusius tuo klausimu filosofų nuomonių ir sprendimų, bet ir paliečia naujas sritis, ypač gale veikalo, orientuojasi daugiau į naujausius ir metapsichikos, okultizmo mokslo davinius, ir čia gauna įdomių ir vertų rezultatų. Ši knyga vertėtų plačiau, atskiru straipsniu paminėti, bet prie to dar kada vėliau teks grįžti, o tuo tarpu rekomenduojame savo skaitytojams ir relig. būrelių nariams „Sielos problemos" nejučiomis nepraleisti ir plačiau panagrinėti savo susirinkimuose.

J. Kralikauskas, SEPTYNI KALAVIJAI. Novelės. Išleido Žinija. 258 psl. Viršelį piešė *P. Rauduvė.* Lt. 2,50.

Rinkinyje yra šios novelės: Septyni kalavijai, Nuplaukė Nemunu šv. Petras, Jos septynioliktieji metai, Mėnulis ties trijų šaltinių oaze, Trandys ir kūkaliai, Tamsoje užgęsęs degtukas, Ji bus motina. Novelių stilius visiškai skiriasi nuo šių dienų mūsų beletristikos stiliaus ir panašus daugiau ano meto manieringiem bandymam, kapojant sakinius, ieškant originalių posakių ir p.

Pearl S. Buck. SŪNŪS. I. Vertė *Kazys Boruta.* Išleido Sakalas. 320 psl. Viršelį piešė A. Gudaitis. Lt. 3.

Šis veikalas yra antroji trilogijos dalis, kurio I d. buvo „Geroji žemė". Romane toliau vaizduojama Van Luno sūnų gyvenimas.

J. Švaistas. MEILĖS VARDU. Novelės. Išleido Sakalas. 265 psl. Kaina Lt. 3,50.

Knygoje yra šios novelės: Raganos, Ant operacinio stalo, Merga iš miesto, Linotipų muzika, Leitenantas Balandėlis, Iškritusi grandis, Newtono pypkė.

Klasikų Biblioteka. Nr. 1. *W. S. Reymont.* KAIMIEČIAI. Romanas. I. Ruduo. Vertė *F. Neveravičius.* Išleido Sakalas. 352 psl. Lt. 3,50. Viršelį piešė *A. Šepetys.*

Įžangos žodį apie šį lenkų rašytoją, Nobelio laureatą, ir jo kūrybą parašė prof. Mykolaitis-Putinas.

Tekste skyrių pradedamosios raidės piešios B. Macutkevičiaus. Nr. 2. *W. S. Reymont.* KAIMIEČIAI, II. Žiema. Vertė *F. Neveravičius.* 383 psl. Kaina Lt. 4. Nr. 5. *L. N. Tolstoj.* PRISIKĖLIMAS. I. Vertė *St. Česūnas.* 309 psl. Lt. 3,50.

Didžiųjų, pasaulinio masto rašytojų veikalų iki šiol vertimų labai nedaug teturėjome. Sakalo sumanymas leisti „Klasikų Biblioteką" yra tikrai sveikintinas ir remtinas. Ypač, kad ir autoriai ir veikalai pasirenkami tikrai verti ir darbas dirbamas pagal iš anksto nustatytą planą. (Tik anksčiau išleistieji Hugo „Vargdieniai", gaila, liks šalia šios „bibliotekos").

Tolimesnėj eilėj užsibrėžta išleisti Tolstojaus Anna Karenina, Servanteso Don Kichotas, Dostojevskio Broliai Karamazovai, Nuskriaustieji ir pažemintieji ir naujesnių laikų autorių — Šolochovo Tylusis Donas, Thomo Hardy sugrįžimas į tėviškę, estų, suomių klasikų veikalų ir k.

Knygos leidžiamos visai taip, kaip ir tinka klasikų vertei ir rimčiai: visų vienodas įrišimas, geras popierius. Knygos ne tik savo turiniu, bet ir estetine išvaizda puoš knygų lentyną.

V. Blasco-Ibanez, RAŠYTOJO KELIONĖ APLINK PASAULĮ. II t. Iš ispanų k. vertė *dr. Iz. Pajaujis.* Viršelis iš ispaniško leidinio. Spaudos Fondo leid., 410 psl. Kaina Lt. 4, įrišto drobelės viršeliais Lt. 5. II tomo turiny: Mukdene. Vykstame į Pekiną. Trys miestai Pekine. Kinijos gyvenimo savotiškumai. Maldyklos ir filosofai. Draudžiamasis miestas. Vasaros rūmai. Didžioji siena. Kelionė į Mėlynąją upę. Turtingas ir linksmas Šanchajus. Geltonosiose jūrėse. Hong-Kongas ir Kantonas. Kelionė į Makao. Filipiniečiai. Insulindijos jūrėse. Prieskonių šalis. Javos rojus. Po Akvatoriniu lietumi. Tolimųjų rytų vartai. Dramblių miestas. Trys Budos plaukai. Deimanto įlanka. Kalkutos degykla.

Petras Vaičiūnas. NAUJIEJI ŽMONĖS. 5 v. komedija. Viršelis dail. T. Kulakausko. Įdėta Valstybės Teatro artistų-veikėjų atvaizdai ir kiekvieno veiksmo scenovaizdžių paveikslai. Gerame popieriuje, gražiai išleistas scenos veikalas. Spaudos Fondo leid., 270 psl. Kaina Lt. 5.

SAKALO LITERATŪROS NAUJIENOS

SAKALAS yra išleidęs vėl visą eilę vertingų naujų literatūros veikalų.

Originalinė beletristika

St. Ivošiškis, SPŪDAI. Vertingas psichologinis romanas. Lt. 2,50.

J. Grušas, SUNKI RANKA. Giliu siužetu, gyvenimiškos novelės. Lt 3.

J. Paleckis, PASKUTINIS CARAS. I d. Romanas, plačiai apimąs prieškarinės Rusijos gyvenimo epochą. Spausdinamas ir II t. Lt 2,50.

Penketas, VYRAI IŠ RUSNĖS. Karių novelės iš Klaipėdos krašto. Lt 2.

Baigiama spausdinti:

Šeiniaus novelės AŠ DAR KARTĄ GRĮŽTU.

Vienuolio novelės NEMIGO NAKTYS.

Dovydėno novelės KORTŲ NAMELIS.

K. Inčiūros novelės OBELYS ŽYDI.

Poezija

J. Kossu-Aleksandravičiaus, UŽGĘSĘ CHIMEROS AKYS. IV lyrikos knyga. Kaina Lt 2,50.

Baigiama spausdinti dar šie lyrikos rinkiniai: *Fausto Kiršos* — MALDOS ANT AKMENS, *B. Rutkausko* — VERSMĖS, *Vyt. Sirijos Giros* — ŠEŠĖLIAI IŠ EKRANO ir *K. Zupkos* — MERGAITĖS SU ŽIBUOKLĖM.

Veikalai jaunimui

Vyt. Tamulaitis, ATEINA PAVASARIS. *D. Tarabildaitės* iliustr. ap. Lt 2,50.

Mot. Lukšys, GAILESTINGOJI SESUTĖ. *Z. Stančikaitės* iliustruota apysaka, pamokanti, kad reikia gyvulėlius mylėti. Lt 1,50.

V. Janavičienė, DRAUGAI IŠ GIRIOS. Iliustruoti apsakymėliai apie draugus gyvulėlius. Lt 2.

V. Kazanavičienė, PAJŪRIO PASAKOS. Su *Z. Stančikaitės* spalvotomis ir grafiškomis iliustracijomis pasakos iš mūsų pajūrio. Lt 2,50.

Baigiama spausdinti: *Vyt. Tamulaičio* apsakymėliai NAKTIS ANT NEMUNO, *J. Mackevičiaus Nord* — PELIUKĖS MICĖS LAIŠKAI IŠ LATVIJOS, Latvių rašytojo *Sudabru Edžus* — KVAIŠAS DAUKA — Pajūrio berniuko nuotykiai ieškant mokslo. Vertė *Borutienė.*

Klasikų biblioteka

Vl. Reymont, KAIMIEČIAI. I t. Lt 3,50; ir II t. Lt 4. Vertė *F. Neveravičius.* Vienas žymiausių lenkų literatūros veikalų, už kurį autorius yra gavęs Nobelio premiją. Spausdinami III ir IV tomai.

L. Tolstoj, PRISIKĖLIMAS. I t. Lt 3,50 ir II t. Lt 3. Baigiamas spausdinti ir III t. Vienas geriausių Tolstojaus veikalų. Vertė *St. Češūnas.*

Kiti vertimai

Pearl S. Buck, SŪNŪS. I t. Garsus romanas iš Kinijos. „GEROSIOS ŽEMĖS" tęsinys. Vertė *K. Boruta.* Kaina Lt 3. Baigiama spausdinti ir II t.

M. Springborn, PASKUTINIS PRŪSŲ SUKILĖLIS HERKUS MONTĖ. Romanas iš mums gimininges tautos — senųjų prūsų gyvenimo, jų tragiškas žuvimas. Vertė *Pulgis Andrušis.*

P. Arenskis, LAUKINIŲ ŽMONIŲ SALOSE. Garsusis keliautojas *Michluka Maklajus* tarp laukinių. Jo gyvenimo nuotykiai. Vertė *V. Oškinis.*

Kiti leidiniai

Alf. Sušinskas, MARŠAS JAUNYSTEI. Nepaprasto entuziazmo knyga mūsų jaunimui. Tai nepaprastai brangi knyga tiek visai moksleivijai, tiek ir šiaip jaunimui. Kaina Lt 2,50.

Dr. A. Maceina, SOCIALINIS TEISINGUMAS. Mūsų laikams labai aktuali knyga, kurioje pagal paskutinį sociologų mokslo žodį sprendžiamas socialinis klausimas. Reikalaujama turtų padalinimo.